

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:
“ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ”

ΘΕΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ:

Η ΚΑΠ ΜΕΤΑ ΤΟ 2013:

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΩΝ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΟΛΓΑ Σ. ΓΙΑΝΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Χ. ΚΛΩΝΑΡΗΣ

ΑΘΗΝΑ, 2013

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:
“ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ”

ΘΕΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ:

Η ΚΑΠ ΜΕΤΑ ΤΟ 2013:

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΩΝ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΟΛΓΑ Σ. ΓΙΑΝΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Χ. ΚΛΩΝΑΡΗΣ

ΑΘΗΝΑ, 2013

ΘΕΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ:

Η ΚΑΠ ΜΕΤΑ ΤΟ 2013:

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΩΝ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΟΛΓΑ Σ. ΓΙΑΝΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Χ. ΚΛΩΝΑΡΗΣ

ΜΕΛΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Κ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΑΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Π. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

ΑΘΗΝΑ, 2013

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών με τίτλο «Ολοκληρωμένη Διαχείριση και Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου», του τμήματος Αγροτικής Οικονομίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Στόχος της εργασίας ήταν η διερεύνηση των ενδεχόμενων επιδράσεων από την εφαρμογή των πιθανών σεναρίων της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής στο Νομό Ημαθίας, ένα νομό της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Σύμφωνα με το πιο πιθανό σενάριο για την νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική για το 2014-2020, η Ελλάδα θα χωριστεί σε δύο περιφέρειες: α) Τους Βοσκοτόπους και β) τις Καλλιεργήσιμες εκτάσεις στις οποίες θα επικρατεί το ανάλογο flat-rate ποσό ενίσχυσης. Στην εργασία εξετάστηκαν δύο ενδεχόμενα: 1) Περιφερειοποίηση με μεταφορά του 30% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργούμενες εκτάσεις και 2) Περιφερειοποίηση με μεταφορά του 15% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργούμενες εκτάσεις

Για την εκπόνηση της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία των καλλιεργούμενων εκτάσεων στο Νομό Ημαθίας κατά το καλλιεργητικό έτος 2011, καθώς και στοιχεία των ενισχύσεων που λάμβαναν στη συγκεκριμένο νομό οι αγρότες κατά το έτος 2011. Τα στοιχεία αυτά συγκεντρώθηκαν με τη συμβολή της Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας και πιο συγκεκριμένα της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής του Ν. Ημαθίας καθώς και από τα Κεντρικά γραφεία του ΟΠΕΚΕΠΕ στην Αθήνα. Στη συνέχεια διεξήχθη συγκριτικός έλεγχος χρησιμοποιώντας τα επερχόμενο σενάριο περιφερειοποίησης που βασίζεται στον διαχωρισμό βοσκοτόπων και καλλιεργούμενων εκτάσεων με μεταφορά του 30% και του 15% των πόρων για το νομό Ημαθίας. Για να επιτευχθεί ο συγκριτικός έλεγχος χρησιμοποιήθηκε ο φάκελος προϋπολογισμού για το Νομό Ημαθίας για το έτος 2011, που μετατράπηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νέας ΚΑΠ προκειμένου να υπολογιστεί το ποσό που θα χορηγηθεί στο νομό μετά το 2013, εάν η Ελλάδα θεωρούνταν έως μία περιφέρεια. Αυτό το σενάριο θα αποτελούσε το σενάριο αναφοράς. Έπειτα εξετάστηκε το τι θα συμβεί ανά καλλιέργεια εάν εφαρμοστεί το σενάριο σύμφωνα με το οποίο η Ελλάδα θα χωριστεί σε δύο περιφέρειες, τους βοσκοτόπους και τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις σε σχέση με το σενάριο αναφοράς.

ABSTRACT

The present work was worked out in the frames of program of postgraduate study titled "Completed Management and Growth of Rural Space", of the department of Rural Economy part of the Agricultural University of Athens. Objective of this work is the investigation of potential effects from the application of likely scripts of new Common Agricultural Policy in the Prefecture of Imathia, a prefecture of Region of Central Macedonia. According to the most likely script on the new Common Agricultural Policy for 2014-2020, Greece will be separated in two regions: a) The Pasture lands and v) the Cultivable extents in which it will prevail the proportional flat - rate sum of aid. In the work were examined two possibilities: 1) Decentralisation with transport of the 30% of the money from the pasture lands in cultivated extents and 2) Decentralisation with transport of the 15% of resources from the pasture lands in cultivated extents

For the development of work were used elements of cultivated extents in the Prefecture of Imathia at farming year 2011, as well as elements of aids that farmers received at year 2011. These elements were assembled with the contribution of Region of Central Macedonia and more concretely General Management of Regional Rural Economy and Veterinary of the Prefecture of Imathia as well as from the Central offices of OPEKEPE in Athens. Then was carried out comparative control using the befalling script of decentralization that is based on the segregation of pasture lands and cultivated extents with the transportation of the percentage of the 30% and the 15% of resources for the prefecture Imathia. In order to achieve the comparative control was used the file of budget on the Prefecture of Imathia, for the year 2011, which was changed according to the requirements of new CAP so that is calculated the sum that will be granted in the prefecture afterwards 2013, if Greece considered as a region. This script would constitute the report script. Then it was examined what will happen per culture if is applied the script according to which Greece will be separated in two regions, the pasture lands and the cultivable extents concerning the script of report.

ΟΡΙΣΜΟΙ - ΕΝΝΟΙΕΣ

ΚΑΠ: Κοινή Αγροτική Πολιτική

ΛΕΠ: Λιγότερο Ευνοημένες Περιοχές

ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

ΑΕ: Άμεσες Ενισχύσεις

ΟΠΕΚΕΠΕ: Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ΕΜΜ: Ευρωπαϊκή Μονάδα Μεγέθους Το τυπικό ακαθάριστο κέρδος (κέρδος/στρ) / Ευρωπαϊκή Μονάδα Μεγέθους είναι ίσο με 1200€

ΜΑΕ: Μονάδες Ανθρώπινης Εργασίας Ισοδύναμο ανθρωποέτος πλήρους απασχόλησης. Είναι ίσο με 1750h/έτος

ΥΠΑΑΤ: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

ΕΒΖ: Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης

Εδικά δικαιώματα: Στις περιπτώσεις κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων που δεν διαθέτουν γεωργική γη η έχουν στην διάθεση τους ελάχιστη γεωργική γη με αποτέλεσμα η αξία του δικαιώματος να υπερβαίνει τα 500 €, χορηγούνται **ειδικά δικαιώματα**.

Ατομικά δικαιώματα: Για να υπολογιστεί η μοναδιαία αξία των ατομικών δικαιωμάτων του παραγωγού διαιρείται το σύνολο της αποδεδειγμένης ενίσχυσης (*ποσό αναφοράς*) με τον μέσο όρο των στρεμμάτων που καλλιεργήθηκαν (*έκταση αναφοράς*).

Διαφοροποίηση: Η σταδιακή ποσοστιαία μείωση του ποσού των άμεσων ενισχύσεων που καταβάλλεται στους παραγωγούς, και η μεταφορά του στον Πυλώνα II για την ενίσχυση των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης.

Ποιοτικό Παρακράτημα: Η παρακράτηση μικρού ποσοστού της ενίσχυσης για την χρηματοδότηση δράσεων υπέρ της ποιότητας, της εμπορίας και του περιβάλλοντος.

Πολλαπλή Συμμόρφωση: Είναι γενικά ένα σύνολο από υποχρεώσεις, που πρέπει να τηρούν οι παραγωγοί (γεωργοί, κτηνοτρόφοι)

Ιστορικό πρότυπο: Οι άμεσες ενισχύσεις του κάθε αγρότη εξαρτώνται από την ιστορική περίοδο αναφοράς, δηλ. τις πληρωμές που έχει λάβει στην περίοδο 2000-2002.

Εθνικό Απόθεμα: Ταμείο χορήγησης ατομικών δικαιωμάτων ενιαίας αποδεσμευμένης ενίσχυσης σε νεοεισερχόμενους παραγωγούς

Επιλέξιμη έκταση: Η επιλέξιμη έκταση περιλαμβάνει όλα τα εκτάρια που καλλιεργούνται

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία διενεργήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος με τίτλο «Ολοκληρωμένη Διαχείριση και Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου» του τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών κατά το έτος 2011-2012, χρονιές που διέπονταν από την ευρύτερη συζήτηση για το μέλλον της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Λόγω της ρευστής κατάστασης που επικρατεί στη χώρα, κρίνεται απαραίτητη η μελέτη των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των πιθανών σεναρίων προκειμένου να αποφασιστεί το πιο συμφέρον σενάριο για τον αγροτικό κόσμο. Όλα αυτά με φόντο από τη μια την ολοένα αυξανόμενη επιστροφή των αστών στην ύπαιθρο, προκειμένου να ασχοληθούν με τη γεωργία και να εξασφαλίσουν το βέλτιστο εισόδημα για την επιβίωσή τους και την ταυτόχρονη ερήμωση της υπαίθρου που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια από την άλλη.

Αφού λοιπόν διερευνήθηκε η έως σήμερα πορεία της ΚΑΠ, οι στόχοι και οι προκλήσεις της ΚΑΠ, καθώς και όλα τα σενάρια που «έπεσαν» στο τραπέζι των συζητήσεων του ΥΠΑΑΤ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, εξετάστηκε τελικά το σενάριο περιφερειοποίησης που διακρίνει την ελληνική ύπαιθρο σε βοσκοτόπους και καλλιεργούμενες εκτάσεις. Για να συγκεντρωθούν αυτά τα στοιχεία θα ήθελα να ευχαριστήσω την Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής του Ν. Ημαθίας και πιο ιδιαίτερα την κυρία Ιωσηφίδου, την κυρία Σαλογιάννου, υπάλληλο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, τον κ.ο Τασούλη του ΟΠΕΚΕΠΕ, για την παραχώρηση των στοιχείων του φακέλου προϋπολογισμού για το Νομό Ημαθίας. Επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον κ. Νέλλα που μου παραχώρησε τα στοιχεία για τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις στο Ν. Ημαθίας που πληρώθηκαν το 2011 από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε, στα οποία βασίστηκαν οι υπολογισμοί μου. Περισσότερο όμως θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κύριο Κλωνάρη, Επίκουρο Καθηγητή του τμήματος Αγροτικής Οικονομίας για την απλότητα και την αμεσότητα που αντιμετώπισε την προσπάθειά μου, την οικογένειά μου που με στήριξε οικονομικά αυτές τις δύσκολες για τους καπνοπαραγωγούς μέρες, καθώς και τον Λυκοστράτη Σταύρο, που μου παραχώρησε τον υπολογιστή του και τη σύνδεση Internet κάθε φορά που στο ορεινό χωριό μου δε λειτουργούσε κανένα δίκτυο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΟΡΙΣΜΟΙ - ΕΝΝΟΙΕΣ.....	6
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	9
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	11
1.1.1 Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΚΑΠ - Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1962 – 1992	11
1.1.2 Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ 1992.....	12
1.1.3 Η AGENDA 2000	13
1.1.4 Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ 2003.....	14
1.1.5 Ο 2 ^{ΟΣ} ΠΥΛΩΝΑΣ	16
1.1.6 Η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 – 2013.....	17
2 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	20
2.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ.....	22
2.2 ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ.....	23
3 ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ Ο ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ Η ΚΑΠ ΣΗΜΕΡΑ	33
3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.....	33
3.2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ.....	35
3.3 ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΚΑΠ	36
4 ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ ΜΕΤΑ ΤΟ 2013	38_Toc348449662
4.1 ΑΡΧΕΣ	38
4.2 Ο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ.....	39
4.3 ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΠΙΤΕΥΧΘΟΥΝ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ.....	40
5 Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	48
6 ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	56

6.1	ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	56
6.2	ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	57
6.3	ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΕΝΑΡΙΟ	58
7	ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	59
7.1	Ο ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	60
7.2	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ	66
7.2.1	ΣΕΝΑΡΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ	66
7.2.2	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ 30% ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΥΣ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	69
7.2.3	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ 15% ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΥΣ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	70
7.3	Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΦΕΡΕΙ Η ΝΕΑ ΚΑΠ ΑΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	71
7.3.1	ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟΥΣ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΥΣ	71
7.3.2	ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	73
7.4	ΟΙ ΕΥΝΟΗΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ 2014-2020	80
8	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ	82
9	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	94
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	99

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1.1.1 Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΚΑΠ - Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1962 – 1992

Η ανάγκη θέσπισης μιας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής πρωτοεμφανίστηκε πολύ νωρίς στην ατζέντα των συζητήσεων των ιδρυτικών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Ως βασικό της σκοπό τότε τη δεκαετία του '50 είχε την εξασφάλιση επάρκειας τροφίμων στην δύσκολη περίοδο ανασυγκρότησης της Ευρώπης μετά τις τραγικές συνέπειες του δευτέρου Παγκόσμιου Πολέμου. Για την επίτευξη αυτού του στόχου ήταν αναγκαία η αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας, η σταθεροποίηση των αγορών και η βελτίωση του επιπέδου ζωής του αγροτικού πληθυσμού.

Τα κυριότερα εργαλεία που εισήγαγε η ΚΑΠ εκείνη την περίοδο ήταν τα μέτρα παρέμβασης στην αγορά και κυρίως:

- Ο μηχανισμός της κοινοτικής παρέμβασης ο οποίος εξασφάλιζε μια «ελάχιστη τιμή» στον παραγωγό όταν οι τιμές της αγοράς έπεφταν κάτω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο.
- Οι αντισταθμιστικές εισφορές που εισπράττονταν στα σύνορα όταν εισάγονταν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα προϊόντα ομοειδή με εκείνα που παράγονταν εσωτερικά.
- Οι εξαγωγικές ενισχύσεις που χορηγούνταν στους εξαγωγείς γεωργικών προϊόντων (16).

Στα τέλη της δεκαετίας του 60 η ΚΑΠ άρχισε να δημιουργεί πλεονάσματα μέσα στα αρχικά 6 ΚΜ. Ο προϋπολογισμός έχασε τη μόνη πρόσοδο από ιδίους πόρους και έγινε υπεύθυνος για τη διάθεση των πλεονασμάτων(42). Το 1968 το σχέδιο Mansholt για τη γεωργία μετά το 1980 και για την αναδιάρθρωση της γεωργίας στην ΕΟΚ είχε ως στόχο το εισόδημα των γεωργών να καταστεί ανάλογο με αυτό στους άλλους τομείς της οικονομίας αλλά και να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης των αγροτών. Επίσης είχε έως στόχο την κατεύθυνση της γεωργίας προς μεγαλύτερες και ανταγωνιστικότερες εκμεταλλεύσεις και προς νεότερους και πιο δραστήριους αγρότες. Αυτό θα το επιτύγχανε με μέτρα όπως:

- a. Τη μείωση των αγροτών με κίνητρα εξόδου
- b. Τη δημιουργία συνεταιρισμών
- c. Ευκαιρίες απασχόλησης στο 2γενή και 3γενή τομέα

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 70 η χρόνια πλεονασματική κατάσταση της Ευρωπαϊκής γεωργίας είχε επανέλθει στο προσκήνιο, σημαίνοντας μια ποικιλία πολιτικών αποκρίσεων όπως οι

εγγυημένες μέγιστες ποσότητες. Παρά τις ανακουφιστικές ενέργειες τα πλεονάσματα συνέχισαν να υπάρχουν, ενώ αυξήθηκε και η ανησυχία για την αποδυνάμωση της υπαίθρου, ενώ η βιομηχανοποίηση της παραγωγής των δημητριακών, αύξησε την πολιτική πίεση για πολιτική αλλαγή. Το 1986, με τη συνθήκη της Ουρουγουάης, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις προκειμένου να οριστεί για πρώτη φορά το αγροτικό εμπόριο και η πολιτική εμπορίου.

Η ενοποίηση της Γερμανίας το 1989 άλλαξε το περιεχόμενο της ΚΑΠ. Αν και η γεωργία στη Δ. Γερμανία παρουσίαζε ένα πολιτικό πρόσωπο που κυριαρχούνταν από μικρές εκμεταλλεύσεις των μειονεκτικών περιοχών της Βαυαρίας, η απελευθεροποίηση του μεγάλου έθνους και οι συλλογικές εκμεταλλεύσεις της Αν. Γερμανίας όπως ήταν αναμενόμενο άλλαξαν το πολιτικό σκηνικό.

1.1.2 Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ 1992

Το 1992 ο Mac Sharry κατάφερε να πείσει το Συμβούλιο των Υπουργών για την ανάγκη οι επιδοτήσεις να αποσυνδεθούν από την παραγωγή(42). Η χρονιά αυτή είναι σταθμός στην εξέλιξη της ΚΑΠ μιας και η αποτυχία των προηγούμενων προσπαθειών για αποκατάσταση της ισορροπίας της αγοράς καθώς και η ανάγκη για απεμπλοκή των διεθνών εμπορικών διαπραγματεύσεων σηματοδότησαν μια σειρά αποφασιστικών αλλαγών με κύρια στοιχεία τα εξής:

α) Μείωση των θεσμικών τιμών στους τομείς των σιτηρών, ελαιούχων σπόρων και βοείου κρέατος.

β) Εισαγωγή των άμεσων ενισχύσεων (πληρωμές ανά εκτάριο ή Ζωική Μονάδα-1⁰⁵ Πυλώνας) ως αντισταθμιστή των απωλειών του εισοδήματος των παραγωγών από τη μείωση των τιμών.

Σημαντικά βήματα έγιναν επίσης προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος και της αναδιάρθρωσης του γεωργικού τομέα. Τα κυριότερα διαρθρωτικού χαρακτήρα μέτρα που θεσπίστηκαν ήταν:

✓ Η καθιέρωση αγροπεριβαλλοντικών κινήτρων με στόχο την εκτατικοποίηση της παραγωγής και την προστασία των φυσικών πόρων.

✓ Τα μέτρα μακροχρόνιας (20ετούς) δάσωσης των καλλιεργούμενων εκτάσεων.

✓ Η ενθάρρυνση της πρόωρης συνταξιοδότησης με μεταβίβαση της γης σε άλλες εκμεταλλεύσεις ή χρησιμοποίηση της για άλλους σκοπούς(16).

Η μείωση των επιδοτήσεων οδήγησε σε μια δυναμική μείωση του εισοδήματος των Ευρωπαίων παραγωγών. Έτσι το 1994 αυτή η απώλεια συνοδεύτηκε από αντισταθμιστικά μέτρα-πληρωμές στους αγρότες αναφερόμενες ως άμεσες ενισχύσεις (1⁰⁵ Πυλώνας της ΚΑΠ) προκειμένου

να διασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα της Ευρωπαϊκής κοινωνίας των αγροτών. Οι πληρωμές συνδέονταν με επιλεγμένες παραγωγές ή με ένα πάγιο αριθμό ζώων και έτσι οι επιδοτήσεις χαρακτηρίζονταν ως «αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις». Αυτό ήταν το πρώτο βήμα στον προσανατολισμό στις αγορές. Οι Ευρωπαίοι αγρότες λάμβαναν επιδοτήσεις που τους επέτρεπαν κάποια ευκαμψία στις αποφάσεις τους για την παραγωγή, παρά την προκαθορισμένη τιμή στήριξης για ένα συγκεκριμένο τύπο παραγωγής. Για παράδειγμα οι παραγωγοί λάμβαναν μια επιδότηση σε σχέση με την καλλιέργεια αρόσιμων εκτάσεων που τους καθιστούσε ικανούς να επιλέξουν ποια αρόσιμη καλλιέργεια να καλλιεργήσουν, προκειμένου να αυξήσουν το κέρδος τους από την αγορά. Εντούτοις, καθώς οι επιδοτήσεις συνδυάστηκαν με ένα μέγιστο αριθμό ζώων και εκτάσεων δημιούργησαν μια μη αναγκαία ακαμψία, ειδικά για κάποιους τομείς. Αυτό εμπόδιζε την δομική ανάπτυξη του τομέα και κράτησε τους αγρότες πίσω στο να κατανοήσουν τη δύναμή τους (31).

Η αναφορά του Buckwell, το 1997, όρισε τη στρατηγική που θα ακολουθούνταν ως αποτέλεσμα της εξέλιξης της ΚΑΠ. Σύμφωνα με την αναφορά πρέπει να υπάρχουν τρεις κύριες παράμετροι για την ΚΑΠ: α) Σταθεροποίηση Της αγοράς , β) Περιβαλλοντικές πληρωμές και ενίσχυση της υπαίθρου και γ) Κίνητρα αγροτικής ανάπτυξης. Επιπλέον η αναφορά αναγνώριζε την ανάγκη να υπάρξει μια μεταβατική περίοδος βοήθειας που θα δώσει τη δυνατότητα στον αγροτικό τομέα να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες της απελευθεροποίησης της αγοράς και να δημιουργηθούν νέοι στόχοι(42).

1.1.3 Η AGENDA 2000

Με την Agenda 2000 στη Σύνοδο Κορυφής του Βερολίνου (24-25.3.1999) αναλύονται οι προοπτικές της ΕΕ για την περίοδο 2000-2006 και προσδιορίζονται τα χρηματικά μέσα (προοπτική διεύρυνσης). Οι στόχοι που τίθενται σύμφωνα με την Agenda 2000 είναι:

1. Μια λιγότερο φιλόδοξη Γεωργία από τις αρχικές προτάσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου Υπουργών
2. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας μέσω της μείωση των τιμών στήριξης
3. Η παράλληλη εισοδηματική αντιστάθμιση
4. Να παραμείνουν αμετάβλητες οι αγροτικές δαπάνες για τα επόμενα επτά χρόνια
5. Περιβαλλοντικές παράμετροι
6. Η ελευθερία στα Κ.Μ να προσδιορίζουν το ύψος των επιδοτήσεων (περιβαλλοντικά κριτήρια, ύψος της απασχόλησης, συνολικές επιδοτήσεις ανά εκμετάλλευση)

7. Η ποιότητα & η ασφάλεια των τροφίμων
8. Η συνολική αγροτική ανάπτυξη και η δημιουργία εναλλακτικών εισοδημάτων στην ύπαιθρο(7).

1.1.4 Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ 2003

Το νέο στοιχείο που εισάγει στην ευρωπαϊκή γεωργία η αναθεώρηση του 2003 είναι η εισαγωγή ενός νέου τύπου άμεσης ενίσχυσης η οποία θα περιλαμβάνει τις περισσότερες από τις ενισχύσεις του παρελθόντος και θα καταβάλλεται στους παραγωγούς ανεξάρτητα από το είδος και το ύψος της παραγωγής τους. Αυτή η ενίσχυση ονομάζεται *Ενιαία Αποδεσμευμένη Ενίσχυση (ΕΑΕ)* και ως προϋπόθεση είσπραξης της είναι η τήρηση από πλευράς του παραγωγού της κοινοτικής νομοθεσίας που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, την καλή διαβίωση των ζώων και την δημόσια υγεία. Η υποχρεωτική τήρηση της νομοθεσίας για τα θέματα αυτά ονομάζεται Πολλαπλή Συμμόρφωση(3).

Το ποσό της ενιαίας αποδεσμευμένης ενίσχυσης που αντιστοιχεί σε κάθε παραγωγό υπολογίζεται, βάση των ιστορικών στοιχείων της περιόδου αναφοράς. Ως περίοδος αναφοράς έχει οριστεί η τριετία 2000, 2001 και 2002. Μόνο για το ελαιόλαδο η περίοδος αναφοράς περιλαμβάνει τέσσερα έτη: 1999-2002. Στον Πίνακα 2 του Παραρτήματος I παρουσιάζεται ο τρόπος υπολογισμού της *Ενιαίας Αποδεσμευμένης Ενίσχυσης*. Οι αγρότες με βάση τις εκτάσεις που καλλιεργήσαν και τον αριθμό ζώων για τα οποία εισέπραξαν ενισχύσεις την περίοδο αναφοράς (2000-2002), απέκτησαν έναν αριθμό ατομικών δικαιωμάτων ενίσχυσης που το καθένα είχε μία συγκεκριμένη αξία διαφορετική για κάθε παραγωγό. Ο συγκεκριμένος τρόπος υπολογισμού (Ιστορικό Μοντέλο) έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές διαφορές στη μοναδιαία αξία των δικαιωμάτων ενίσχυσης, οι οποίες προκύπτουν από τη διαφορά της στήριξης σε συγκεκριμένους γεωργικούς τομείς κατά την περίοδο αναφοράς(54). Προκειμένου να λάβει ο παραγωγός το ποσό της αποδεσμευμένης ενίσχυσης θα πρέπει να :

- Να καταθέτει αίτηση ενεργοποίησης δικαιωμάτων (Δήλωση ΟΣΔΕ στην αντίστοιχη ΕΑΣ) μέχρι τη 15^η Μαΐου κάθε καλλιεργητικού έτους.
- Να κατέχει την ανάλογη επιλέξιμη γεωργικής γη
- Να εφαρμόζει τα πρότυπα της πολλαπλής συμμόρφωσης(3) .

Η νέα ενίσχυση αντικατέστησε τις επιδοτήσεις, μερικά ή ολικά, που χορηγούνται σήμερα στους περισσότερους παραγωγικούς τομείς από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων. Τα

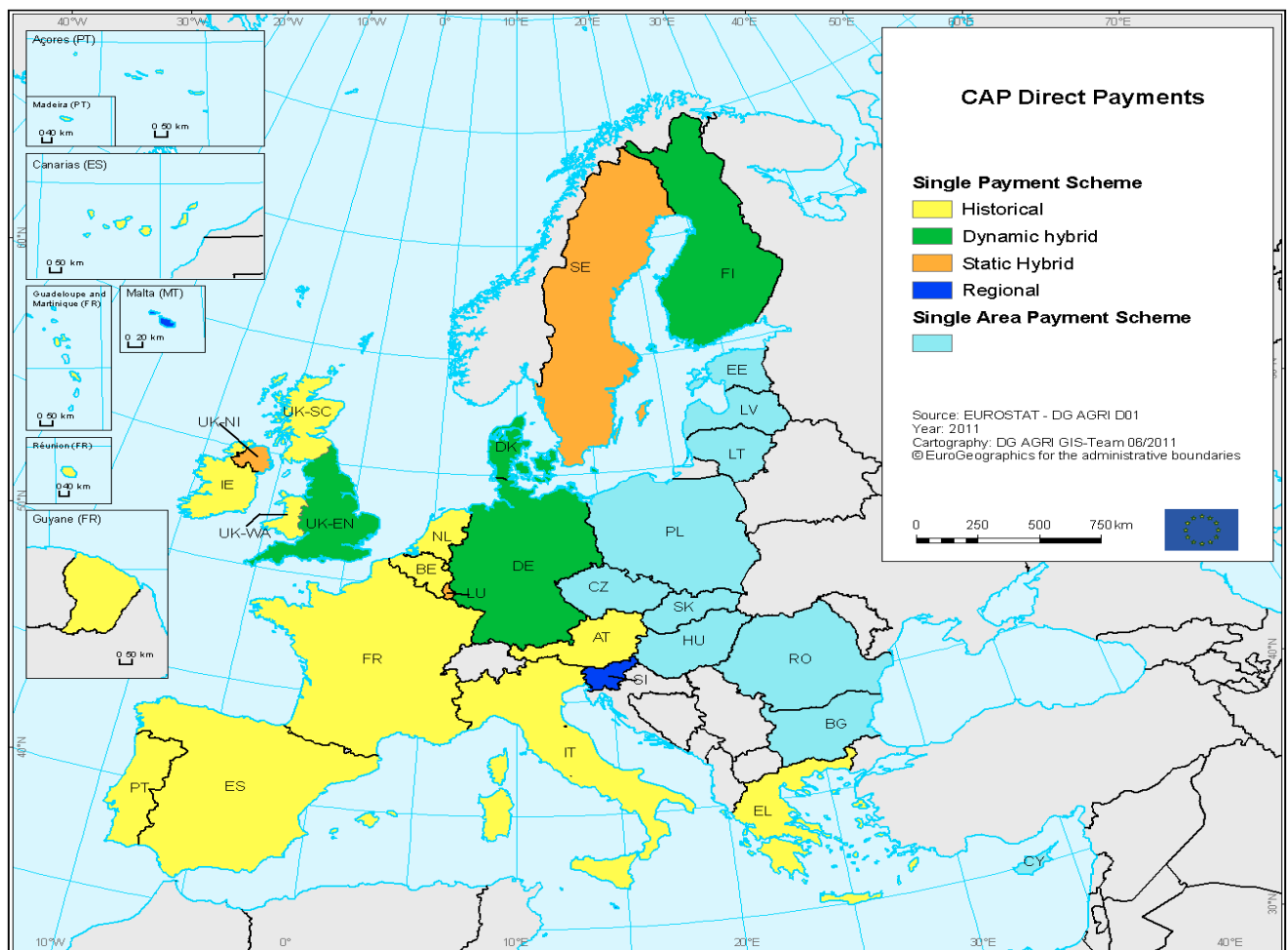
προϊόντα που εντάχθηκαν στο νέο καθεστώς ήταν: τα σιτηρά, οι ελαιούχοι σπόροι, τα πρωτεϊνούχα φυτά, τα όσπρια, το ρύζι (το 58% της χορηγούμενης ενίσχυσης), το ελαιόλαδο, ο καπνός, το βαμβάκι (το 65% της χορηγούμενης ενίσχυσης), τα ζαχαρότευτλα, τα αιγοπρόβατα, το βόειο κρέας, και το αγελαδινό γάλα. Στην αποδέσμευση, προς το παρόν, δεν εντάχθηκαν τα νωπά και τα μεταποιημένα οπωροκηπευτικά, οι μπανάνες, οι σταφίδες, οι μεταξοσκώληκες. Οι ενισχύσεις για τα προϊόντα αυτά θα συνέχιζαν να χορηγούνται ως είχαν, δηλαδή συνδεδεμένες με την παραγωγή (31).

Επιπλέον, αποφασίστηκε ότι οι άμεσες ενισχύσεις που καταβάλλονταν στους αγρότες θα μειώνονταν σταδιακά κατά 3% το 2005, 4% το 2006 και 5% το 2007 και μετέπειτα. Αυτή η σταδιακή μείωση των άμεσων ενισχύσεων ονομάζεται *Διαφοροποίηση*. Τα χρήματα που θα εξοικονομούνταν θα χρησιμοποιούνταν για την ενίσχυση των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης, ενώ οι μικροί παραγωγοί που λάμβαναν ενισχύσεις μέχρι 5.000 € ανά έτος εξαιρέθηκαν της μείωσης. Επίσης, προκειμένου οι γεωργοί να μπορέσουν να αντεπεξέρθουν στις απαιτήσεις που της νέας ΚΑΠ προβλέφθηκε η χρηματοδότηση και η δημιουργία από κοινοτικούς πόρους ενός Συστήματος Παροχής Γεωργικών Συμβουλών.

Από όλα τα σενάρια εφαρμογής του νέου καθεστώτος η Ελλάδα αποφάσισε να εφαρμόσει για όλα τα προϊόντα πλήρη (100%) αποδέσμευση με ταυτόχρονη παρακράτηση μικρού ποσοστού της ενίσχυσης για την χρηματοδότηση δράσεων υπέρ της ποιότητας, της εμπορίας και του περιβάλλοντος (Ποιοτικό Παρακράτημα). Το ύψος του ποιοτικού παρακρατήματος διαφέρει από προϊόν σε προϊόν, όπως διαφέρουν και οι δράσεις που χρηματοδοτεί(3). Στα νέα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 και το 2007 εφαρμόζεται το απλοποιημένο μοντέλο που βασίζεται στην καλλιεργήσιμη έκταση (Καθεστώς Ενιαίας Στρεμματικής Ενίσχυσης). Η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία, η Πολωνία και η Σλοβακία επωφελήθηκαν από την επιλογή που τους επιτρέπει να αναβάλουν την καθιέρωση του ΚΕΣΕ έως το 2013, εφαρμόζοντας το απλοποιημένο μοντέλο.

Η Σουηδία εφαρμόζει το στατικό υβριδικό μοντέλο, στο οποίο ο συνδυασμός των ιστορικών και κατ' αποκοπήν αξιών δικαιωμάτων ενίσχυσης παραμένει σταθερός. Το περιφερειακό (κατ' αποκοπήν) μοντέλο εφαρμόζεται μόνο στη Σλοβενία και έχει τα εξής χαρακτηριστικά: Όλα τα δικαιώματα ενίσχυσης που χορηγούνται σε γεωργούς μιας καθορισμένης περιφέρειας έχουν την ίδια αξία και σε κάθε γεωργό χορηγείται ένα δικαίωμα ενίσχυσης για κάθε επιλέξιμο εκτάριο που δηλώθηκε το πρώτο έτος εφαρμογής του ΚΕΣΕ ή, εναλλακτικά, το τελευταίο έτος πριν από το έτος καθιέρωσής του(55). Όλα αυτά παρουσιάζονται στην Εικόνα 1.

Εικόνα 1: Τα σενάρια των Άμεσων Ενισχύσεων όπως αυτά εφαρμόζονται από τα ΚΜ

(ΠΗΓΗ: filiatranews.blogspot.gr/2012/06/blog-post_03.html)

1.1.5 Ο 2^{ΟΣ} ΠΥΛΩΝΑΣ

Την ίδια περίοδο δημιουργήθηκε ο **Β΄ Πυλώνας** της ευρωπαϊκής γεωργίας ως εργαλείο μια νέας πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Έτσι πλέον ο επαναπροσανατολισμός της ΚΑΠ προς δραστηριότητες συμπληρωματικές του γεωργικού τομέα (πχ περιβάλλον, βιομηχανίες τροφίμων, αγροτουρισμός) αποκτά πλέον μια συγκεκριμένη μορφή. Η έννοια της αγροτικής ανάπτυξης υπερβαίνει κατά πολύ το στενό πλαίσιο της γεωργικής δραστηριότητας και αναφέρεται στην συνολική ανάπτυξη της αγροτικής κοινωνίας και του αγροτικού χώρου. Στο πλαίσιο αυτής της λογικής καθιερώθηκαν τα λεγόμενα «γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα» τα οποία προβλέπουν επιπλέον πληρωμές στους παραγωγούς που υπερβαίνουν τις ορθές γεωργικές πρακτικές (Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής)(Πίνακας 1 στο Παράρτημα). Στόχος αυτών των μέτρων ήταν αφενός μεν να ευαισθητοποιήσουν τους αγρότες σε θέματα προστασίας τους περιβάλλοντος και αφετέρου να τους

προετοιμάσουν για τα νέα αυστηρότερα *Πρότυπα Πολλαπλής Συμμόρφωσης* που εισήχθησαν με την τελευταία ΚΑΠ (16), (34).

1.1.6 Η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 – 2013

Με την αναθεώρηση του 2003 η πολιτική ωφελήθηκε από πρόσθετους πόρους που μεταφέρθηκαν από τον Πυλώνα 1. Στον Έλεγχο Υγείας το 2008 η αγροτική ανάπτυξη ενδυναμώθηκε περαιτέρω με πόρους που προορίζονταν για ένα εύρος προκλήσεων κυρίως περιβαλλοντικών. Όσον αφορά την οργάνωση του οδηγού στρατηγικής που εγκαθιστά κοινές προτεραιότητες σε επίπεδο ΕΕ, τα ΚΜ αναλαμβάνουν την ευθύνη του σχηματισμού της πολιτικής στην επικράτειά τους. Η πολιτική λειτουργεί σύμφωνα με την πολυετή προγραμματική περίοδο όπου τα ΚΜ σχεδιάζουν και συγχρηματοδοτούν τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) που εξυπηρετούν τις δικές τους ιδιαίτερες ανάγκες. Υπάρχουν 94 εθνικά και τοπικά προγράμματα διαχείρισης στην προγραμματική περίοδο 2007-2013. Κάθε πρόγραμμα περιέχει μέτρα που λαμβάνονται από μια λίστα που εγκαθίσταται σε επίπεδο ΕΕ, σε τρεις θεματικούς άξονες και ένα μεθοδολογικό, οι οποίοι είναι οι εξής:

Άξονας 1: *Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας (επενδύσεις, στήριξη ομάδων αγροτών, δράσεις εκπαίδευσης)*

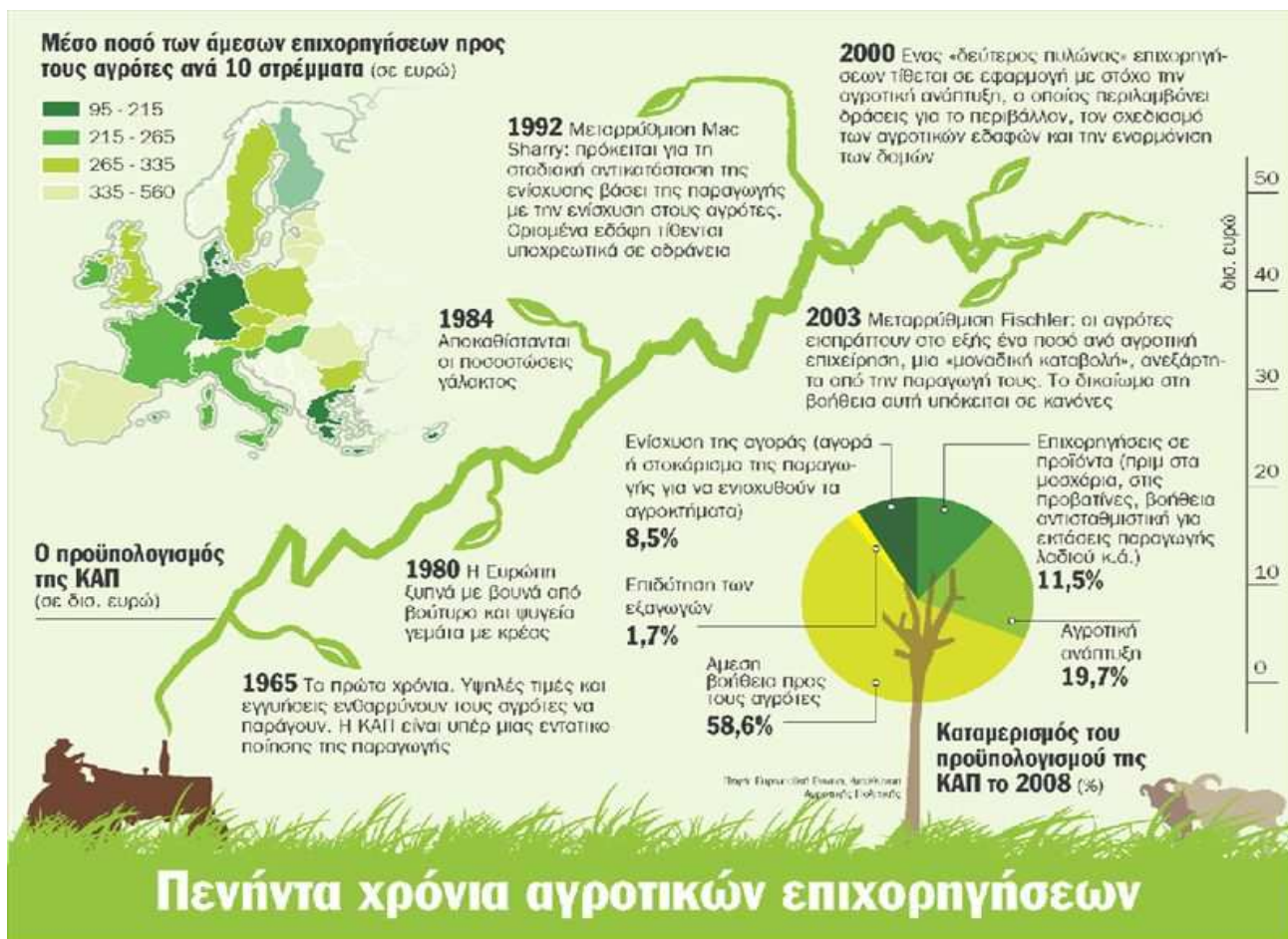
Άξονας 2: *Βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου(αγροπεριβαλλοντικά μέτρα που αποζημιώνουν τους διαχειριστές της γης για την παροχή οικολογικών υπηρεσιών)*

Άξονας 3: *Προώθηση οικονομικής διαφοροποίησης και ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές(βασικές υπηρεσίες για τον αγροτικό πληθυσμό, δημιουργία θέσεων εργασίας κ.α.)*

Άξονας 4: *Η οριζόντια από τα κάτω προσέγγιση LEADER που στηρίζεται στις Τοπικές Ομάδες Δράσης, κινητοποιώντας τους τοπικούς δρώντες με τη χρήση τοπικών ολοκληρωμένων στρατηγικών(34).*

Η έκρηξη των τιμών των προϊόντων το 2006-2008 ήταν από τα πιο εκτεταμένα φαινόμενα της περιόδου 2007-2013. Στην περίπτωση των αγροτικών προϊόντων οι τιμές επηρεάστηκαν από το συνδυασμό μη ευνοϊκών συνθηκών και τη στροφή στη διαφοροποίηση κάποιων αγροτικών προϊόντων στην παραγωγή βιοκαυσίμων. Αυτό οδήγησε στη δημιουργία αποθεμάτων σε διάφορα αγροτικά προϊόντα. Η ανταπόκριση της πολιτικής με τις απαγορεύσεις των εξαγωγών και τους απαγορευτικούς φόρους που συστάθηκαν το 2008, για να αντισταθμίσει το αποτέλεσμα της αύξησης των τιμών της παγκόσμιας αγοράς τροφίμων, συνεισέφεραν στη δημιουργία των συνθηκών «τέλειας καταγίδας»(25).

Εικόνα 2: Η πορεία της ΚΑΠ τα τελευταία 50 χρόνια

(ΠΗΓΗ: <http://www.agriada.blogspot.com>)

Η κρίση του ελληνικού χρέους που ξέσπασε τον Ιανουάριο του 2010, οδήγησε σε πτώση του ρυθμού αύξησης του χρέους και σε κερδοσκοπικές επιθέσεις στο €. Αν και αρχικά ήταν διστακτικοί ως προς την αντίδραση των ΚΜ η ΕΚΤ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα) και η Επιτροπή ανταποκρίθηκαν με ένα σκληρό και συντονισμένο πακέτο μέτρων για να εξασφαλιστεί η δημοσιονομική σταθερότητα, η στήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης, προκειμένου να ενδυναμωθεί η οικονομική διακυβέρνηση στην ΕΕ.

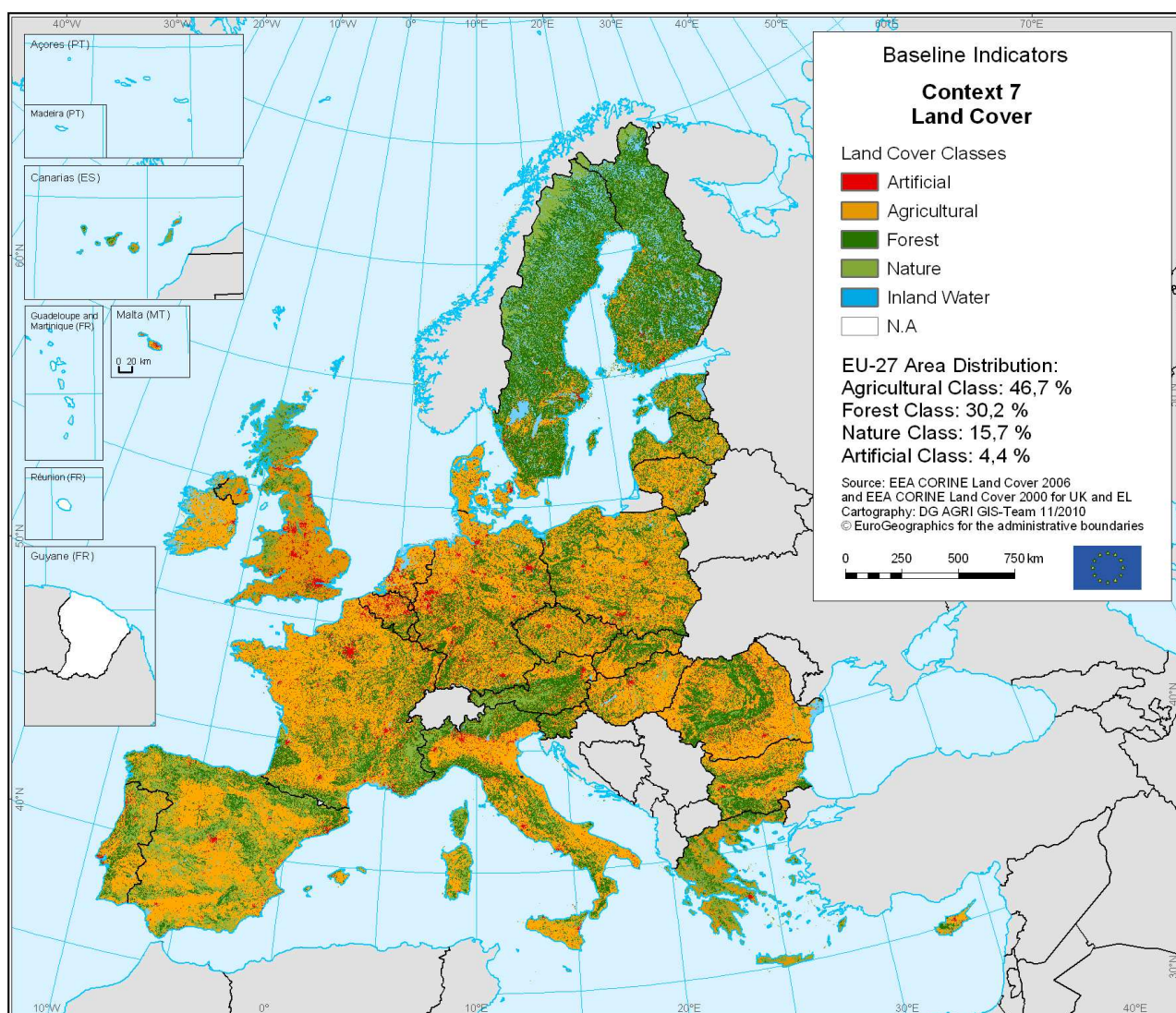
Όσον αφορά την Αγροτική πολιτική παρατηρούνται δύο πλευρές. Από τη μια υπάρχουν χώρες που θέλουν να δουν τη διατήρηση μιας ισχυρής ΚΑΠ όπως η Γαλλία και η Ελλάδα. Την ίδια θέση υποστηρίζουν η Ισπανία και η Πολωνία. Οι ανησυχίες σχετικά με το μέλλον των άμεσων ενισχύσεων είναι ιδιαίτερες σημαντικές στην Ιρλανδία, όπου μια υψηλού επιπέδου επιτροπή για την αναθεώρηση της ΚΑΠ έχει εγκατασταθεί. Απεναντίας μια δραστική μείωση στον προϋπολογισμό της ΚΑΠ προτείνεται από το ΗΒ και τη Δανία, περιέχοντας την νέα προτεραιότητα όσον αφορά την αγροτική

ανάπτυξη και την παροχή δημοσίων αγαθών (45). Στην Εικόνα 2 παρουσιάζεται η πορεία της ΚΑΠ στα τελευταία 50 χρόνια.

2 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Οι γεωργικές εκτάσεις και τα δάση καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της Ευρώπης (Εικόνα 3) και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την υγεία των αγροτικών οικονομιών και τη διαμόρφωση του αγροτικού τοπίου. Η γεωργία εξακολουθεί να συμβάλει αποφασιστικά στην αειφόρο οικονομική τους ανάπτυξη. Οι γεωργοί εκπληρώνουν πολλές και διαφορετικές λειτουργίες οι οποίες κυμαίνονται από την παραγωγή γεωργικών προϊόντων που προορίζονται για τη διατροφή ή μη, μέχρι τη διαχείριση της υπαίθρου, τη διατήρηση της φύσης και τον τουρισμό.

Εικόνα 3: Η κατανομή της γης στην ΕΕ-27

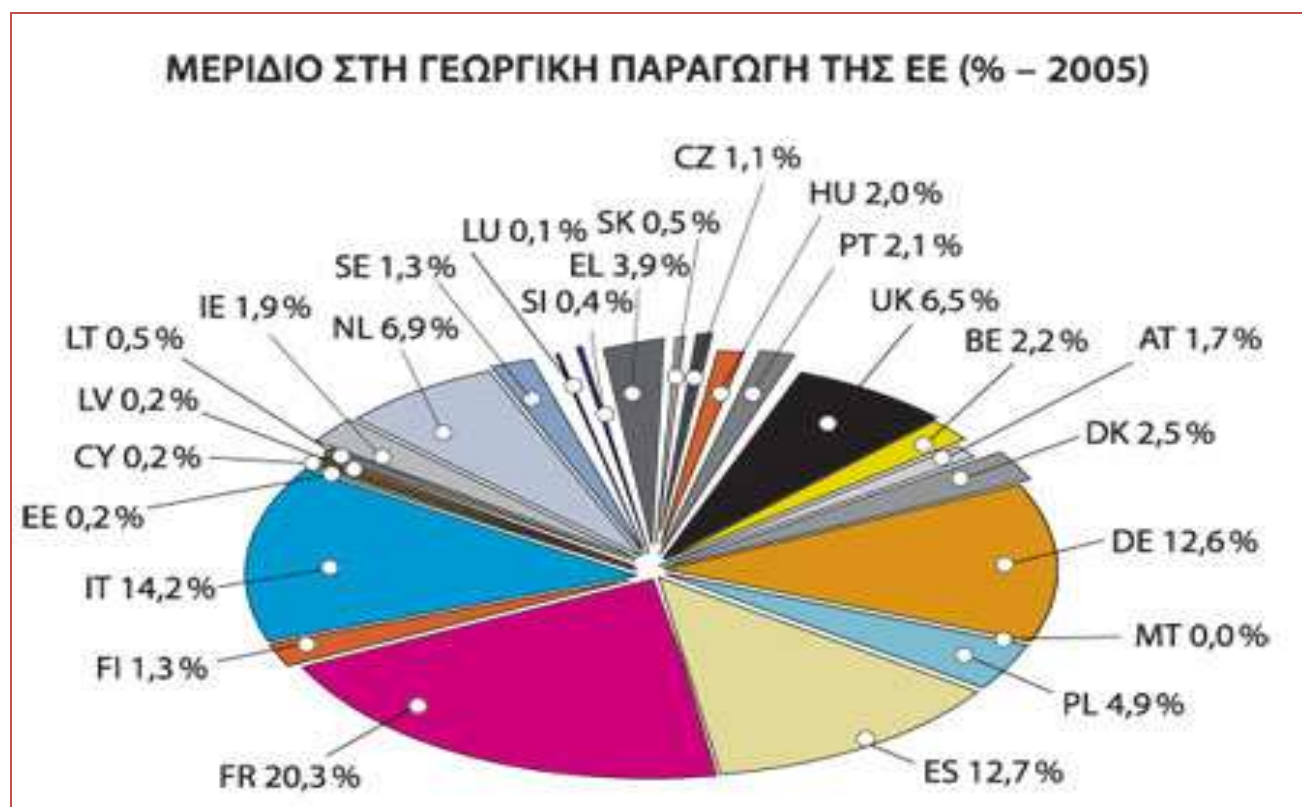
(ΠΗΓΗ: DG Agriculture and Rural Development)

Η Ευρώπη είναι μεγάλος εξαγωγέας, αλλά και ο μεγαλύτερος εισαγωγέας τροφίμων στον κόσμο, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το μερίδιο του κάθε ΚΜ στην ευρωπαϊκή γεωργική παραγωγή φαίνεται στο Γράφημα 1. Όπως μπορεί κανείς να παρατηρήσει η Ελλάδα συμμετέχει με μερίδιο 3,9% στη γεωργική παραγωγή της Ε. Ε., ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό εάν αναλογιστούμε το ότι η γειτονική Ιταλία συμμετέχει με ποσοστό 14,2%, η Γαλλία με ποσοστό 20,3%, η Ισπανία με 12,7%.

- Ο ευρωπαϊκός γεωργικός τομέας χρησιμοποιεί ασφαλείς, καθαρές και φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους για την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων ώστε να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις των καταναλωτών. Τα κύρια προϊόντα που παράγονται στην ΕΕ φαίνονται στο παρακάτω Γράφημα 2. Τα κυριότερα παραγόμενα προϊόντα με ποσοστό 21,4% είναι τα προϊόντα κρεατοπαραγωγής, τα γαλακτοκομικά με ποσοστό 16,4%, τα δημητριακά με ποσοστό 16%. Το ελαιόλαδο αποτελεί μόλις το 2,2% επί της συνολικής παραγωγής.

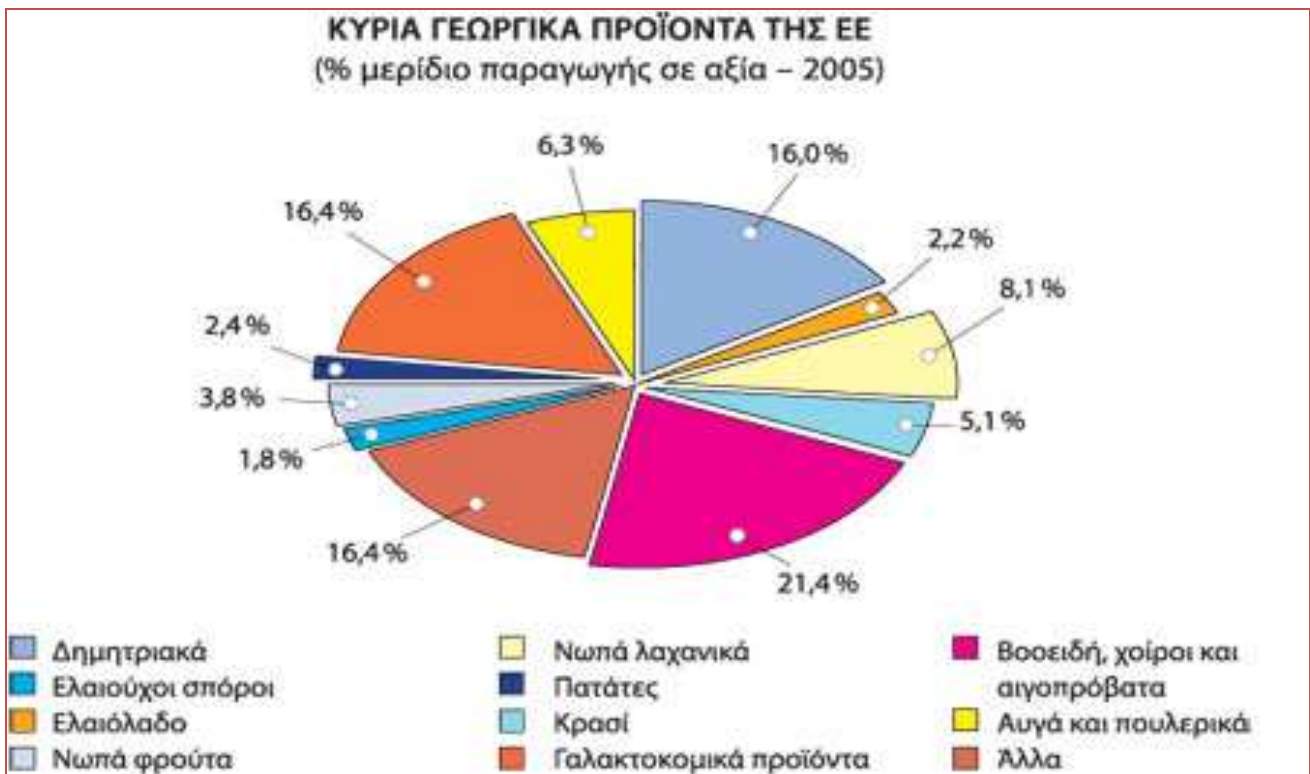
- Ο γεωργικός τομέας είναι στην υπηρεσία των αγροτικών κοινοτήτων. Ο ρόλος του δεν περιορίζεται μόνο στην παραγωγή ειδών διατροφής, αλλά επεκτείνεται και στη διασφάλιση της επιβίωσης της υπαίθρου ως τόπος κατοικίας, εργασίας και τουρισμού.

Γράφημα 1: Το μερίδιο του κάθε ΚΜ στην ευρωπαϊκή παραγωγή

(ΠΗΓΗ: <http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/index-el.htm>)

Γράφημα 2: Τα κύρια γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση

(<http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/index-el.htm>)

2.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ

Διαμέσου των οικονομικών τους δραστηριοτήτων, καθώς και με την υποστήριξη της ΚΑΠ, οι Ευρωπαίοι αγρότες εγγυώνται και ποικίλα δημόσια αγαθά. Εξασφαλίζουν δύο τύπους αγαθών που είναι οι εξής:

1^{ος} τύπος ωφελειών και αγαθών: Περιλαμβάνει αγαθά και οφέλη που προκύπτουν από την όλη αγροτική δραστηριότητα και που εξασφαλίζονται κυρίως μέσω των διαχειριστικών εργαλείων της αγοράς και τις άμεσες ενισχύσεις υπό τον πρώτο Πυλώνα και είναι τα ακόλουθα:

- Εξασφάλιση τροφίμων για 500εκ. καταναλωτές με την ενίσχυση της παραγωγικής ικανότητας από την ΕΕ
- Μεγαλύτερη σταθερότητα στην αγορά για καταναλωτές και αγρότες
- Θέσεις απασχόλησης και οικονομική βιωσιμότητα στις αγροτικές περιοχές- περίπου 30εκ. άνθρωποι βρίσκουν εργασία στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις ενώ πάνω από 40εκ εργάζονται στην αγροδιατροφική αλυσίδα.

- Η διαχείριση περισσότερων από τα $\frac{3}{4}$ των εκτάσεων στην ΕΕ, με τέτοιο τρόπο ο οποίος προσφέρει μια ελκυστική ύπαιθρο και ποικίλα αγροτικά τοπία

2^{ος} τύπος ωφελειών και αγαθών: Περιλαμβάνει αγαθά που παρέχονται εθελοντικά από τους αγρότες στα πλαίσια του ρόλου τους ως διαχειριστές της γης ως αντάλλαγμα στις στοχευμένες πληρωμές που εξασφαλίζονται στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης (2^{ος} Πυλώνας της ΚΑΠ), όπως:

- Ενίσχυση- υποστήριξη της παραγωγής σε Λιγότερο Ευνοημένες Περιοχές (ΛΕΠ)
- Διατήρηση- Συντήρηση της βιοποικιλότητας, όπως π.χ. η διατήρηση των βοσκοτόπων, των υγροτόπων, των ξερών λειμώνων, των φυσικών φραχτών και άλλα.
- Διατήρηση και Ενίσχυση του συστήματος παραγωγής, επένδυση που είναι χαμηλού κέρδους και υψηλής φυσικής αξίας
- Διαχείριση του νερού και του εδάφους προκειμένου να μειωθούν οι πλημμύρες, να βελτιωθεί η αποθηκευτική ικανότητα του υδροφόρου ορίζοντα, η αύξηση της ανθεκτικότητας σε πυρκαγιές
- Παροχή νέων πηγών ανανεώσιμης ενέργειας(30).

2.2 ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

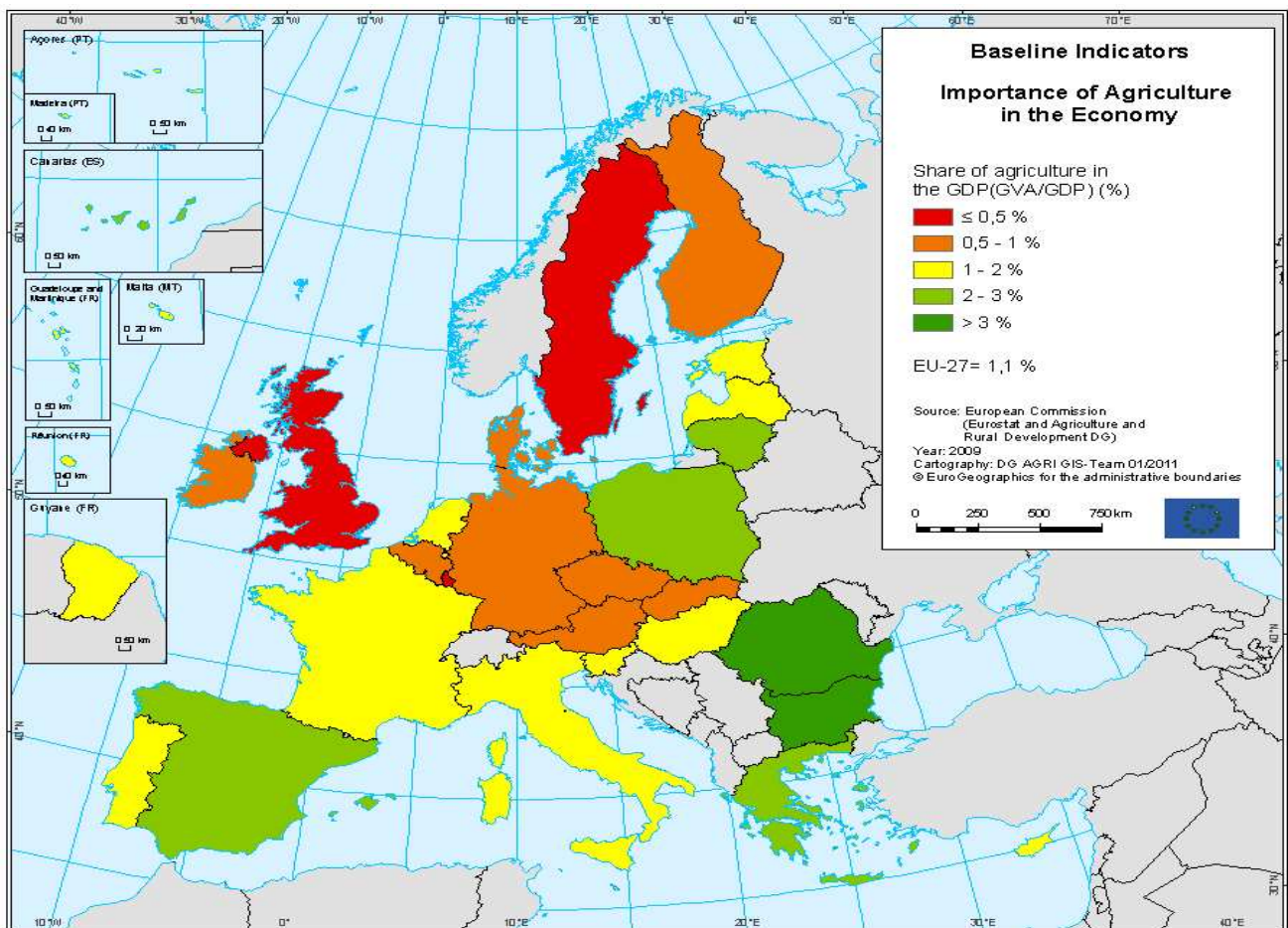
Ο σύνθετος αγροτικός τομέας και τομέας των τροφίμων αντιπροσωπεύει ένα μεγάλο οικονομικό ποσοστό απασχόλησης της τάξεως των 18,6εκ. θέσεων απασχόλησης (8,6% της συνολικής απασχόλησης) και το 4% του ΑΕΠ για την Ευρώπη των 27 ΚΜ. Στην εικόνα 4 παρουσιάζεται το ποσοστό % επί του ΑΕΠ του αγροτικού τομέα στην ΕΕ. Το ποσοστό της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα στα ΚΜ παρουσιάζεται στην Εικόνα 5. Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 επικεντρώθηκε σε τρεις αντικειμενικούς στόχους, οι οποίοι είναι:

- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον αγροτικό και δασοκομικό τομέα
- Η βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου διαμέσου της στήριξης της διαχείρισης της γης,
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, και
- Η προώθηση της διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων

Ένα από τα βασικά στοιχεία της κοινής ευρωπαϊκής γεωργικής πολιτικής είναι και η ύπαρξη ενός κοινού για όλα τα Κράτη Μέλη μοντέλου χρηματοδότησης της. Οι πόροι που διατίθενται για την ΚΑΠ αποτελούν τμήμα του γενικότερου ευρωπαϊκού προϋπολογισμού και ανέρχονται σε περίπου 50

δix €ετησίως. Το ποσό αυτό μπορεί να ακούγεται ως ιδιαίτερα υψηλό αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι. Αποτελεί μόνο το 1% του συνολικού ευρωπαϊκού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) και διανέμεται στο 5,5% του πληθυσμού της ΕΕ που ασχολείται με την γεωργία. Δηλαδή, όχι μόνο το μερίδιο της γεωργίας στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό είναι χαμηλό, αλλά συνεχίζει να μειώνεται. Στην Εικόνα 6 φαίνονται οι δαπάνες για τον 1^ο Πυλώνα της ΚΑΠ ανά μονάδα χρησιμοποιούμενης γης ενώ στην Εικόνα 7 οι δαπάνες ανά κεφαλή για τον 2^ο Πυλώνα (37). Από το 2013 αυτό το ποσό αναμένεται να μειωθεί στο 35% (30). Πιο συγκεκριμένα οι γεωργικές δαπάνες από 0,54% του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού το 1990 ελαττώθηκαν στο 0,43% το 2004 και αναμένεται να κατέβουν στο 0,33% μέχρι το 2013. Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι πόροι για την ΚΑΠ μειώθηκαν την τελευταία δεκαετία τρεις φορές ταχύτερα από ότι το σύνολο των δημοσίων δαπανών για την ΕΕ (16). Το ποσοστό της Δαπάνης για την ΚΑΠ ως προς το συνολικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται στο Σχήμα 1 και το Γράφημα 5.

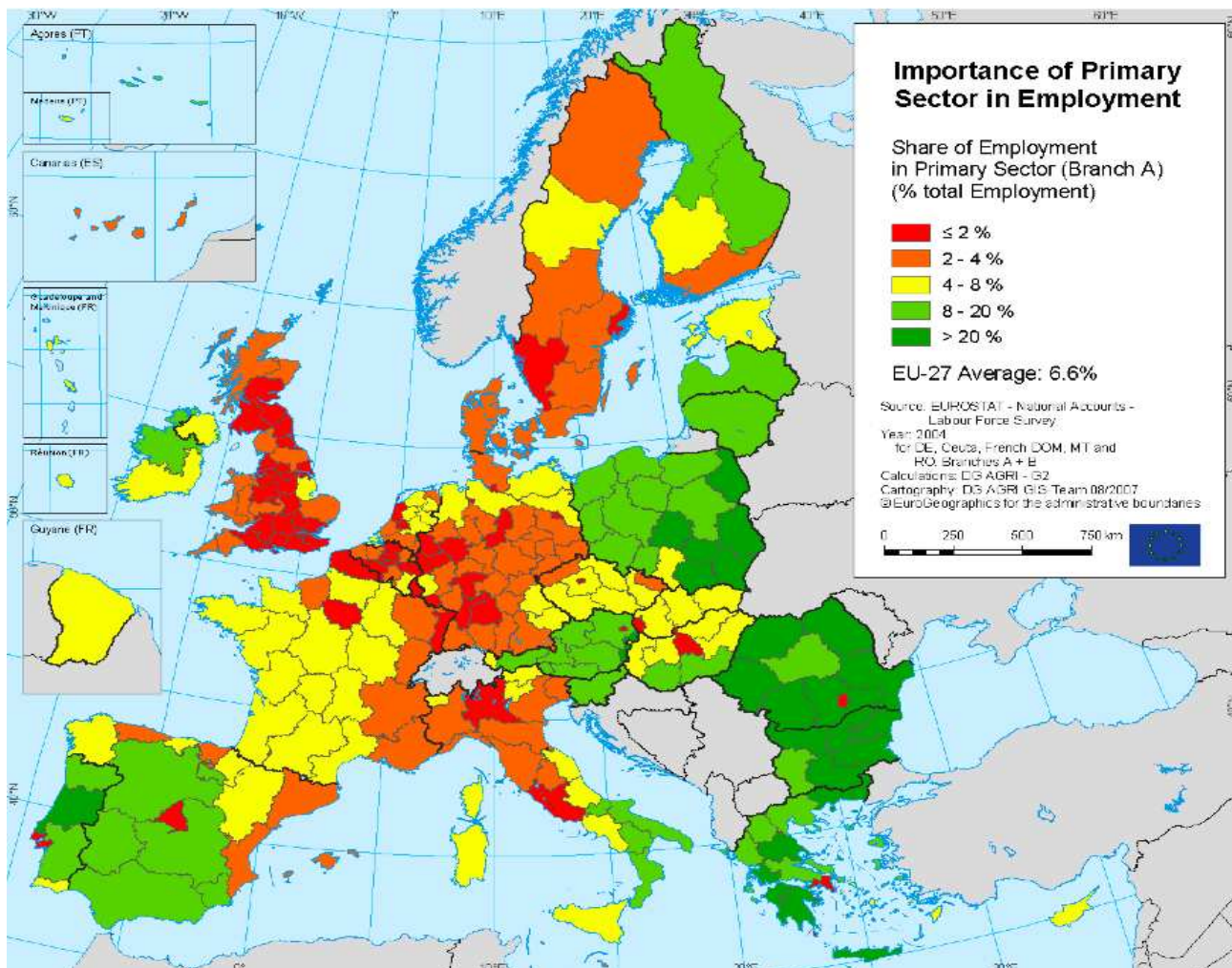
Εικόνα 4: Σημασία του αγροτικού τομέα στην οικονομία της ΕΕ (Ως % ποσοστό του ΑΕΠ)

(ΠΗΓΗ: European Commission)

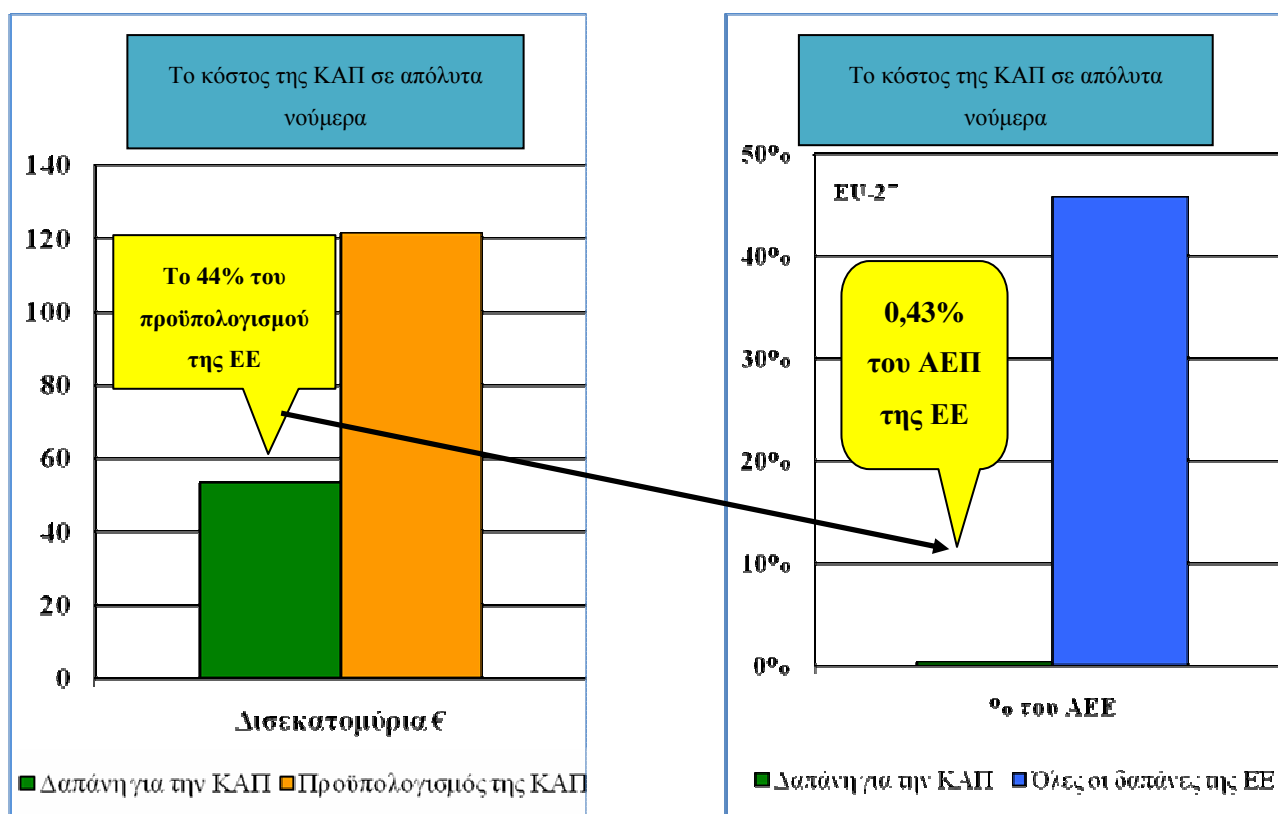
Εικόνα 5: Το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα στην ΕΕ

(ΠΗΓΗ: Eurostat)

Η μέση ετήσια επιδότηση ανά εκμετάλλευση είναι περίπου 12200€, όμως οι πληρωμές ανά εκτάριο ποικίλουν από 527€ για την Ελλάδα με 89 μόλις € για τη Λετονία, λόγω των μεταβατικών ρυθμίσεων για τα νέα ΚΜ. Στα κράτη αυτά επιτρέπονται εθνικές ενισχύσεις προκειμένου να αντισταθμιστεί η μείωση των επιδοτήσεων στην ΕΕ. Στον Πίνακα 1 στο Παράρτημα ΙΙ δίνονται οι ενισχύσεις που λαμβάνουν τα ΚΜ στην ΕΕ-27. Μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις και μεγαλογαιοκτήμονες λαμβάνουν περισσότερα χρήματα από την ΚΑΠ σε σχέση με τους μικρούς Ευρωπαίους αγρότες, που βασίζονται σε παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας. Περίπου το 80% των γεωργικών ενισχύσεων λαμβάνονται από το ένα τέταρτο των αγροτών της ΕΕ. Δικαιούχοι των ενισχύσεων είναι πλούσιοι γαιοκτήμονες, όπως η Βασιλική Οικογένεια της του Ηνωμένου Βασιλείου, εξαιτίας των μεγάλων εκμεταλλεύσεων που κληρονόμησε. Οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ζάχαρης το 2008, ήταν μεταξύ των 10 κορυφαίων παραληπτών επιδοτήσεων, συγκεντρώνοντας πάνω από 55 εκατ. € η καθεμιά (46).

Σχήμα 1: Το κόστος της ΚΑΠ σε απόλυτα και σχετικά νούμερα

(ΠΗΓΗ: Ε. Κλωνάρης: Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης στο Ν. Κορινθίας - Στόχοι και Προβληματισμοί. Επιμελητήριο Κορινθίας, 2012)

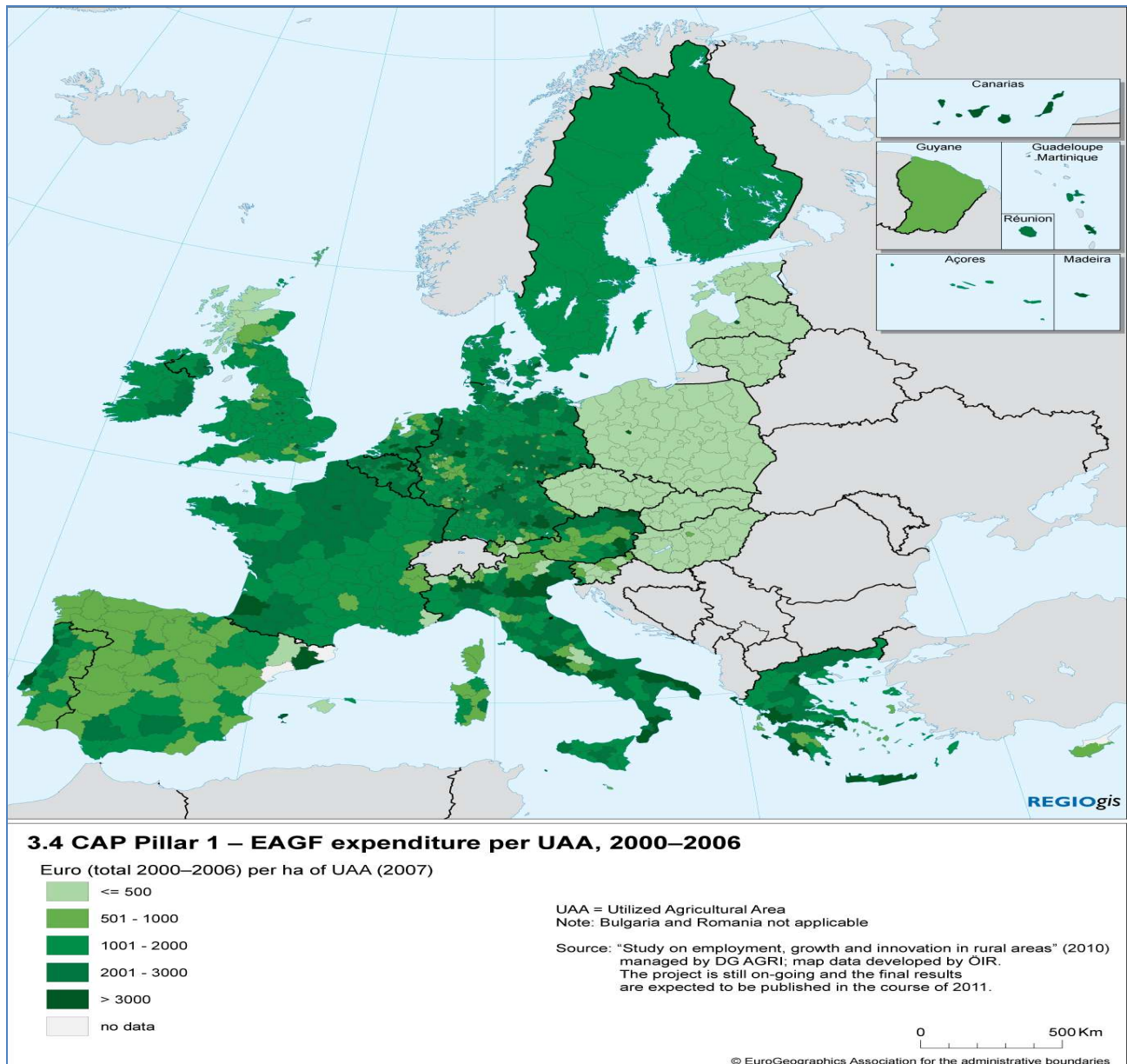
Τα χρηματοδοτικά μέσα της ΚΑΠ είναι δύο διαφορετικά ταμεία της Ε.Ε: το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Το Ταμείο Εγγυήσεων χρηματοδοτεί κυρίως τις δαπάνες για τις κοινές οργανώσεις γεωργικών αγορών και την εξαγωγή αγροτικών προϊόντων εκτός ΕΕ. Πιο αναλυτικά το πεδίο δράσης του ταμείου είναι η χρηματοδότηση:

- ✓ Των άμεσων ενισχύσεων που εισπράττουν οι παραγωγοί στο πλαίσιο της ΚΑΠ
- ✓ Των εξαγωγικών επιδοτήσεων για εξαγωγή γεωργικών προϊόντων σε τρίτες χώρες
- ✓ Συγκεκριμένων κτηνιατρικών μέτρων για την παρακολούθηση και εξάλειψη ζωικών ασθενειών
- ✓ Δράσεων προώθησης γεωργικών προϊόντων και ενημέρωσης των αγροτών

Αντίθετα, μέσω του Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης παρέχονται οι πόροι για την υλοποίηση της κοινοτικής πρωτοβουλίας **Leader+** καθώς και όλων των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης όπως αυτά διαμορφώνονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία. Η Ελλάδα εισπράττει κάθε

χρόνο περίπου 2,7 δις € για την ενίσχυση του αγροτικού της τομέα. Το μεγαλύτερο ποσοστό από τα χρήματα αυτά καταβάλλονται στους παραγωγούς μέσω της αρμόδιας αρχής πληρωμής που είναι ο Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. Στην Εικόνα 8 φαίνεται το πραγματικό εισόδημα από τον αγροτικό τομέα ανά μονάδα εργασίας (37).

Εικόνα 6: Οι δαπάνες της ΚΑΠ για τον 1^ο Πυλώνα

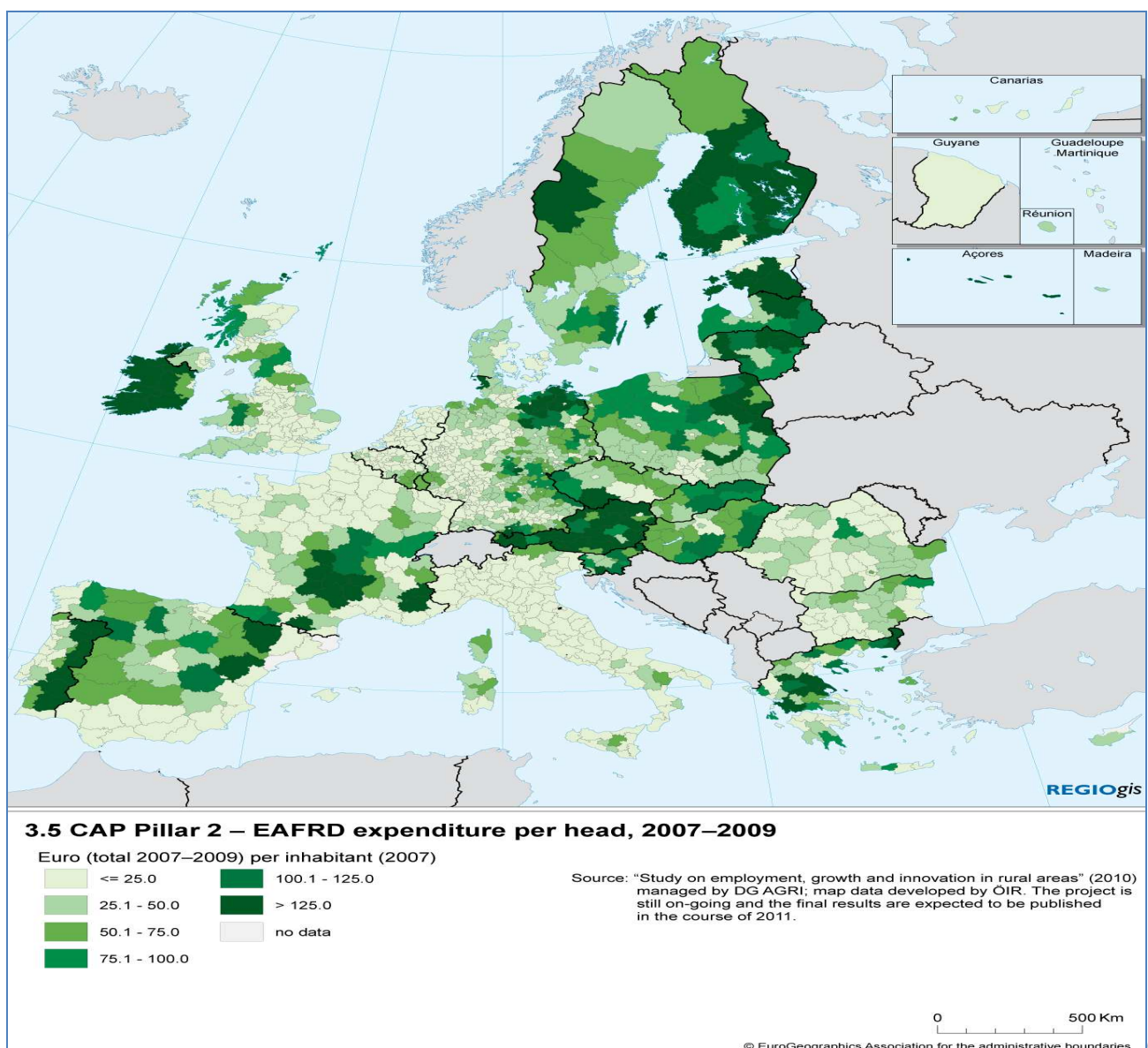

(DG Agriculture and Rural Development)

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να δει κανείς το κόστος της ΚΓΠ. Σε αντίθεση με άλλους τομείς, όπως είναι η εκπαίδευση, η άμυνα, οι μεταφορές, η υγειονομική περίθαλψη ή η κοινωνική ασφάλιση, το κόστος των οποίων καλύπτεται από τις εθνικές κυβερνήσεις, τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει ότι οι αποφάσεις σχετικά με τη γεωργική πολιτική της ΕΕ λαμβάνονται σε

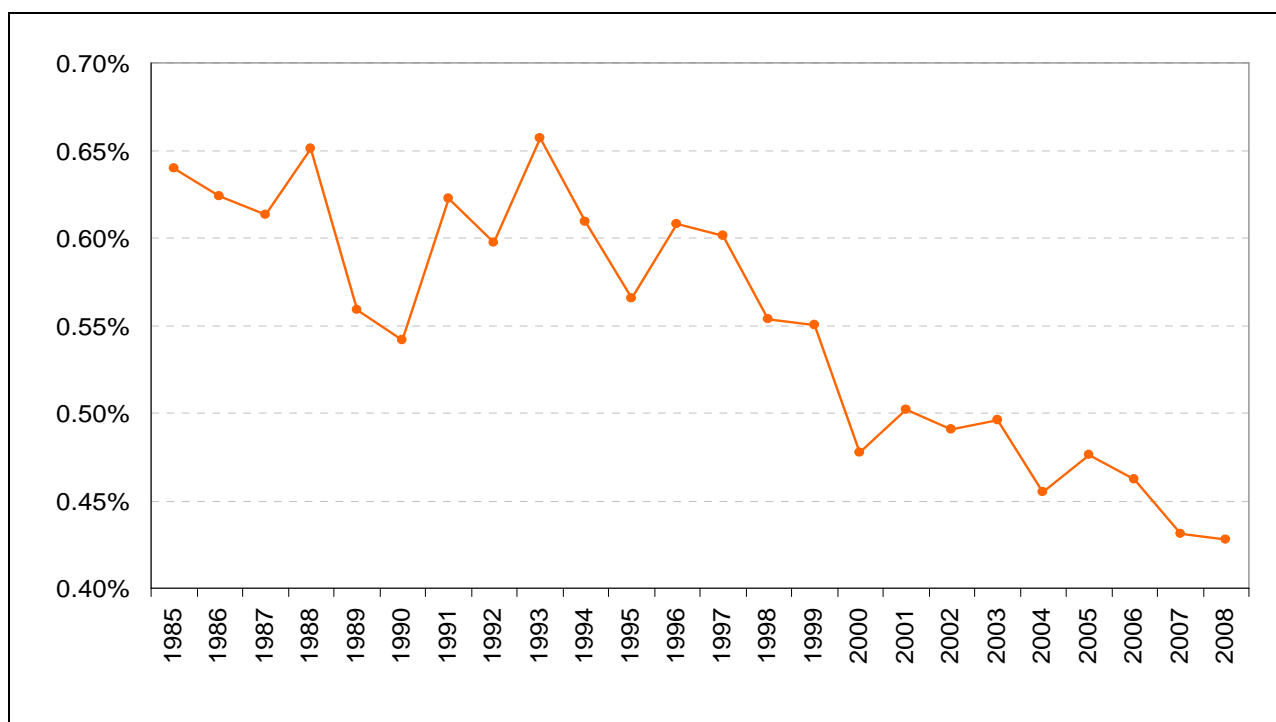
κοινοτικό επίπεδο και κατά συνέπεια θα πρέπει να υπάρχει και ο ανάλογος προϋπολογισμός προς τον σκοπό αυτό. Κατά μέσον όρο κάθε πολίτης συνεισφέρει περίπου 2 ευρώ την εβδομάδα για τη χρηματοδότηση της ΚΓΠ. Είναι σαφές ότι δεν είναι μεγάλο το ποσό που πληρώνει για να έχει ασφαλή τρόφιμα και δυναμική ύπαιθρο. Το ποσοστό του προϋπολογισμού που χρησιμοποιείται για την ενίσχυση των αγορών (σιτηρά, ζάχαρη, βοδινό κρέας και γάλα) καθώς και για τις εξαγωγικές πιστώσεις έχει μειωθεί, ενώ παράλληλα έχει αυξηθεί το ποσοστό για άμεσες ενισχύσεις στους παραγωγούς και για την αγροτική ανάπτυξη

Εικόνα 7: Οι δαπάνες της ΚΑΠ ανά κεφαλή για τον 2^ο Πυλώνα (DG Agriculture and Rural Development)

DG Agriculture and Rural Development

Γράφημα 4: Ποσοστό της Δαπάνης για την ΚΑΠ επί το συνολικό ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης(21)

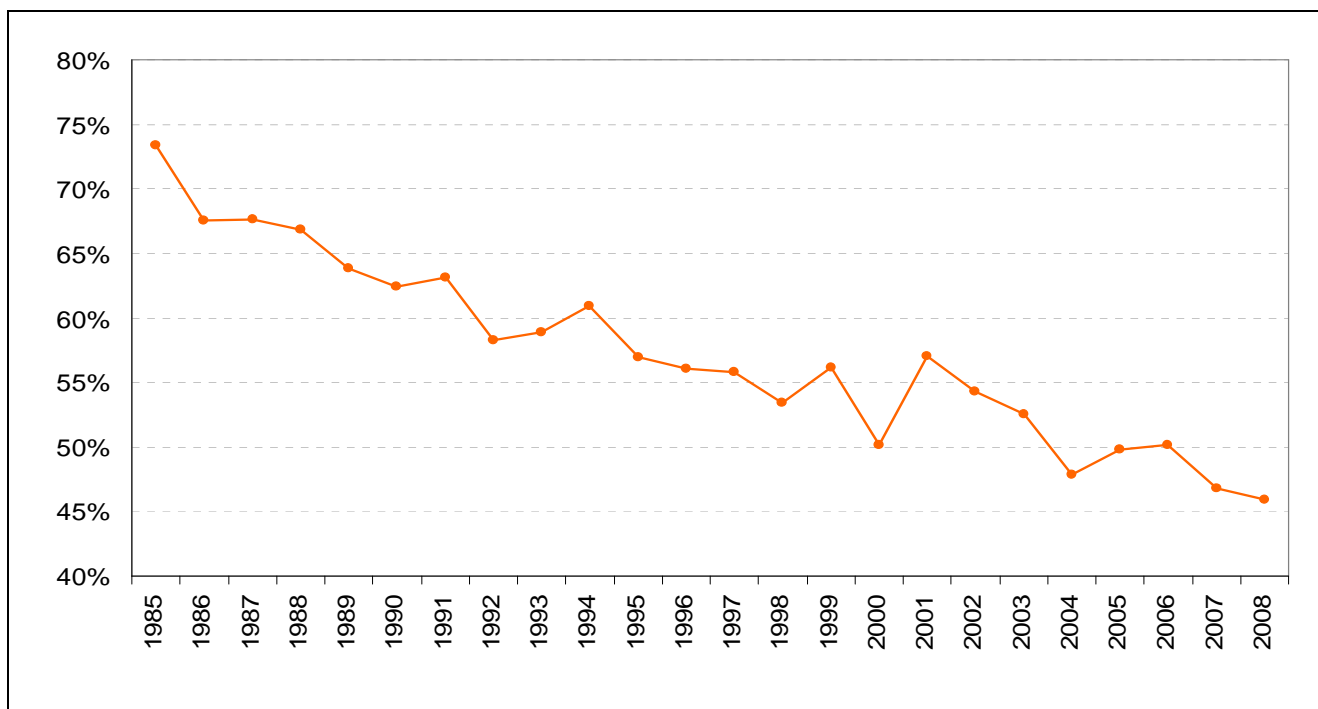
(ΠΗΓΗ: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων)

Η οποιαδήποτε αύξηση του μεγέθους του προϋπολογισμού της ΚΑΠ είναι απίθανη για την περίοδο 2013-2020. Πιο πιθανές είναι κάποιες μετριασθείς αυξήσεις σύμφωνα με τον πληθωρισμό όπως προτείνεται από τους κυβερνητικούς εκπροσώπους της Γαλλίας, Γερμανίας και του Η.Β., την Ολλανδία και τη Φιλανδία. Η διαμάχη μεταξύ των συνασπισμών των ΚΜ που καθοδηγούνται από το ΗΒ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τον προϋπολογισμό μετά το 2011 δίνει μια γεύση της πολιτικής απόφασης για τον περιορισμό των δαπανών για την ΚΑΠ. Αυτό αντανακλά την απροθυμία των ΚΜ σχετικά με την περαιτέρω επέκταση του προϋπολογισμού κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Αυτό προετοιμάζει την σκηνή για ιδιαίτερος σκληρό ανταγωνισμό για την χρηματοδότηση μεταξύ των περιοχών που επηρεάζει η πολιτική. Στο Γράφημα 6 παρουσιάζεται η εξέλιξη στα κονδύλια της ΚΑΠ έως το 2008.

Οι υποστηρικτές της ΚΑΠ θεωρούν πως η ΚΑΠ πρέπει να προσαρτήσει νέα περιβαλλοντικά κεφάλαια και έτσι χρειάζεται περισσότερα χρήματα από ότι στο παρελθόν. Αυτή η άποψη βέβαια υποθέτει πως η ΚΑΠ έχει επιδιώξει τους κατάλληλους στόχους και τους έχει επιτελέσει αποτελεσματικά. Αν κάποιοι θεωρούν πως η κοινωνική αξία των Άμεσων Ενισχύσεων είναι περιθωριακή πως κάποιες επιδοτήσεις προκαλούν περισσότερο κακό παρά καλό, το κόστος είναι

υπερβολικό και υπερβαίνει μακράν τις ικανοποιήσιμες δαπάνες της ΚΑΠ (την περίοδο 2007-2013 μόνο το 10% των χρημάτων δαπανήθηκαν σε καθαρά πράσινες επιδοτήσεις)(16).

Γράφημα 5: Ποσοστό της Δαπάνης για την ΚΑΠ ως προς το συνολικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης(21)

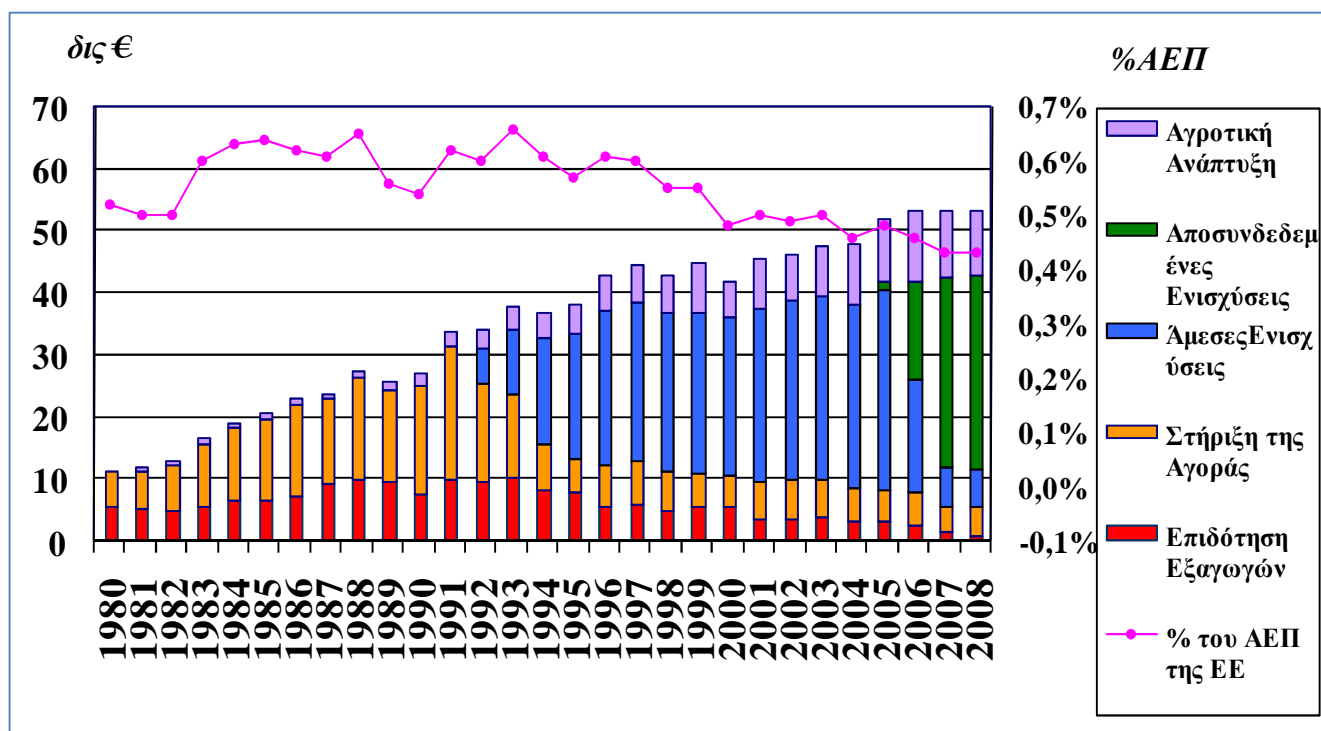
(ΠΗΓΗ: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων)

Οι επικριτές θεωρούν πως:

- Η ΚΑΠ ενθαρρύνει όλες της ευρωπαϊκές αγροτικές επιχειρήσεις να εξάγουν τεράστιες ποσότητες τροφίμων σε παγκόσμιο επίπεδο και οι φτωχοί αγρότες των αναπτυσσόμενων χωρών δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις τιμές της ΕΕ.
- Είναι ένα άδικο σύστημα εμπορίου και νοθείας υπέρ των πλουσιότερων χωρών
- Δαπανά πολλά σχετικά με την γεωργία, όταν η γεωργία παράγει μόλις το 1,6% του ΑΕΠ της ΕΕ και απασχολεί μόνο το 5% του πληθυσμού.
- Με την οικονομική ανάπτυξη στο τέλος της και τον σφοδρό ανταγωνισμό από αναδυόμενους γίγαντες όπως η Κίνα και η Ινδία, η ΕΕ πρέπει να πληρώνει λιγότερο τις καλλιέργειες και να επενδύσει περισσότερο στην έρευνα και την τεχνολογία.

- Υπάρχει η πίεση να επενδύονται λιγότερα στις επιδοτήσεις και περισσότερα στη γεωργική έρευνα, τη βελτίωση των ποικιλιών και της κτηνοτροφίας, οι οποίες θα μπορούσαν να ωφελήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Οι αγρότες παραπονιούνται πως οι διανομείς και οι κερδοσκόποι απολαμβάνουν τα κέρδη από τα γεωργικά προϊόντα ενώ το αγροτικό εισόδημα μειώνεται. Η απαίτηση τους είναι να βελτιωθεί η διαπραγματευτική τους δύναμη και να αυξηθεί η διαφάνεια (46).

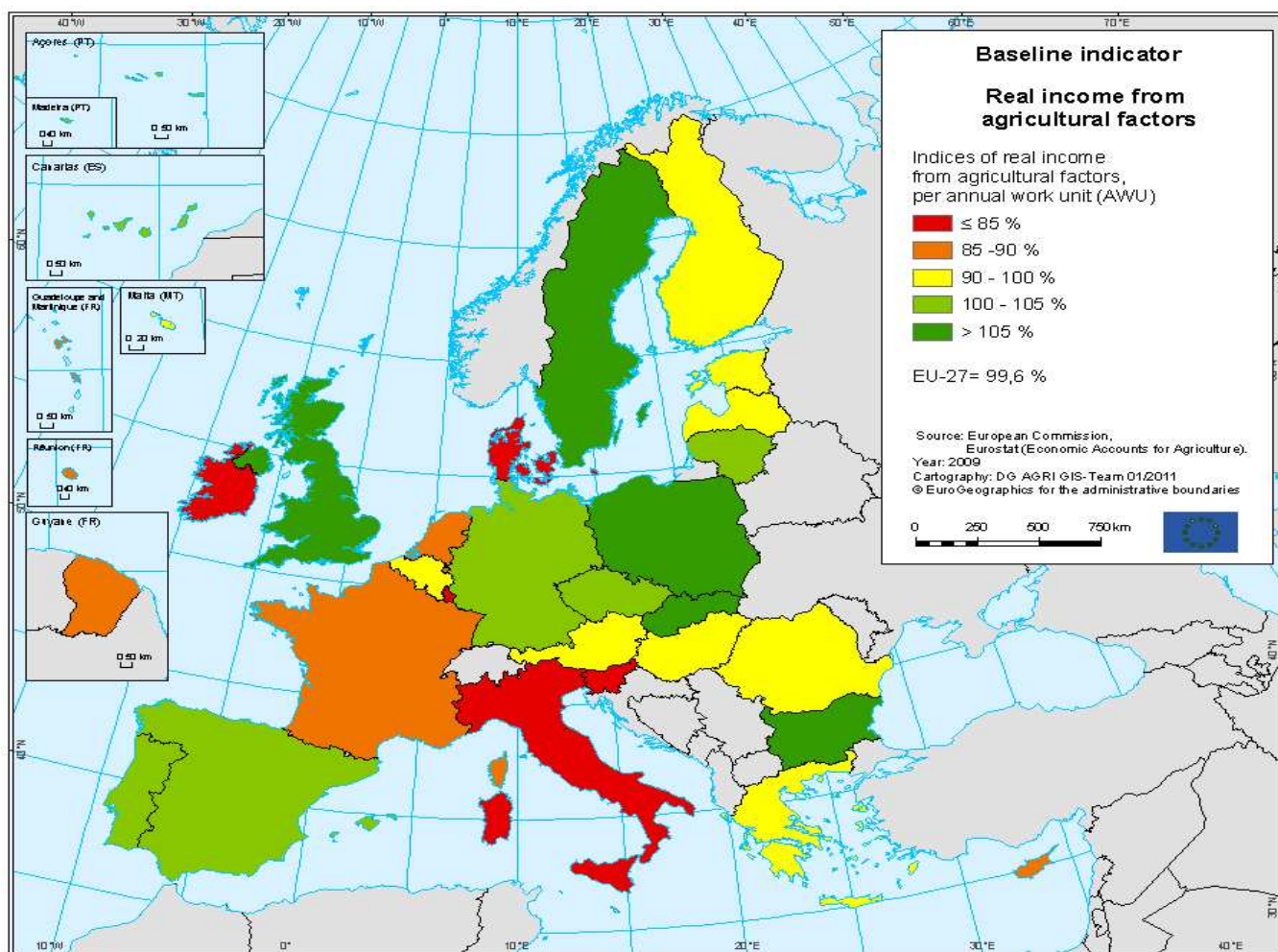
Γράφημα 5: Η εξέλιξη των κονδυλίων της ΚΑΠ-Δαπάνες και πορεία μεταρρύθμισης(47)

(ΠΗΓΗ: Ε. Κλωνάρης: Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης στο Ν. Κορινθίας - Στόχοι και Προβληματισμοί. Επιμελητήριο Κορινθίας, 2012)

Κάποιοι υπολογισμοί των οικονομικών αναγκών από τα κάτω προς τα πάνω έχουν γίνει. Το συνολικό κόστος για σχετικές περιβαλλοντικές και εδαφικές διαχειρίσεις στο ΗΒ υπολογίστηκαν σε ένα εύρος 1-3 δις. Κάποιες μελέτες των οικονομικών αναγκών για αειφορική παραγωγή στη Γερμανία έδειξαν αποτελέσματα της τάξεως του 0,6-2,3 δις. Αυτό που οι παραπάνω υπολογισμοί είχαν κοινό είναι πως είναι αρκετά πιο κάτω από τα 250-300 €/ha, που είναι τα χρήματα που δαπανώνται κατά μέσο όρο από την ΚΑΠ στην ΕΕ (χωρίς να υπολογιστούν οι δαπάνες συγχρηματοδότησης από τα ΚΜ και οι από τα πάνω δαπάνες).

Εικόνα 8: Το πραγματικό εισόδημα από τον αγροτικό τομέα ανά μονάδα ετήσιας εργασίας

(ΠΗΓΗ: European Commission)

3 ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ Ο ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ Η ΚΑΠ ΣΗΜΕΡΑ

3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

i. Η αστάθεια της αγοράς

Οι μετρήσεις που ήταν ικανές να διασφαλίσουν τη σταθερότητα της αγοράς έχουν προοδευτικά διαλυθεί ενώ αυξάνεται η αστάθεια της αγοράς. Κατά τη διάρκεια της αγροδιατροφικής κρίσης του 2009, έγινε δυστυχώς ξεκάθαρο πως οι τοπικές κοινωνίες δεν είχαν τα απαραίτητα στη διάθεσή τους εργαλεία για να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους κρίσεις και το κέρδος των αγροτών μειώθηκε κατά 12%. Αυτό δεν θα πρέπει να επαναληφθεί.

ii. Ο ανταγωνισμός μη ίσων όρων των αγροτών της Ε.Ε. με τους εισαγωγείς

Ανταποκρινόμενη στις ανησυχίες των πολιτών της, η ΕΕ επέλεξε μια μορφή αγροτικής παραγωγής υψηλότερου κόστους που εξασφαλίζει ότι η παραγωγή υπόκειται σε πολύ αυστηρούς κανόνες ασφαλείας και κριτήρια αειφορίας (ασφάλεια τροφίμων, ιχνηλασιμότητα, περιβαλλοντική προστασία). Αυτά όλα τοποθετούν τους παραγωγούς σε συγκριτικά μειονεκτική θέση σε σχέση με τους εισαγωγείς. Παράλληλα η ΕΕ ακολουθεί μια πολιτική ενθάρρυνσης των εισαγωγών με μείωση των δασμών

iii. Ο περιορισμός του αγροτικού εισοδήματος

Ενώ οι τελευταίες αναθεωρήσεις έχουν κάνει την αγροτική παραγωγή πιο προσανατολισμένη στις αγορές, απέτυχαν να αυξήσουν τις ανταμοιβές των παραγωγών στην αγορά. Με την κρίση του 2009 τα έσοδα των παραγωγών της ΕΕ ήταν περίπου κατά 50% λιγότερα σε σχέση με τους άλλους τομείς της οικονομίας. Τα 2/3 αυτού του κέρδους προέρχονται από τις πληρωμές της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής προκειμένου να εξασφαλιστούν τα δημόσια αγαθά που αναφέρθηκαν παραπάνω. Οι πληρωμές του Πρώτου Πυλώνα είναι ιδιαίτερος σημαντικές, αντιπροσωπεύοντας περίπου το μισό αγροτικό εισόδημα κατά μέσο όρο στην ΕΕ. Οι αγρότες είναι πρώτα από όλα επιχειρηματίες και θα προτιμούσαν περισσότερο να κερδίσουν μια μεγαλύτερη μερίδα του κέρδους που τους αναλογεί στην αγορά. Μια προτεραιότητα πρέπει έτσι να είναι η ενδυνάμωση του οικονομικού ρόλου της παραγωγής των αγροτών, ούτως ώστε να μπορούν να κερδίσουν μια πιο δίκαιη επιστροφή - ανταμοιβή από την αγορά(29).

iv. Η μείωση στην απασχόληση

Τα τελευταία 60 χρόνια έχει παρατηρηθεί αύξηση του κόστους εισροών. Αυτό είχε ως συνέπεια να υπάρξει μια μεγάλη μείωση της απασχόλησης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και συγκέντρωση του κεφαλαίου σε ολοένα και μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις. Ταυτόχρονα με το πρόβλημα της μαζικής ανεργίας παρατηρείται και ο περιορισμός των αποθεμάτων σε ορυκτά καύσιμα.

v. Διατροφή και προκλήσεις για την υγεία

Η επιλογή τροφίμων από τη μεριά των καταναλωτών, η οποία σε μεγάλο βαθμό προσδιορίζεται από την τιμή και τη διαθεσιμότητά τους, οδήγησε σε όλο και περισσότερα προβλήματα που συνδέονται με την παχυσαρκία και άλλα διατροφικά προβλήματα(26).

vi. Η ανάγκη για μια ισχυρή ΚΑΠ και η διατήρηση του προϋπολογισμού της πιο κρίσιμη από ποτέ

Κάποιες προτεραιότητες μπορεί να είναι πολύ πιο σημαντικές για τους Ευρωπαίους πολίτες από την ασφάλεια των τροφίμων, την επισιτιστική ασφάλεια και σταθερότητα της διάθεσης τροφίμων, τα οποία παράγονται με τέτοιο τρόπο την αειφορική χρήση της γης και την προστασία του περιβάλλοντος. Ένας δυναμικός και ανταγωνιστικός αγροτικός τομέας που προσφέρει απασχόληση σε περίπου 30εκ ανθρώπους, διαδραματίζει έναν αδιαμφισβήτητο ρόλο στον στρατηγικό σχεδιασμό της ΕΕ για την ΚΑΠ μετά το 2013, όσον αφορά τις θέσεις εργασίας και την ανάπτυξη. Η ΚΑΠ μπορεί επίσης να βοηθήσει τους παραγωγούς και τους συνεταιρισμούς να συνεισφέρουν θετικά στον αγώνα για την κλιματική αλλαγή(29).

vii. Η πρόκληση της εγκατάλειψης της υπαίθρου

Η συνολική εικόνα των αγροτικών περιοχών στην ΕΕ είναι ολοένα και πιο διαφοροποιημένη, ειδικά όταν ακολουθεί επιτυχημένες επεκτάσεις: Μερικές περιοχές αντιμετωπίζουν μείωση των νέων που φεύγουν και εγκαταλείπουν τη γη, ενώ άλλες είναι μεταξύ των πιο δυναμικών στην ΕΕ. Παρά την ποικίλα αυτή η εικόνα, οι αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν στις μέρες μας σημαντικές οικονομικές, περιβαλλοντικές και περιφερειακές προκλήσεις. Επίσης πλήττονται ποικιλοτρόπως από την οικονομική κρίση ενάντια στην πτώση μιας ήδη εύθραυστης οικονομικής κατάστασης, αφού το εισόδημα στις αγροτικές περιοχές είναι κατά μέσο όρο 50% χαμηλότερο από τις αστικές (34).

viii. Επισιτιστική ασφάλεια

Η ΕΕ παρουσιάζει ακόμη έλλειμμα και το εμπορικό ισοζύγιο δεν έχει έρθει σε ισορροπία. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα φρούτα και τα ελαιόδεντρα. Στόχος είναι οι προσβάσιμες τιμές για τους καταναλωτές. Ωστόσο οι τιμές του καταναλωτή δεν έχουν μειωθεί όσο των αγροτών και το χάσμα μεταξύ τους διευρύνεται.

3.2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

- **Κλιματική αλλαγή σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ενεργειακή ζήτηση (Εικόνα 8):** Η γεωργία θα επηρεαστεί από τις αλλαγές του κλίματος, αλλά και η ίδια η γεωργία είναι υπεύθυνη για την κλιματική αλλαγή, έμμεσα και άμεσα. Η εντατική γεωργία γίνεται όλο και πιο ευάλωτη στην αύξηση των ελλείψεων. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τη γεωργία πρέπει να μειωθούν καθώς και η μεταφορά τους στην ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής και την κατανάλωση τροφίμων.

Εικόνα 8: Η κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις της

- **Απώλεια βιοποικιλότητας:** Η σοβαρή απώλεια της βιοποικιλότητας είναι αποτέλεσμα της εντατικής γεωργίας. Οι αρνητικές επιπτώσεις της γεωργίας πρέπει να μειωθούν, ούτως ώστε η γεωργία να μετατραπεί σε δεξαμενή βιοποικιλότητας.
- **Υποβάθμιση ποιότητας νερού:** Η ρύπανση από τη γεωργία και η αύξηση της ζήτησης του νερού άρδευσης έχουν οδηγήσει σε προβλήματα όσον αφορά την ποιότητα και την ποσότητα των υδάτων. Η χρήση πιο επαρκών εισροών θα οδηγήσει στη μείωση της ρύπανσης του νερού, καθώς και σε μείωση της ζήτησης του νερού άρδευσης.
- **Υποβάθμιση του εδάφους**

Η αύξηση της ποσότητας των οργανικών υλών με φυσικά μέσα, η ελαχιστοποίηση της άρωσης των εδαφών και η αμειψισπορά μπορούν να οδηγήσουν στη διατήρηση της παραγωγικής ικανότητας, τη διαμόρφωση των τοπίων υψηλής φυσικής και περιβαλλοντικής αξίας, καθώς και στη διατήρηση της ποιότητας των εδαφών.

- Ειδική συνέπεια η διατροφή των ζώων προκειμένου να βρεθούν εναλλακτικές πηγές πρωτεΐνης αντί των εισαγόμενων ζωοτροφών, αλλαγή μεθόδων της ζωικής παραγωγής, μείωση του όγκου παραγωγής ζωικού κεφαλαίου

- **Διεθνείς προκλήσεις**

Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας που θα εξαρτηθούν από τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των αγροτών που εργάζονται στις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες 1 δις άνθρωποι υποσιτίζονται(26).

3.3 ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΚΑΠ

Αντιμέτωπη με την πρόκληση της χαμηλής διάθεσης των δημόσιων αγαθών, η ΚΑΠ πρέπει να παραμείνει ένα πλαίσιο εργαλείων ικανών να διευθετήσουν την ποικιλία των αγροτικών συνθηκών στην Ευρώπη και την πλήρη κάλυψη των περιβαλλοντικών αγαθών. Έξι προκλήσεις κλειδιά διατυπώνονται σύμφωνα με την επικέντρωση στη διάθεση δημόσιων αγαθών. Αυτές οι προκλήσεις είναι:

- 1. Να δοθεί περισσότερη έμφαση στην ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών στόχων στην ‘καρδιά’ της πολιτικής:** Μια περιεκτική πολιτική δομή είναι απαραίτητη για να επιτευχθούν οι στόχοι και να εξασφαλιστεί το ότι η απαραίτητη ισορροπία επιτυγχάνεται μέσω των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πλευρών της αειφόρου γεωργίας.

2. Να εγκατασταθούν οι απαραίτητοι στόχοι: Με τη συγκέντρωση στα δημόσια αγαθά είναι σημαντικό να καθοριστούν σαφείς στόχοι για όλο το εύρος παροχής δημόσιων αγαθών, που τα μέτρα πολιτικής σκοπεύουν να διαθέσουν.

3. Αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ικανότητας των μέτρων: Επιλογή των μέτρων εκείνων που απαιτούνται για να επιτευχθούν οι στόχοι σε Ευρωπαϊκό επίπεδο σε συνδυασμό με την προσοχή που πρέπει να δοθεί για μέτρα αποτελεσματικά και ικανά.

4. Βελτίωση της εφαρμογής των μέτρων: Η χρήση ενός εύρους μέτρων σε συνδυασμό μπορεί να βοηθήσει προκειμένου να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα. Αυτό απαιτεί μια συντονισμένη προσέγγιση στο σχεδιασμό και την αυξημένη ενθάρρυνση επιστημονικής ικανότητας σε επίπεδο ΚΜ, περιλαμβάνοντας την παροχή συμβούλων και την ενδυνάμωση των ικανοτήτων των αγροτών.

5. Αποτελεσματικός έλεγχος και εκτιμήσεις: Ο έλεγχος και η εκτίμηση των συνεπειών των χρημάτων της ΚΑΠ είναι κρίσιμης σημασίας προκειμένου να εξασφαλιστεί η μετρησιμότητα και να επιτραπεί οι βελτιώσεις να γίνουν σύμφωνα με το σχεδιασμό και την στήριξη των στόχων. Ο Κοινός Έλεγχος και η Εκτίμηση της Οργάνωσης για την Αγροτική Πολιτική Ανάπτυξης προσφέρει μια σταθερή δομή σύμφωνα με τα αναμενόμενα.

6. Εξασφάλιση επαρκών πηγών χρηματοδότησης: Οι υπολογισμοί που αφορούν το κεφάλαιο που απαιτείται καθορίζουν την ειδοποιό διαφορά στο επίπεδο χρηματοδότησης που εκτιμάται ότι απαιτείται για να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι και σε αυτό το κεφάλαιο που είναι διαθέσιμο προκειμένου να επιτευχθεί η διάθεση των δημοσίων αγαθών. Η εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης για την στήριξη της διάθεσης δημόσιων αγαθών αποτελεί προτεραιότητα για το μέλλον (41).

4 ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ ΜΕΤΑ ΤΟ 2013

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική έχει εξελιχθεί αλλά οι περαιτέρω αλλαγές είναι απαραίτητες για να ανταποκριθούμε στις νέες προκλήσεις και ειδικότερα:

- Να αντιμετωπίσει τις αυξανόμενες ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων σε Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Να ενισχύσει τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων όπως το νερό, τη βιοποικιλότητα και το έδαφος,
- Να αντιμετωπίσει τόσο την αυξανόμενη πίεση στις συνθήκες της γεωργικής παραγωγής που προκαλούνται από τις τρέχουσες κλιματικές αλλαγές όσο και την ανάγκη για τους αγρότες να μειώσουν το μερίδιο ευθύνης τους στην αλλαγή του κλίματος,
- Να παραμείνει ανταγωνιστική σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από την αύξηση της παγκοσμιοποίησης, την αυξανόμενη αστάθεια των τιμών διατηρώντας τη αγροτική παραγωγή σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση,
- Να κάνει καλή χρήση της ποικιλομορφίας των αγροτικών δομών και των συστημάτων παραγωγής της Ε.Ε., οι οποίες έχουν αυξηθεί μετά τη διεύρυνση της Ε.Ε., διατηρώντας τον κοινωνικό, περιφερειακό και δομικό της ρόλο
- Να ενισχύσει την εδαφική και κοινωνική συνοχή των αγροτικών περιοχών της Ε.Ε., κυρίως μέσω της προώθησης της απασχόλησης, να καταστήσει τη στήριξη της ΚΑΠ πιο δίκαιη και ισορροπημένη μεταξύ των κρατών μελών και των αγροτών και να απευθύνεται στους ενεργούς αγρότες(16).

4.1 ΑΡΧΕΣ

Η επόμενη ΚΑΠ θα πρέπει να βασιστεί στις ακόλουθες αρχές:

➤ Η ζωτικής σημασίας φύση του οικονομικού ρόλου του παραγωγού - αγρότη που προμηθεύει με σημαντικές ποσότητες τροφίμων- και τον ευρύτερο ρόλο του στην ευρύτερη κοινωνία. Οι περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί στόχοι του διαχωρίζουν τη γεωργία από τους άλλους οικονομικούς τομείς.

➤ Η ΚΑΠ του μέλλοντος πρέπει να αναγνωρίζει πως οι αγρότες είναι επιχειρηματίες και ελπίζουν να κερδίσουν μια μεγάλη μερίδα της αγοράς, όσο αυτό είναι εφικτό. Εντούτοις πρέπει να

αναγνωριστεί πως οι αγρότες παρέχουν υπηρεσίες, κάποιες από τις οποίες δεν είναι στις μέρες μας επαρκώς αμειβόμενες μέσω της αγοράς και κάποιες δεν θα είναι ποτέ.

➤ Η γεωργία θα πρέπει να συνεισφέρει στην ενδυνάμωση της ΕΕ. Η ΚΑΠ πρέπει να παραμείνει μια κοινή πολιτική με κοινούς κανόνες που θα πιστοποιούν πως ο ανταγωνισμός στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής αγοράς δεν θα δημιουργεί στρεβλώσεις, ενώ παράλληλα θα λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία της Ευρωπαϊκής γεωργίας.

➤ Η οικονομική σταθερότητα είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλίσει μεγαλύτερη οικονομική και κοινωνική συνοχή και ολοκλήρωση στην ΕΕ των 27 ΚΜ. και μεγαλύτερη αγροτική-αστική ισορροπία.

4.2 Ο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

1. Να διατηρήσει την βιώσιμη παραγωγή τροφίμων που θα βασίζεται στην οικογενειακή γεωργία και επίσης στις ΔΕΠ, σε συνδυασμό με το ευρωπαϊκό μοντέλο γεωργίας. Αυτός ο στόχος απαιτεί:

- a) Την εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας σε όλα τα ΚΜ ακόμα και σε εξαιρετικές περιπτώσεις της αγοράς (24).
- b) Την προώθηση μιας σταθερής δομής για την ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής διαμέσου της αυξημένης παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, όπως ακριβώς και η κύρια λειτουργία της αγοράς, ούτως ώστε η στρατηγική της ΕΕ για ανεξαρτησία, όσον αφορά στον εφοδιασμό σε όλους τους τομείς της παραγωγής, να διατηρηθεί και οι καταναλωτές να εφοδιάζονται με ασφαλείς, σταθερές ποσότητες τροφίμων (49).
- c) Την εξασφάλιση του αγροτικού εισοδήματος (24).
- d) Να διασφαλίσει την διατήρηση μιας πλούσιας ποικιλίας από υψηλής ποιότητας τρόφιμα, από διαφορετικές αγροτικές περιοχές της ΕΕ και να εξασφαλίσει την πλήρη ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τα τρόφιμα που αγοράζουν.
- e) Να εξασφαλίσει πως όλη η παραγωγή γίνεται με τρόπο που προστατεύει το περιβάλλον, την καλή διαβίωση των ζώων και την βιοποικιλότητα και το ότι προσφέρει μια ελκυστική ύπαιθρο
- f) Να προωθήσει τη συνεισφορά της γεωργίας στις οικονομικές και εργασιακές ευκαιρίες στις αγροτικές περιοχές όλης της ΕΕ.

- g) Να ενθαρρύνει τις πρακτικές διαχείρισης της γης που προωθούν τη βιοποικιλότητα, τη διατήρηση των πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος.
- h) Να βοηθήσει την κριτική ικανότητα των αγροτών και να μετριάσει τις αρνητικές επιρροές της κλιματικής αλλαγής
- i) Να εξασφαλίσει ένα δίκαιο επίπεδο ζωής για τους παραγωγούς και μακροπρόθεσμες προοπτικές που θα προσελκύσουν τις επόμενες γενεές προκειμένου να αρχίσουν καριέρα στη γεωργία(49), (31).

2. Να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών και να προωθήσει μια εξισορροπημένη τοπική ανάπτυξη.

Αυτό θα επιτευχθεί με τα εξής μέτρα:

- i. Την διαχείριση του αγροτικού περιβάλλοντος, προωθώντας την προστασία των αποθεμάτων νερού.
- ii. Την μετρίαση και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- iii. Να διασφαλίσει την συνεισφορά των Ευρωπαίων αγροτών στη μείωση των εκλύσεων CO² και την εξάρτηση της ΕΕ σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μέσω της παραγωγής ανανεώσιμων πόρων τροφίμων.

3. Να συνεισφέρει στη παγκόσμια διάθεση τροφίμων. Αυτό θα το επιτύχει με τα εξής μέτρα:

- i. Τη σταθεροποίηση της αγοράς και την ορθή διαχείριση της παραγωγής τροφίμων στην Ευρώπη που βοηθά στην σταθεροποίηση της παγκόσμιας αγοράς τροφίμων.
- ii. Την προώθηση της παροχής τροφίμων των αναπτυσσόμενων χωρών.
- iii. Την προώθηση της αγροτικής έρευνας και ανάπτυξης(24).

4.3 ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΠΙΤΕΥΧΘΟΥΝ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ

Για να τα επιτύχει τους κυριότερους στόχους της η ΚΑΠ απαιτούνται τα εξής:

- i. Διατήρηση των άμεσων ενισχύσεων υπό τον πρώτο Πυλώνα, αλλά με επανεξέταση της μορφής των πληρωμών.

Οι άμεσες ενισχύσεις του Πυλώνα 1 έδωσαν τη δυνατότητα στους αγρότες της ΕΕ να παρέχουν μιας σειρά από δημόσια αγαθά, ως αποτέλεσμα της αγροτικής δραστηριότητας, τα οποία εκτιμώνται από την κοινωνία όχι όμως από την αγορά. Με δεδομένο το πολύ χαμηλό εισόδημα των αγροτών (περίπου το 50% από το μέσο όρο εισοδήματος), είναι προφανές πως με την απουσία συμπληρωματικών ενισχύσεων, το κόστος των άμεσων ενισχύσεων του Πυλώνα 1, μπορεί να έχουν σοβαρές συνέπειες στην ικανότητα των αγροτών να παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες. Πράγματι μια πρόσφατη έρευνα της ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ δείχνει πως η παύση των επιδοτήσεων θα οδηγήσει σε τεράστια μείωση των παραγωγών, στην εγκατάλειψη της γης και την εντατικοποίηση της παραγωγής, καθώς και τη συγκέντρωση της παραγωγής σε ορισμένες περιοχές (29).

Το 2007-2009 το ποσοστό των άμεσων ενισχύσεων της ΕΕ επί του αγροτικού εισοδήματος ήταν 29% για το μέσο Ευρωπαϊό παραγωγό (31% στην ΕΕ-15 και 19% στην ΕΕ-12). Η δημοσιονομική κρίση επηρέασε αυτά τα στοιχεία, οδηγώντας το μ.ο. της ΕΕ-27 μέχρι το 33%. Αυτή η ποικιλία στο γεωργικό εισόδημα αντανάκλα το τρέχον σύστημα διανομής ενίσχυσης στις χώρες και τον αγροτικό τομέα, όπως και της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα στα διάφορα ΚΜ (32).

Μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση:

- Ο πρώτος πυλώνας επιβάλλεται να παραμείνει κοινοτικά χρηματοδοτούμενος. Η εισαγωγή οποιασδήποτε μορφής συγχρηματοδότησης της ΚΑΠ εμπεριέχει τον κίνδυνο επανεθνικοποίησης της αλλά και μιας επικίνδυνης αλλαγής στη φιλοσοφία της πιο ολοκληρωμένης κοινοτικής πολιτικής, που πρέπει να υπακούει σε κοινούς κανόνες προς όφελος συνολικά της ευρωπαϊκής κοινωνίας και οικονομίας.
- Τα κονδύλια του 1ου πυλώνα δεν πρέπει να μειωθούν καθώς οι επαναλαμβανόμενες διατροφικές κρίσεις αλλά και η αναμενόμενη αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης για τρόφιμα οδηγούν στην αναγκαιότητα – πέραν της διατροφικής ασφάλειας και επάρκειας- να παραμείνει βιώσιμη η ευρωπαϊκή γεωργία ώστε να αξιοποιήσει τις δυνατότητες στην παγκόσμια αγορά, με ποιοτικά και διαφοροποιημένα προϊόντα, συμβάλλοντας στους νέους ευρωπαϊκούς αναπτυξιακούς στόχους.
- Είναι απαραίτητη η διατήρηση μίας βασικής άμεσης εισοδηματικής ενίσχυσης. Η ενίσχυση αυτή θα πρέπει να είναι συνδεδεμένη με την πολλαπλή συμμόρφωση ώστε να διασφαλίζει ένα επίπεδο παροχής
- Ο υπολογισμός των άμεσων ενισχύσεων θα πρέπει να γίνει με βάση την επιλέξιμη και όχι τη χρησιμοποιούμενη γεωργική γη.

- Η εισαγωγή περιβαλλοντικών κριτηρίων στον υπολογισμό του τελικού ύψους των άμεσων ενισχύσεων είναι πλέον απαραίτητη.
- Ιδιαίτερη αντιμετώπιση πρέπει να υπάρχει σε ορεινές, απομακρυσμένες, νησιωτικές και περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα. Οι περιοχές αυτές είναι λιγότερο ανταγωνιστικές και η γεωργία θα εγκαταλειφθεί αν δεν αντιμετωπιστούν ευνοϊκότερα.
- Το πρόβλημα της άνισης κατανομής, πρέπει, επίσης, να τύχει της απαραίτητης προσοχής. Πέραν του συνολικού ύψους των δαπανών της, εξακολουθεί να παρατηρείται η έλλειψη αναλογικότητας μεταξύ αριθμού δικαιούχων και των ενισχύσεων που τους αναλογούν: το 20% των εκμεταλλεύσεων στην ΕΕ εισπράττουν το 80% των επιδοτήσεων. Η σημερινή εφαρμογή της δυναμικής διαφοροποίησης, με βάση την οποία μεταφέρονται ενισχύσεις των γεωργών που εισπράττουν άνω των 5000 €το χρόνο στο δεύτερο πυλώνα, θα πρέπει να βελτιωθεί προς αυτή την κατεύθυνση.
- Θα πρέπει να γίνει ένας επαναπροσδιορισμός και μια εξισορρόπηση των άμεσων ενισχύσεων, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της εκμετάλλευσης, τον τύπο της ασκούμενης γεωργίας και τους επακόλουθους όρους ανταγωνιστικότητας μεταξύ των εκμεταλλεύσεων στην ΕΕ.
- Η εφαρμογή ενός **περιφερειακού μοντέλου**, στη θέση του ιστορικού, φαίνεται αναπόφευκτη αλλά και δικαιότερη. Τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό της έκτασης και του αριθμού των περιφερειών θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό την ένταση των επιπτώσεων, ώστε να αποφευχθούν έντονες ανακατατάξεις, που θα απειλούσαν τον παραγωγικό ιστό στις περιφέρειες της χώρας.
- Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ είναι καλή ευκαιρία για την αναδιανομή και την κατανομή των πόρων με περισσότερο αποτελεσματικά και αναπτυξιακά κριτήρια

Από την άλλη πλευρά, η εφαρμογή ενός ενιαίου επιπέδου στρεμματικής ενίσχυσης σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κοινωνικά άδικη και ανέφικτη. Η ευρωπαϊκή γεωργία χαρακτηρίζεται από σημαντικές διαφορές και ανισότητες στη σύνθεση της παραγωγής, στις παραγωγικές δομές και στα επίπεδα ανάπτυξης, με επιπτώσεις στην παραγωγικότητα και στην ανταγωνιστική τους θέση, σε μια αγορά που η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση επέλεξε να την διατηρήσει εν πολλοίς ανοικτή στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Το τελευταίο κύμα διευρύνσεων από το 2004 έως το 2007 αύξησε ακόμα περισσότερο την ανομοιομορφία της ευρωπαϊκής γεωργίας. Αυτή η ποικιλομορφία των τύπων γεωργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτεί διαφοροποιημένο – έστω και περισσότερο ομοιόμορφο σε σχέση με το υφιστάμενο- ύψος στρεμματικής ενίσχυσης ανάμεσα στα κράτη μέλη.

Η προσέγγιση του ύψους των ενισχύσεων ανά στρέμμα μεταξύ των κρατών μελών θα οδηγήσει σε επαναπροσδιορισμό του συνολικού ποσού των άμεσων ενισχύσεων που αντιστοιχεί σε κάθε κράτος μέλος. Εξαιρετικά σημαντική για την επιτυχία της μελλοντικής ΚΑΠ είναι η επιλογή των κριτηρίων που θα χρησιμοποιηθούν για να υπολογιστεί το ύψος των άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων. Η όποια αναπροσαρμογή θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της το προηγούμενο επίπεδο ενισχύσεων, ώστε να μην διαταράξει σημαντικά το πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν οι αγρότες. Για να αποφευχθούν απότομες μεταβολές η προσαρμογή αυτή πρέπει να γίνει σταδιακά μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Η εισαγωγή κριτηρίων σχετικών με το γεωργικό εισόδημα και η απόκλιση του από το μέσο εισόδημα στο σύνολο της οικονομίας, το εύρος και ο τρόπος που θα γεφυρωθεί η απόσταση μεταξύ της κατάστασης που επικρατεί τώρα και της μελλοντικής, είναι κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη(5).

ii. Καλύτερη λειτουργία της αγοράς, περισσότερη σταθερότητα και διαφάνεια.

Σύμφωνα με την Cora Cogeca:

- 1) Τα υπάρχοντα μέτρα που βοηθούν στη σταθεροποίηση των αγορών και του κέρδους των παραγωγών πρέπει να διατηρηθούν.
- 2) Νέα εργαλεία όπως τα ακόλουθα πρέπει να εξεταστούν:
  - (a) Να δοθεί η δυνατότητα στους παραγωγικούς οργανισμούς να σχεδιάσουν τον τρόπο παραγωγής και να τον προσαρμόσουν τόσο στην ποσότητα όσο και στην ποιότητα που απαιτείται, ώστε να βελτιωθεί το κόστος παραγωγής και να σταθεροποιηθούν οι τιμές των παραγωγών.
  - (b) Να καταστήσουν ικανούς τους συνεταιριστικούς οργανισμούς και τα παρακλάδια τους να συνεισφέρουν μέσω του τομέα των εθελουσίων συμφωνιών και συμβολαίων στη σταθερότητα της αγοράς.
  - (c) Ενθάρρυνση των ΚΜ να βελτιώσουν τα δημοσιονομικά μέτρα που απευθύνονται στους αγρότες και διευκόλυνση πρόσβασης στο πιστωτικό σύστημα.
  - (d) Τα ασφαλιστικά μέτρα που συστάθηκαν από τον Έλεγχο Υγείας προκειμένου να βοηθήσουν τους παραγωγούς που επηρεάστηκαν από τα ακραία καιρικά φαινόμενα και τις ασθένειες, πρέπει να αναθεωρηθούν για να φανεί εάν οι διαχειριστικές δυσκολίες μπορούν να προσπεραστούν και να εξαπλωθεί η εφαρμογή τους.

- (e) Ανάπτυξη μέτρων που θα βοηθήσουν τους παραγωγούς να ανταπεξέλθουν στην κρίση των αγορών όπως η παροχή ενός δικτύου διασφάλισης κέρδους ή ασφαλιστικά σενάρια που θα καλύπτουν την απώλεια εσόδων - κέρδους, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης.

Πρέπει να σημειωθεί πως η ασφάλιση δεν πρέπει να αποτελέσει μηχανισμό που θα οδηγήσει σε πρόσθετο εισόδημα της αγροτικής δραστηριότητας από μόνη της. Η ασφάλιση πρέπει να δρα ως μηχανισμός σταθεροποίησης του μέσου όρου εισοδήματος και να υπολογίζει τις συνέπειες που προκύπτουν από την επίδραση των καταστροφικών φαινομένων, που καλύπτονται από ασφαλιστικά συμβόλαια. Επίσης οι στόχοι των συμβολαίων πρέπει να σχεδιάζονται λαμβάνοντας υπόψη πως η ασφάλεια δεν μπορεί να προσφέρει κάλυψη σε κινδύνους που δεν είναι ανεξάρτητοι από τη διαχείριση της γεωργικής εκμετάλλευσης(35).

3) Μέτρα που θα αυξήσουν τη διαφάνεια, εφοδιάζοντας τους παραγωγούς με σύγχρονη αντίληψη της αγοράς, ιδιαίτερα όσον αφορά τα χρονικά περιθώρια και τη μετάδοση των τιμών στην τροφική αλυσίδα, είναι αναγκαία προκειμένου να διαχειριστούν πιο ικανοποιητικά το κέρδος και να το βελτιώσουν.

4) Η αυξημένη διαφάνεια μέσω της ενδυνάμωσης της πολιτικής για την ποιότητα και τα προϊόντα ετικέτας, περιλαμβανομένου και της προστασίας των προϊόντων γεωγραφικής ένδειξης, ως μέρος των συμβολαίων του εμπορίου, μπορεί να αποτελέσει μεγάλο όφελος τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους παραγωγούς. Αυτό δε θα βοηθήσει μόνο τους καταναλωτές να κάνουν πιο ενημερωμένες επιλογές, αλλά θα δώσει κίνητρα και στους παραγωγούς να διατηρήσουν τον παραδοσιακό τρόπο παραγωγής και να βελτιώσουν την ποιότητα.

5) Είναι επίσης σημαντικό να εξασφαλιστεί πως όλες οι εισαγωγές ακολουθούν τους κανόνες της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων και την ιχνηλασιμότητα και πως ένα υψηλότερο επίπεδο μεταξύ της παραγωγής και των εισαγωγών επιτυγχάνεται με σεβασμό στους άλλους κανόνες (29).

iii. Ενδυνάμωση της θέσης των παραγωγών στην αγροδιατροφική αλυσίδα.

Προς την κατεύθυνση αυτή θα συνέβαλαν κοινοτικές πρωτοβουλίες που θα καταστήσουν δυνατή:

A. Τη λειτουργία μηχανισμών που εξασφαλίζουν δίκαιο μερίδιο του κάθε εμπλεκόμενου στην αλυσίδα. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορούν να συμβάλλουν η ιχνηλασιμότητα στα προϊόντα και η καταγραφή του συνόλου των συναλλαγών κατά τη διακίνηση των προϊόντων μέσα σε ολόκληρη την αλυσίδα. Η σωστή έκδοση και η διατήρηση των παραστατικών διακίνησης/πώλησης και η σωστή εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών για την διακίνηση και την εμπορία των προϊόντων(5).

B. Ενίσχυση της διαπραγματευτικής ικανότητας των αγροτών μέσω των εξής μέτρων:

1. Νομικό πλαίσιο ευέλικτο για συμπράξεις παραγωγών με καθαρά εμπορικά και κερδοσκοπικά κριτήρια
2. Συνεταιρισμοί με επιχειρηματικές βάσεις και συμπράξεις μεγάλου μεγέθους
3. Ανάλυση κάθετων δραστηριοτήτων μεγάλου μεγέθους (χώρας, περιφέρειας) από παραγωγούς για ειδικά, ποιοτικά προϊόντα.
4. Δημιουργία τοπικών αγορών δημοπράτησης γεωργικών προϊόντων.
5. Η προθεσμιακή συναλλαγή, που επιβάλλει σε δύο συναλλασσομένους να εκπληρώσουν μια συμφωνία αγοροπωλησίας σε μια καθορισμένη μελλοντική χρονική στιγμή, σε προκαθορισμένη τιμή.
6. Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, όπου οι δύο συναλλασσόμενοι εισέρχονται σε μια νομικά δεσμευτική συμφωνία να αγοράσουν ή να πουλήσουν ένα καθορισμένο αγαθό υπό τους όρους που συμφωνήθηκαν στο συμβόλαιο συναλλαγής σε τιμή η οποία διαμορφώνεται στη αγορά με βάση την πρόσφορα και την ζήτηση.
7. Τα δικαιώματα προαίρεσης είναι χρηματοοικονομικά εργαλεία που δίνουν στον κάτοχο τους το δικαίωμα αλλά όχι τη υποχρέωση να αγοράσει ή να πουλήσει μια συγκεκριμένη ποσότητα του υποκείμενου τίτλου σε προκαθορισμένη τιμή και σε ορισμένη ημερομηνία (ή σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα). Αυτού του είδους τα συμβόλαια μοιάζουν με τα Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης ως προς το ότι υπάρχουν δυο αντισυμβαλλόμενα μέρη, αλλά διαφέρουν στο ότι η συμφωνία δεν είναι δεσμευτική για τον έχοντα θέση αγοράς (49).

Γ. Δημιουργία κινήτρων για συγκέντρωση, συνεργασία και συνύπαρξη όλων των εμπλεκόμενων στην αλυσίδα. Αυτό θα συμβάλλει στην καλύτερη αντιμετώπιση και επίλυση προβλημάτων (όπως, π.χ. ποιότητα, μεταφορές, ασφάλεια) που απασχολούν ολόκληρη την αλυσίδα. Τέτοια είναι:

α) Κίνητρα ανάπτυξης δραστηριοτήτων που αξιοποιούν συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας:

- Τοπικά, παραδοσιακά προϊόντα, προϊόντα ονομασίας προέλευσης, κ.λπ. Προώθηση των τοπικών προϊόντων και αποτελεσματική στήριξη των παραδοσιακών αγορών.
- Τουρισμός
- Συνδυασμός δραστηριοτήτων για την από κοινού διακίνηση και προώθηση του συνόλου των παραγόμενων προϊόντων μιας περιοχής (ή και πολλών περιοχών), διότι τα κανάλια διανομής

δεν μπορούν να στηριχθούν και να λειτουργήσουν αποτελεσματικά αν ασχολούνται με τη διακίνηση μόνο ενός προϊόντος

β) Κίνητρα για δραστηριότητες που θα επεκταθούν και εκτός χώρας (κηπευτικά, φρούτα).

- Συνεργασία με άλλες μεσογειακές και γειτονικές χώρες για τη συγκέντρωση, διακίνηση και επεξεργασία τροφίμων.
- Απλούστευση γραφειοκρατικών διαδικασιών
- Συχνότεροι έλεγχοι της Επιτροπής Ανταγωνισμού για την εξάλειψη οποιασδήποτε παράνομης πρακτικής όπως είναι οι οριζόντιες εναρμονισμένες πρακτικές (καρτέλ).
- Δημιουργία κινήτρων για αθέτηση συμφωνιών και διάσπαση παράνομων πρακτικών (π.χ. Προγράμματα Επιείκειας)(49).
- Τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης της αγοράς, των τιμών των αγροτοδιατροφικών προϊόντων και των εισροών.
- Την διασφάλιση από τις εθνικές και ευρωπαϊκές Αρχές ανταγωνισμού, του σεβασμού των κανόνων σχετικά με τη διαφάνεια στην τιμολόγηση και τα κέρδη, σε όλο το μήκος της αλυσίδας.
- Τη δημιουργία ηλεκτρονικής πανευρωπαϊκής βάσης δεδομένων για τη διάρθρωση του κόστους των εισροών, προσβάσιμη σε όλους τους πολίτες.
- Την μεγαλύτερη διαφοροποίηση των προϊόντων και την προώθηση μιας ειδικής ευρωπαϊκής ετικέτας που θα συνυπάρχει με τις επιμέρους ενδείξεις ποιότητας, περιφερειακών επώνυμων προϊόντων (5).

iv. Μέτρα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτών.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτών και των συνεταιρισμών τους είναι απαραίτητη εφόσον οι παραγωγοί έχουν ως στόχο υψηλότερη μερίδα εισοδήματος προερχόμενο από το εμπόριο, σύμφωνα με τις νέες προκλήσεις. Επιπλέον προσοχή πρέπει να δοθεί στη σταθερότητα των ανταγωνιστικών μέτρων σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να διασφαλιστεί μια πιο δίκαιη και με περισσότερη συνοχή διαχείριση. Μέτρα ανταγωνιστικότητας μπορεί να είναι τα εξής:

1. Επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο: Η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο πιθανόν να οδηγήσει σε υπερβολική αύξηση της παραγωγικότητας, σε υψηλότερα επίπεδα γνώσης που πιθανόν να οδηγήσουν σε καλύτερη χρήση των μηχανημάτων και διαχείριση των εκμεταλλεύσεων, πιο καλή οργάνωση της εργασίας και αύξηση της αποτελεσματικότητας.

2. Επενδύσεις σε φυσικό κεφάλαιο: Οι επιπλέον επενδύσεις μπορεί να ανανεώσουν το απόθεμα σε κεφάλαιο και έτσι να αυξήσουν την παραγωγικότητα, εξαιτίας της ενσωμάτωσης στο κεφάλαιο της τεχνολογίας.

3. Επενδύσεις στις ΛΕΠ: Σε οικονομικούς όρους η αύξηση στη λήψη υψηλότερων ενισχύσεων στις ΛΕΠ, μπορεί να επεκταθεί εις βάρος των άλλων δραστηριοτήτων, στην περίπτωση αύξησης του προϋπολογισμού για τις ΛΕΠ. Η ερμηνεία είναι πως περισσότεροι αγρότες θα αποτανθούν για ενίσχυση και θα τροποποιήσουν τα σχέδια παραγωγής τους με σκοπό τη συμμόρφωση με τα κριτήρια αυτών των περιοχών. Όπως και να 'χει οι επιδράσεις στις ενισχύσεις θα είναι μικρές αφού οι διαφορές στο μ.ο. των ενισχύσεων/ha/ νομό είναι μικρές (40).

v. Διατήρηση των στοχευμένων πληρωμών ως ειδική στήριξη των παραγωγών σε ορισμένες περιπτώσεις.

vi. Περισσότερα κίνητρα στους παραγωγούς για να τους δώσουν τη δυνατότητα να παρέχουν αγροτικές υπηρεσίες που θα εκτιμώνται από την κοινωνία

vii. Ενδυνάμωση με μέτρα που θα βοηθήσουν τους παραγωγούς και τους συνεταιρισμούς τους να παίξουν θετικό ρόλο στην εύρεση νέων προκλήσεων όπως η κλιματική αλλαγή και η ανάγκες σε νερό.

viii. Περισσότερη συνοχή μεταξύ της ΚΑΠ και άλλων πολιτικών (29).

5 Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η συζήτηση για το μέλλον της ΚΑΠ επηρεάζεται πλέον από την πίεση που ασκούν οι εξής τέσσερις παράγοντες:

1. Η Συνθήκη της Λισαβόνας: Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας δίνεται η δυνατότητα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να ελέγχει την Ευρωπαϊκή Πολιτική. Η νέα αγροτική επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχει πλέον συναποφασιστική δύναμη με το Συμβούλιο των Υπουργών, που σημαίνει πως καμιά πολιτική απόφαση στην ΕΕ δεν μπορεί να περάσει αν δεν υπάρχει πλήρης συμφωνία από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σκοπός αυτού είναι το να γίνει η διαδικασία πιο δημοκρατική.

2. Ο προϋπολογισμός: Οι ουσιώδεις πιέσεις όσον αφορά τον προϋπολογισμό αποδεικνύουν πως η παραδοσιακή αγροτική στήριξη δεν είναι δυνατόν να συντηρηθεί στα σημερινά επίπεδα. Σήμερα ο 1^{ος} Πυλώνας συνεχίζει να χρηματοδοτείται εξολοκλήρου από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, σε αντίθεση με όλες τις άλλες πολιτικές. Αυτή η παροχή οικονομικής σταθερότητας είναι λείψανο από την παλιά παρεμβατική πολιτική και δεν είναι απαραίτητη σε μια ΚΑΠ που κυριαρχείται από αποσυνδεδεμένες ενισχύσεις. Σχετική με αυτά είναι η παροχή έκπτωσης στον προϋπολογισμό του ΗΒ και η ιδέα μιας τμηματικής επανεθνικοποίησης της ΚΑΠ.

3. Οι διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ: Οι κανονισμοί του ΠΟΕ θα είναι πάντα η κύρια εξωτερική πίεση στη μορφή της ΚΑΠ. Η έκκληση για επιστροφή στην πολιτική παρεμβάσεων είναι αντίθετη με τους σημερινούς όρους του ΠΟΕ. Οι πρόσφατες μελέτες δείχνουν πως οι άμεσες ενισχύσεις μπορούν να συμπεριληφθούν στο πράσινο πακέτο του ΠΟΕ εξαιρώντας τις από τον έλεγχο ή από την αμφισβήτηση. Υπάρχει εντούτοις ένα παράδοξο κρίσιμης σημασίας, όσον αφορά τον προβληματισμό για την συμπερίληψη των άμεσων ενισχύσεων στο πράσινο πακέτο του ΠΟΕ. Εάν πράγματι οι άμεσες ενισχύσεις δε στρεβλώνουν τις αποφάσεις για παραγωγή, τότε τι προκαλούν? Εάν αυτές οι ενισχύσεις βοηθούν τους αγρότες γενικά, πρέπει να επιδρούν στην παραμονή τους στην εργασία τους, εάν διαφορετικά δεν θα το πετύχαιναν και δε θα μπορούσαν να βοηθήσουν, αλλά να επηρεάσουν την οργάνωση της παραγωγής.

4. Η νομοθεσία για την ανταγωνιστικότητα: Η ανταγωνιστικότητα της ΚΑΠ και οι εφαρμογές για την κανονιστική ανταγωνιστικότητα μεταξύ των ΚΜ που θα εξακολουθήσουν να αποτρέπουν το κάθε ΚΜ να επιζητά τα πλεονεκτήματα εις βάρος των υπολοίπων ΚΜ. Το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο συμφώνησε πως η επανεθνικοποίηση της ΚΑΠ θα ενθαρρύνει τα φτωχότερα και τα πιο ανήσυχα αγροτικά ΚΜ στο να ωφελήσουν άδικα τους δικούς τους αγρότες εις βάρος της υπόλοιπης ΕΕ. Η ισχύουσα ανομοιογένεια στην εφαρμογή των άμεσων ενισχύσεων μεταξύ των δυτικών και των ανατολικών ΚΜ έχει ήδη ξεκάθαρα

παραβιάσει την αντίληψη της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και έχει ως αποτέλεσμα ήδη εθνικοποιήσει την ΚΑΠ.

Σύμφωνα με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αρχιτεκτονική των άμεσων ενισχύσεων αλλάζει ενώ ταυτόχρονα αναδιανέμονται ποσά μεταξύ των Κρατών Μελών, ώστε να γίνει δικαιότερη η κατανομή των κονδυλίων. Η ανακατανομή των κονδυλίων μεταξύ των ΚΜ θα γίνεται είτε με αντικειμενικά κριτήρια (μέση ενίσχυση ανά εκτάριο επιλέξιμης έκτασης), είτε με πολιτική συμφωνία. Η άμεση ενίσχυση θα είναι ανεξάρτητη των ιστορικών αναφορών και ανάλογη με το μέγεθος της εκμετάλλευσης και θα αποτελείται από τα εξής τμήματα:

- *Μια βασική ενίσχυση που θα αποδίδεται στους ενεργούς αγρότες αναλόγως της έκτασης που αξιοποιούν και διαχειρίζονται. Το ύψος της συγκεκριμένης ενίσχυσης θα είναι το ίδιο (flat-rate) για κάθε εκτάριο επιλέξιμης έκτασης, εντός μίας περιφέρειας του ΚΜ και δεν θα συνδέεται με ιστορικές αναφορές για κάθε παραγωγό (9). Η κύρια ικανοποίηση από αυτή την εκδοχή οφείλεται στο γεγονός πως αυτή η εκδοχή θεωρείται πως αποτελεί τη δικαιότερη λύση, αφού το ίδιο ποσό θα δίδεται για κάθε εκτάριο, καθώς θεωρείται πως προσφέρει το ίδιο όφελος στην κοινωνία και έχει την ίδια ανάγκη για στήριξη (32).*

Ως **ενεργός αγρότης** ορίζεται, σύμφωνα με τη νέα ΚΑΠ, αυτός που: α) *Οι άμεσες ενισχύσεις που λαμβάνει αποτελούν τουλάχιστον το 5% του εξω-γεωργικού εισοδήματος. Εξαιρούνται όσοι λαμβάνουν ΑΕ<5000€. Κάτι τέτοιο βέβαια σημαίνει πως για να εξαιρεθεί κάποιος από την κατηγορία πρέπει να έχει εισόδημα μεγαλύτερο από 100.000€!! και β) Τηρεί την ελάχιστη δραστηριότητα στη γη που δηλώνει Τα κράτη-μέλη μπορούν να ορίσουν ποια είναι η ελάχιστη αγροτική δραστηριότητα που πρέπει να ασκεί κάποιος προκειμένου να θεωρείται αγρότης.*

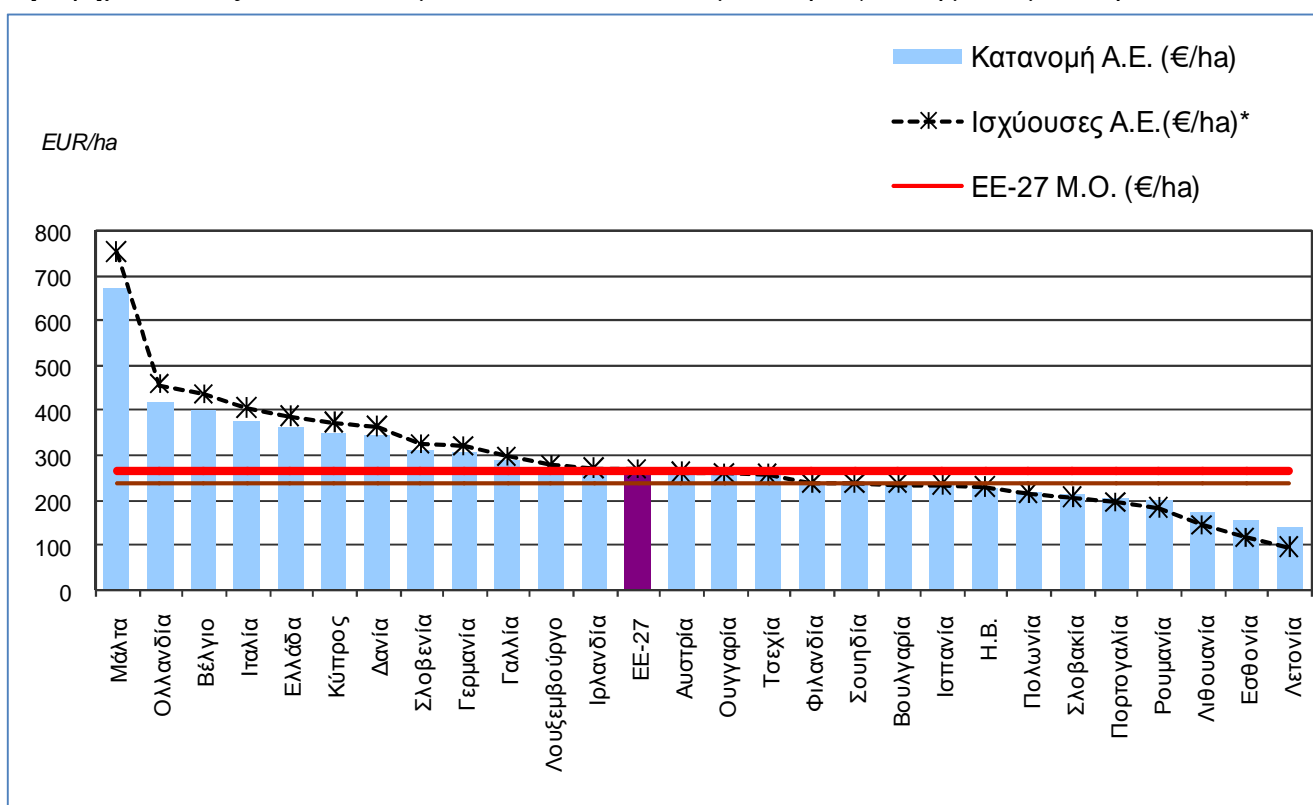
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ορίζει κατ' έτος το εθνικό ανώτατο όριο για το καθεστώς βασικής ενίσχυσης, αφαιρώντας από το συνολικό ετήσιο εθνικό ανώτατο όριο τα ποσά που προορίζονται για τις πρόσθετες ενισχύσεις. *Η μοναδιαία αξία των δικαιωμάτων ενίσχυσης θα υπολογίζεται διαιρώντας το εθνικό ή περιφερειακό ανώτατο όριο με τον αριθμό των δικαιωμάτων ενίσχυσης. Τα κράτη μέλη που θα επιλέξουν να εφαρμόσουν το καθεστώς βασικής ενίσχυσης σε επίπεδο περιφέρειας, θα πρέπει να καθορίσουν τις περιφέρειες με αντικειμενικά κριτήρια, όπως τα αγρονομικά και τα οικονομικά τους χαρακτηριστικά, τις προοπτικές της γεωργίας στην περιφέρεια ή τη θεσμική-διοικητική τους διάρθρωση(28),(50). Στο γράφημα 7 παρουσιάζεται η αξία των δικαιωμάτων των ΚΜ μετά τη σύγκλιση με το μέσο όρο ΕΕ-27.*

Κατ' εξαίρεση, δικαιώματα ενίσχυσης θα αποκτήσουν και γεωργοί, οι οποίοι δεν ενεργοποίησαν κανένα δικαίωμα ενίσχυσης το 2011, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις (π.χ. εφόσον

παρήγαγαν αποκλειστικά οπωροκηπευτικά και/ή καλλιεργούσαν αποκλειστικά αμπελώνες). Η Ενίσχυση στο πλαίσιο του βασικού συστήματος θα χορηγείται στους γεωργούς κατόπιν ενεργοποίησης ενός δικαιώματος ενίσχυσης ανά 'επιλέξιμο εκτάριο' (όπως αυτό ορίζεται στην πρόταση Κανονισμού)(50).

Προτείνεται η μη καταβολή ενισχύσεων στις περιπτώσεις, στις οποίες το συνολικό ποσό της ετήσιας πληρωμής, που θα λαμβάνει ένας γεωργός, θα είναι κατώτερο των 100 ευρώ ή η επιλέξιμη περιοχή της καλλιέργειας είναι κάτω του ενός εκταρίου. Δεδομένης, ωστόσο, της ετερογενούς διάρθρωσης των εκμεταλλεύσεων, τα κράτη μέλη θα μπορούν να εφαρμόζουν κατώτατα επίπεδα (εντός των ορίων που προβλέπονται στην πρόταση Κανονισμού, τα οποία ως προς την Ελλάδα ορίζονται στα 400 ευρώ και 0,4 εκτάρια), τα οποία ανταποκρίνονται στην ιδιαίτερη κατάστασή τους. Η Ελλάδα, σύμφωνα με την πρόταση της Κομισιόν, δύναται να μην εφαρμόσει ελάχιστες προϋποθέσεις ως προς τη λήψη αμέσων ενισχύσεων στα μικρά νησιά του Αιγαίου

Γράφημα 7: Η αξία των δικαιωμάτων των ΚΜ (€/ha) μετά τη σύγκλιση με το μέσο όρο ΕΕ-27(47)

(ΠΗΓΗ: Ε. Κλωνάρης: Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης στο Ν. Κορινθίας - Στόχοι και Προβληματισμοί. Επιμελητήριο Κορινθίας, 2012)

- *Μία συμπληρωματική, υποχρεωτική, πράσινη ενίσχυση που θα σχετίζεται με απλές περιβαλλοντικές δράσεις, που θα αναλαμβάνει κάθε γεωργός ετησίως, χωρίς συμβόλαιο.*

Θα καταβάλλεται μια υποχρεωτική πρόσθετη ενίσχυση στους γεωργούς που εφαρμόζουν γεωργικές πρακτικές «φιλικές» για το περιβάλλον, οι οποίες υπερβαίνουν τις υποχρεώσεις της πολλαπλής συμμόρφωσης. Δικαιούχοι θα είναι οι γεωργοί για τις εκτάσεις όπου ασκούν βιολογική γεωργία, καθώς και εκείνοι οι γεωργοί που αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εφαρμόζουν διαφοροποίηση των καλλιεργειών τους, να διατηρούν μόνιμους βοσκοτόπους και να αφιερώνουν εκτάσεις σε οικολογικούς στόχους (αμειψισπορά, αναβαθμίδες, δάσωση κ.λπ.). Πιο συγκεκριμένα στις περιπτώσεις όπου η αρόσιμος γη ξεπερνά τα 3 εκτάρια, θα πρέπει να περιλαμβάνονται 3 τουλάχιστον διαφορετικές καλλιέργειες, με την κύρια καλλιέργεια να μην υπερβαίνει το 70% της αρόσιμου γης. Το σίγουρο είναι ότι η νέα αυτή απαίτηση της Κομισιόν θα αλλάξει το χάρτη των καλλιεργειών σε περιοχές με μεγάλη αγροτική ιδιοκτησία.

Πιο συγκεκριμένα θα δίνεται πρόσθετη ενίσχυση (30% του ετήσιου εθνικού ανωτάτου ορίου) στους γεωργούς που εφαρμόζουν γεωργικές πρακτικές επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον, υποχρέωσης εφαρμογής "γεωργικών πρακτικών επωφελών για το κλίμα και το περιβάλλον". Επίσης, αυτοδικαίως δικαιούχοι της εν λόγω πρόσθετης ενίσχυσης θα είναι οι γεωργοί των οποίων οι εκμεταλλεύσεις βρίσκονται ολικώς ή μερικώς σε περιοχές 'Natura 2000', υπό την προϋπόθεση ότι οι πρακτικές τους συνάδουν με τους στόχους που ορίζει το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, και Οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών) (28),(50).

Όσον αφορά τις «περιοχές οικολογικής εστίασης», σημαίνει ότι οι αγρότες θα πρέπει να αφήνουν ακαλλιέργητο το 7% των επιλέξιμων εκταρίων τους. Αυτό για έναν αγρότη με 30 στρέμματα, πρακτικά, σημαίνει να μην καλλιεργεί το χωράφι του σε απόσταση 1,70 μέτρων από την άκρη του. Πάντως μέσα στο 7% περιλαμβάνονται πεζούλες, δέντρα, ρέματα και άλλα στοιχεία του τοπίου, που ούτως ή άλλως μένουν ακαλλιέργητα. Όσο για τις δενδρώδεις καλλιέργειες, «περιοχή οικολογικής εστίασης» πρακτικά σημαίνει το 7% του χωραφιού να παραμένει σε φυσική κατάσταση, κι όχι φυσικά να κόβονται δέντρα, όπως τονίστηκε.

Τα περιβαλλοντικά μέτρα θα πρέπει να είναι απλά στην εφαρμογή τους, να συνοδεύονται από επαρκές αντισταθμισμα και να μην δημιουργούν επιπρόσθετο διοικητικό άχθος τόσο στους παραγωγούς όσο και στις εθνικές διοικήσεις. Υποστηρίζεται η ανάγκη ενός καταλόγου μέτρων, στον οποίο θα συμπεριληφθούν και μέτρα που ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες της χώρας μας και των λοιπών μεσογειακών κρατών μελών (π.χ. μόνιμες καλλιέργειες, όπως οπωρώνες, αμπελώνες, ελαιώνες, οι οποίες εμφανίζουν σημαντικά περιβαλλοντικά οφέλη)(www.agronews.gr/business/fakeloi/arthro/72984),(50).

Στην Ελλάδα εφαρμόζονται παραδοσιακά πράσινες γεωργικές πρακτικές, όπως η προστασία του τοπίου και των σημαντικών στοιχείων του, η χρήση αναβαθμίδων, οι εκτατικές μέθοδοι κτηνοτροφίας κ.α.. Σκοπός της πολιτικής ηγεσίας είναι να αναδείξει τις συγκεκριμένες δράσεις, ώστε να αποφέρουν επιπρόσθετη ενίσχυση στους Έλληνες αγρότες.

- *Μία επιπρόσθετη ενίσχυση για τις περιοχές με φυσικούς περιορισμούς, η οποία ίσως να είναι συγχρηματοδοτούμενη κατά αναλογία με την ενίσχυση που ήδη δίνεται για τις Ορεινές Μειονεκτικές περιοχές από τον δεύτερο πυλώνα(11).*

Η ενίσχυση θα είναι στρεμματική και θα συμπληρώνει την ενίσχυση που παρέχεται στις περιοχές αυτές από τον 2ο Πυλώνα. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν έως 5% του εθνικού τους δημοσιονομικού φακέλου. Επίσης θα είναι διαφορετικές από τις ενισχύσεις Ορεινών-Μειονεκτικών Περιοχών ενώ θα στοχεύουν σε όλες ή μερικές από τις περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα που ορίζονται από τα ΚΜ (όχι κατ' ανάγκη ορεινές και μειονεκτικές). Η πληρωμή τους θα γίνεται ετησίως ανά εκτάριο και μπορεί να αναθεωρηθούν το 2016 αν επιθυμεί το κάθε ΚΜ (10),(28). Όσον αφορά αυτό το κομμάτι των άμεσων ενισχύσεων, την επιπρόσθετη ενίσχυση για τις περιοχές με φυσικούς περιορισμούς (ορεινές και μειονεκτικές, περιοχές Natura και υψηλής Φυσικής Αξίας), πρέπει να τονιστεί ότι στην Ελλάδα μόνο 1,3εκ. εκτάρια από τα συνολικά 6εκ περίπου εκτάρια επιλέξιμης γεωργικής γης δεν ανήκει σε καμία κατηγορία(11).

- **Συνδεδεμένες ενισχύσεις (προαιρετικό μέτρο):**

Οι συνδεδεμένες ενισχύσεις όχι μόνο δεν καταργούνται, αλλά το κάθε κράτος θα κληθεί να αποφασίσει εκ νέου, ποια προϊόντα θα στηρίζει, οπότε δεν αποκλείεται να δούμε προϊόντα όπως το ελαιόλαδο να ξαναπαίρνουν συνδεδεμένη ενίσχυση, εφόσον υπάρξει η βούληση. Το κάθε κράτος θα πρέπει ως την 1η Αυγούστου «του έτους που προηγείται του πρώτου έτους εφαρμογής» της συνδεδεμένης, να αποφασίσει τι ποσοστό θα αφιερώσει για τη συνδεδεμένη. Μέγιστο όριο είναι το 5% της εθνικής οροφής. Το 2016, τα κράτη-μέλη θα μπορούν να αναθεωρήσουν την απόφασή τους, με ισχύ από το 2013, αυξάνοντας, μειώνοντας ή καταργώντας τελείως τις συνδεδεμένες ενισχύσεις.

Περαιτέρω, προβλέπεται εθελοντική **συνδεδεμένη ενίσχυση** για τομείς (μεταξύ της ευρείας δέσμης τομέων που ορίζονται στην πρόταση Κανονισμού) ή περιφέρειες ενός Κράτους Μέλους, όπου συγκεκριμένοι τύποι γεωργίας ή γεωργικοί τομείς βρίσκονται αντιμέτωποι με δυσκολίες και είναι ιδιαίτερος σημαντικό από οικονομικής, και/ή κοινωνικής και/ή περιβαλλοντικής σκοπιάς. Θα παρέχεται ενίσχυση στο βαθμό που απαιτείται, προκειμένου να δημιουργηθεί κίνητρο για τη

διατήρηση του τρέχοντος επιπέδου παραγωγής στις εν λόγω περιφέρειες (έως 5% του ετήσιου εθνικού ανωτάτου ορίου με κατ' εξαίρεση δυνατότητα επέκτασης α) έως και 10% ή ακόμη και β) άνω του 10% υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις)(50). Όσον αφορά τις συνδεδεμένες ενισχύσεις θα ισχύουν επίσης τα εξής:

- ✓ Θα περιλαμβάνονται όλα σχεδόν τα προϊόντα εκτός του καπνού και του χοιρινού κρέατος
- ✓ Θα καλύψουν τα προηγούμενα ειδικά δικαιώματα
- ✓ Η Ειδική Ενίσχυση Βαμβακιού είναι υποχρεωτική(10).

• **Υποχρεωτική ενίσχυση για τους μικρούς παραγωγούς:**

Μια από τις πιο ελπιδοφόρες καινοτομίες που προτείνει η Κομισιόν είναι η θέσπιση μιας ειδικής ενίσχυσης που θα δίνεται στους νέους αγρότες για τα πέντε πρώτα χρόνια μετά την εγκατάστασή τους. Αυτό είναι κάτι πέρα από τη στήριξη των νέων αγροτών στο πλαίσιο του Δεύτερου Πυλώνα. Έτσι η νέα ΚΑΠ ίσως τα καταφέρει καλύτερα στο θέμα της ανανέωσης των αγροτών, όπου τα αποτελέσματα των μέχρι τώρα πολιτικών ήταν πολύ περιορισμένα (www.agronews.gr/business/fakeloi/arthro/72984),(50).

Πιο συγκεκριμένα προτείνεται ένα απλουστευμένο καθεστώς για τους μικρούς αγρότες, που θα ορίζονται με κριτήριο είτε τις ενισχύσεις που εισπράττουν, είτε το μέγεθος της εκμετάλλευσής τους. Σκοπός της πρότασης είναι η μείωση του διοικητικού βάρους. Το κατ' αποκοπή ποσό ενίσχυσης για τους μικρούς αγρότες θα κυμαίνεται από 500 ευρώ ως 1.000 ευρώ και θα αντικαταστήσει όλες τις υπόλοιπες ενισχύσεις που εισπράττουν. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν έως 10% του εθνικού τους δημοσιονομικού φακέλου(28).

Όσον αφορά τη νέα αυτή κατηγορία θα ισχύουν επίσης τα εξής:

- Θα είναι απαλλαγμένοι από τις απαιτήσεις της πολλαπλής συμμόρφωσης και της πράσινης ανάπτυξης. Η μόνη υποχρέωση τους θα είναι η διατήρηση των γεωργικών εκτάσεων και του χαρακτήρα τους.
- Η είσοδός τους θα γίνει μόνο το 2014, ενώ ο γεωργός θα έχει περιθώριο απόφασης ένταξης στο πρόγραμμα μέχρι Οκτώβριο 2014.
- Ο αγρότης θα μπορεί να εξέλθει του καθεστώτος με απόφαση καθαρά δική του.
- Δεν θα λαμβάνει καμία άλλη μορφή ενίσχυσης πέρα από το προκαθορισμένο ποσό(10).

- **Υποχρεωτική πρόσθετη ενίσχυση για τους νέους αγρότες (νεοεισερχόμενοι παραγωγοί):**

Αφορά όσους αρχίζουν τη γεωργική τους δραστηριότητα, είναι κάτω των 40 ετών και διαθέτουν επαγγελματικά προσόντα. Η ενίσχυση θα είναι ετήσια και θα διαρκεί ως 5 χρόνια. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν έως 2% του εθνικού τους δημοσιονομικού φακέλου(28). Τα κράτη-μέλη θα υπολογίζουν κάθε χρόνο το ποσό της πληρωμής, πολλαπλασιάζοντας ένα ποσό που θα αντιστοιχεί με το 25% της μέσης αξίας των δικαιωμάτων ενίσχυσης που έχει ο αγρότης, με τον αριθμό των δικαιωμάτων που έχει ενεργοποιήσει. Έτσι η νέα ΚΑΠ ίσως τα καταφέρει καλύτερα στο θέμα της ανανέωσης των αγροτών, όπου τα αποτελέσματα των μέχρι τώρα πολιτικών ήταν πολύ περιορισμένα (www.agronews.gr/business/fakeloi/arthro/72984),(50).

- **Υποχρεωτική δημιουργία εθνικού αποθέματος από τα κράτη μέλη**

Για να επιτευχθεί η δημιουργία εθνικού αποθέματος, κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του συστήματος βασικής ενίσχυσης, τα κράτη μέλη θα προβούν σε γραμμική ποσοστιαία μείωση (όχι άνω του 3%) του ανωτάτου ορίου του συστήματος βασικής ενίσχυσης σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θα χρησιμοποιούν το εθνικό απόθεμα για να κατανέμουν δικαιώματα ενίσχυσης, με αντικειμενικά κριτήρια, και κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση των γεωργών και να αποφεύγονται στρεβλώσεις της αγοράς και του ανταγωνισμού, κατά προτεραιότητα σε νέους γεωργούς που εκκινούν τη γεωργική τους δραστηριότητα.

Γενικά στοχεύεται το κούρεμα των Άμεσων Ενισχύσεων ως εξής:

- Κατά 20 % για Α.Ε. μεταξύ 150 000 και 200 000€
- Κατά 40 % για Α.Ε. μεταξύ 200 000 και 250 000€
- Κατά 70 % για Α.Ε. μεταξύ 250 000 και 300 000€
- Κατά 100 % για Α.Ε. μεγαλύτερα των 300 000€ (10).

Τα ως άνω ποσά αμέσων ενισχύσεων, προκύπτουν κατόπιν αφαίρεσης των καταβληθέντων και δηλωθέντων μισθών κατά το προηγούμενο έτος, περιλαμβανομένων των φόρων και των κοινωνικών εισφορών που συνδέονται με την εργασία από το συνολικό ποσό των αμέσων ενισχύσεων. Δεν θα καταβάλλονται άμεσες ενισχύσεις σε γεωργούς, για τους οποίους έχει κριθεί ότι τεχνηέντως δημιούργησαν τις συνθήκες εκείνες, που θα τους επέτρεπαν την αποφυγή των

επιπτώσεων του ως άνω περιορισμού. Επιδιώκεται, εν προκειμένω, η αποτροπή καταστρατήγησης της εν λόγω πρόνοιας, μέσω λ.χ. πολυτεμαχισμού των αγροτεμαχίων.

Οι εξοικονομούμενοι πόροι, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, θα παραμένουν στο κράτος μέλος προέλευσης και θα χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων με σημαντική συνεισφορά στην καινοτομία στο πλαίσιο του β' πυλώνα. Δίνεται επίσης η δυνατότητα στα κράτη μέλη να διαθέσουν ως πρόσθετη στήριξη για μέτρα του πυλώνα Ανάπτυξης της Υπαίθρου έως και 10% των πόρων του ετήσιου εθνικού ανωτάτου ορίου (άμεσες ενισχύσεις). Αντιστρόφως, ορισμένα κράτη μέλη (στα οποία δεν συμπεριλαμβάνεται η Ελλάς) δύνανται να κάνουν χρήση πόρων του β' πυλώνα (έως 5% του εθνικού φακέλου) για την καταβολή αμέσων ενισχύσεων(ευελιξία 1^{ου} και 2^{ου} Πυλώνα) { www.agronews.gr/business/fakeloi/arthro/72984, 17-10-11 },(50).

Τα παραπάνω παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στον Πίνακα 4 (28)

Πίνακας 1: Η δομή της νέας ΚΑΠ

Άμεσες Ενισχύσεις		
Τύπος ενίσχυσης	% του εθνικού δημοσιονομικού φακέλου της χώρας	Προαιρετική / Υποχρεωτική
Βασική ενίσχυση	Ό,τι απομένει μετά την αφαίρεση των άλλων πληρωμών	Υποχρεωτική
Περιβαλλοντικό τμήμα	30%	Υποχρεωτική
Περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα	Έως 5%	Προαιρετική
Συνδεδεμένη ενίσχυση	Έως 5% (υπό όρους ως 10%)	Προαιρετική
Μικροί παραγωγοί	Έως 10%	Υποχρεωτική
Νεοεισερχόμενοι παραγωγοί	Έως 2%	Υποχρεωτική
Εθνικό απόθεμα	Έως 3% (της βασ. ενίσχυσης)	Υποχρεωτική

(ΠΗΓΗ: Check in: Όσα φέρνει η νέα ΚΑΠ. Agrenda, Απρίλιος, 2012)

6 ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα σενάρια που μελέτησε η Ομάδα Εργασίας του ΥΠΑΑΤ αποτελούν χαρακτηριστικά και αντιπροσωπευτικά παραδείγματα, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για συζήτηση και προβληματισμό, προκειμένου να οδηγηθούμε στα τελικά κριτήρια που θα ακολουθήσουμε, ώστε να οδηγηθούμε στις καταλληλότερες και πλέον πρόσφορες για τη χώρα και τους γεωργούς επιλογές. Για την περιγραφή των επιπτώσεων των σεναρίων περιφερειοποίησης, χρησιμοποιήθηκαν ως επίπεδο σύγκρισης (μάρτυρας) οι σημερινοί διαθέσιμοι πόροι ανά νομό, απομειωμένοι με τα ποσά που αντιστοιχούν στα ειδικά καθεστάτα (μικροί αγρότες, νέοι αγρότες, περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα). Χρησιμοποιήθηκαν ορισμένες απλουστεύσεις, που δεν αλλάζουν ουσιαστικά την τελική εικόνα. Παρακάτω αναλύονται το σενάριο αναφοράς(μάρτυρας) και τα σενάρια που θα εξεταστούν στην παρούσα εργασία.

6.1 ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Χρησιμοποιήθηκαν τα εξής δεδομένα, παραδοχές ή και υποθέσεις εργασίας, για όλα τα σενάρια που μελετήθηκαν:

- α)** Το σύνολο της δυνητικά επιλέξιμης σε άμεσες ενισχύσεις έκτασης της χώρας είναι περίπου 5.650.000 εκτάρια. Η σημερινή έκταση που ενεργοποιεί δικαιώματα ενίσχυσης κατά πολύ μικρότερη.
- β)** Από τη συνολική αυτή έκταση, το σύνολο της δυνητικά επιλέξιμης σε άμεσες ενισχύσεις έκτασης βοσκοτόπων ανέρχεται σε 2.600.000 εκτάρια περίπου, δηλαδή κατά πολύ μεγαλύτερη από τη σημερινή.
- γ)** Από τη συνολική έκταση της χώρας, οι εκτάσεις με φυσικούς περιορισμούς που θα τύχουν της αντίστοιχης ενίσχυσης είναι περί τα 1.500.000 εκτάρια και θεωρούνται ως ομοιόμορφα κατανομημένες σε όλη την Ελλάδα.
- δ)** Δεν έχει προβλεφθεί μεταφορά ποσών από τον Πυλώνα Ι στον Πυλώνα ΙΙ, δυνατότητα την οποία δίνει η νέα ΚΑΠ.
- ε)** Ως ετήσιο ποσό ενίσχυσης των μικροκαλλιεργητών λαμβάνονται τα 700 ευρώ (σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού το ποσό αυτό μπορεί να κυμανθεί μεταξύ 500 και 1.000 ευρώ).
- στ)** Θεωρείται ως ομοιόμορφη η κατανομή, ανά νομό, του αριθμού των «νέων γεωργών».

ζ) Γίνεται η υπόθεση ότι η περιφερειοποίηση εφαρμόζεται εφάπαξ από το 2014. Η νέα ΚΑΠ δίνει το δικαίωμα σταδιακής εφαρμογής έως το 2019. Οι αποφάσεις, σε κάθε περίπτωση, πρέπει να ληφθούν το 2013. Με βάση αυτά τα δεδομένα, τα ποσά που θα κατανεμηθούν στους παραγωγούς ως δικαιώματα βασικής ενίσχυσης αντιστοιχούν στο 47% του διαθέσιμου εθνικού φακέλου για το 2014. Το υπόλοιπο της ενίσχυσης, μέχρι τα σημερινά περίπου επίπεδα, θα καλυφθεί από τα ποσά που θα χορηγηθούν ως πράσινη ενίσχυση, συνδεδεμένες ενισχύσεις (τα αντίστοιχα μέτρα του άρθρου 68 του σημερινού κανονισμού 73/2009), ενίσχυση των νέων γεωργών και τα ειδικά συμπληρώματα για περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα. Συνοπτικά, η νέα διάρθρωση των άμεσων ενισχύσεων φαίνεται στον Πίνακα 6.

6.2 ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Σύμφωνα με το σενάριο αναφοράς, όπως το επεξεργάστηκε η Ομάδα Εργασίας του υπουργείου, ολόκληρη η χώρα θεωρείται ως μία περιφέρεια και ισχύει ενιαία ενίσχυση, δηλαδή κάθε εκτάριο επιλέξιμης έκτασης θα λαμβάνει την ίδια αξία δικαιώματος βασικής ενίσχυσης σε ολόκληρη τη χώρα με αφετηρία τα 16,7 ευρώ το στρέμμα. Στη συνέχεια γίνονται αυξομειώσεις ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας και λαμβάνεται υπόψη η απόδοση κάθε καλλιέργειας και οι εργατοώρες απασχόλησης που απαιτεί. Το μοντέλο αυτό μοιάζει με εκείνο που ισχύει και δεν αναμένεται να φέρει μεγάλες αλλαγές, δεν είναι όμως αυτό που προτιμάται. Εξετάστηκαν οι επιπτώσεις, σε σχέση με τη σημερινή κατάσταση, στους πόρους:

- των πεδινών αφενός και των ορεινών περιοχών αφετέρου στο σύνολο της Ελλάδας
- των βοσκοτόπων αφενός και των καλλιεργειών αφετέρου στο σύνολο της Ελλάδας
- των ορεινών βοσκοτόπων, των πεδινών βοσκοτόπων, των ορεινών καλλιεργούμενων εκτάσεων και των πεδινών καλλιεργούμενων εκτάσεων, στο σύνολο της Ελλάδας.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ομάδος εργασίας παρατηρείται μικρή επίπτωση στους πόρους (και στην αξία του δικαιώματος) των πεδινών και ορεινών περιοχών. Υπάρχει μικρή αύξηση πόρων των ορεινών περιοχών που δικαιολογείται από τη μικρότερη αξία του δικαιώματος στις ορεινές περιοχές λόγω μικρότερης απόδοσης (παραγωγή ανά εκτάριο γης) και οδήγησε σε μικρότερα ιστορικά δικαιώματα των παραγωγών σε αυτές τις περιοχές. Μεγαλύτερη είναι η επίπτωση στους βοσκοτόπους και στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Παρατηρούμε αύξηση των πόρων και της αξίας του δικαιώματος των βοσκοτόπων (+8,9%) που είναι πιο σημαντική στους ορεινούς βοσκοτόπους (+10,8%). Η αύξηση αυτή δικαιολογείται από την εισαγωγή νέων, σημαντικών εκτάσεων, στο καθεστώς των ενισχύσεων που μέχρι σήμερα δεν είχαν δικαιώματα. Το φαινόμενο αυτό είναι πιο

έντονο στις ορεινούς βοσκοτόπους, κάτι που δικαιολογεί και τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σε αυτές τις περιοχές. Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε πως δεν έχει υπολογιστεί η συνολική επίπτωση των ειδικών δικαιωμάτων. Μέρος των ειδικών δικαιωμάτων (αυτά που δεν θα μπορέσουν να ενεργοποιηθούν σε γη) θα μετατραπεί σε συνδεδεμένη ενίσχυση, γεγονός που θα οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη αύξηση των πόρων των βοσκοτόπων.

6.3 ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Σύμφωνα με το σενάριο που προτείνεται η Ελλάδα χωρίζεται σε δύο περιφέρειες: α) τους Βοσκοτόπους και β) τις Καλλιεργήσιμες Εκτάσεις. Οι πόροι κατανέμονται βάσει της επιλέξιμης έκτασης (χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ιστορική κατανομή πόρων σε κάθε περιοχή) και στη συνέχεια γίνεται μεταφορά πόρων από τους Βοσκοτόπους στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις, με σκοπό την εξομάλυνση των πιθανών ανισοροπιών. Διακρίνονται οι ακόλουθες εκδοχές του σεναρίου περιφερειοποίησης:

- i. **1^η Εκδοχή:** Η Ελλάδα χωρίζεται σε δύο περιφέρειες. Η μια περιφέρεια περιλαμβάνει τους Βοσκοτόπους και η άλλη τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις με ταυτόχρονη μεταφορά του 30% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργούμενες εκτάσεις.
- ii. **2^η Εκδοχή.** Η Ελλάδα χωρίζεται σε δύο περιφέρειες. Η μια περιφέρεια περιλαμβάνει τους Βοσκοτόπους και η άλλη τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις με ταυτόχρονη μεταφορά του 15% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργούμενες εκτάσεις (28).

Το μοντέλο της νέας ΚΑΠ θα είναι μάλλον απλό: Σε κάθε κράτος μέλος θα μοιραστεί ένα συγκεκριμένο ποσό κοινοτικών ενισχύσεων (άμεσες ενισχύσεις). Στην περίπτωση της Ελλάδας το ποσό αυτό είναι γύρω στα 2 δις ευρώ το χρόνο. Αυτός είναι ο λεγόμενος *εθνικός φάκελος*. Από εκεί και πέρα το κάθε κράτος μέλος ακολουθώντας τις βασικές ρυθμίσεις της νέας ΚΑΠ, θα μπορεί να κατανέμει τις ενισχύσεις αυτές στους αγρότες του ανάλογα με τα κριτήρια που θα θέσει εκείνο και ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της αγροτικής παραγωγής κάθε χώρας μέλους και τι εκείνο προκρίνει να ενισχυθεί λιγότερο ή περισσότερο. Η ευελιξία αυτή, που εκ πρώτης όψης θεωρείται καλή, αφού οι ενισχύσεις θα προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας και στο τι αυτή επιθυμεί να ενισχύσει περισσότερο, στην περίπτωση της Ελλάδας μπορεί να προκαλέσει έντονες τριβές, αφού η περιφερειοποίηση μπορούσε να γίνει και με την υφιστάμενη ΚΑΠ, αλλά κανείς δεν ήθελε προεπταετίας «να βάλει το χέρι του στη φωτιά»(60).

7 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

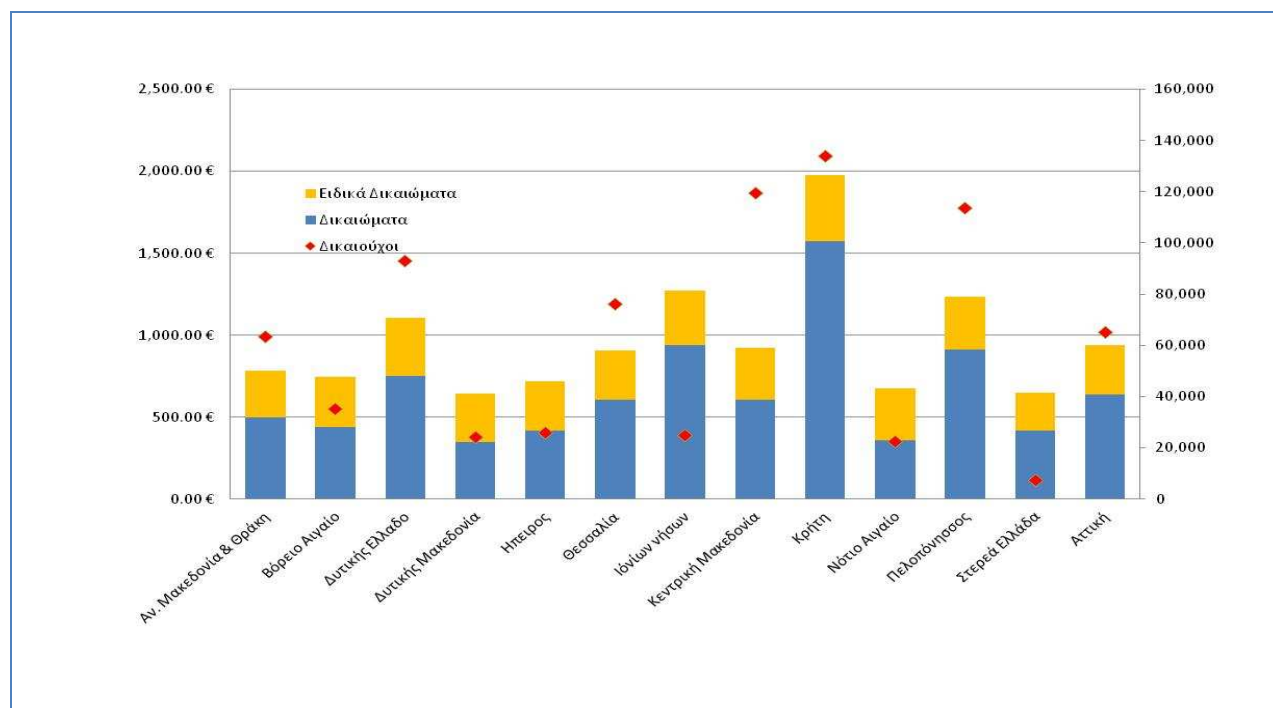
Πριν ξεκινήσει η μελέτη των συνεπειών της εφαρμογής της νέας ΚΑΠ στο νομό Ημαθίας καλό είναι να γίνει μια σύντομη αναφορά στην γενικότερη κατάσταση του αγροτικού τομέα τα τελευταία χρόνια. γενικά ισχύουν τα εξής:

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ το 97,1 της Ελληνικής περιφέρειας χαρακτηρίζεται ως αγροτική (το 73,9% είναι κυρίως αγροτική και το 23,2% ανήκει σε ενδιάμεσες κατηγορίες), στις οποίες ζει το 65% σχεδόν του πληθυσμού της χώρας. Οι διαφορές μεταξύ των περιοχών είναι έντονες με μόνο μία περιοχή, αυτή της Στερεάς Ελλάδας, η οποία παρουσιάζει ΑΕΠ / κεφαλή πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ-25 (105,3%), ενώ 3 από τις 12 περιφέρειες (εξαιρείται η Αττική στην οποία βρίσκεται η πρωτεύουσα Αθήνα) ήταν κάτω του 60%.

Η συνολικά χρησιμοποιούμενη γη ήταν 3.819.201 εκτάρια το 2009 (το 66% αυτών χαρακτηριζόμενο ως ΛΕΠ). Σύμφωνα με τα δεδομένα της Eurostat υπήρχαν 860000 αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Ο μ.ο. του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων ήταν το 2007, 4,4 ha, και ο μ.ο. του μεγέθους των αγροτεμαχίων ήταν 0,7 ha. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 οι μόνιμες καλλιέργειες επεκτάθηκαν, εκτός από τους αμπελώνες που αντιμετώπισαν σοβαρή συρρίκνωση, οι εκμεταλλεύσεις με ετήσιες καλλιέργειες έχουν μειωθεί σημαντικά, ενώ η έκταση που καλυπτόταν από τις ετήσιες καλλιέργειες δεν έχει μειωθεί ανάλογα. Το κύριο αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών ήταν η αύξηση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων εκτός από την περίπτωση των μόνιμων καλλιεργειών και των αμπελώνων.

Κατά τη διάρκεια της ίδιας δεκαετίας, αυξήθηκε και ο αριθμός της αρδευόμενης έκτασης ενώ ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων που αρδευόνταν μειώθηκε. Η αρδευόμενη έκταση στην Ελλάδα αυξήθηκε στο 37,3% το 2000 σε σχέση με το 33,6 % το 1990. Μέσω αυτών των δεδομένων διαπιστώνεται μια τάση εντατικοποίησης της παραγωγής στην Ελλάδα, καθώς η άρδευση είναι καθοριστικός παράγοντας για την εντατικοποίηση, χαρακτηριζόμενος από κάποιους ως εναρκτήριο παράγοντας, καθώς συνοδεύεται από την αυξημένη χρήση αγροχημικών και την εξειδίκευση της παραγωγής(47). Στο Γράφημα 8 παρουσιάζονται οι συνολικές επιδοτήσεις που ελάμβαναν οι διάφορες περιφέρειες στην Ελλάδα κατά το έτος 2010. Όπως κανείς εύλογα παρατηρεί η Κρήτη χαρακτηρίζεται από τους περισσότερους δικαιούχους και τις υψηλότερες επιδοτήσεις, υψηλότερες ακόμη και από αυτές της Θεσσαλίας.

Γράφημα 8: Οι συνολικές επιδοτήσεις που ελάμβαναν οι διάφορες περιφέρειες στην Ελλάδα το 2010(10).

(ΠΗΓΗ: Ε. Κλωνάρης: Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης στο Ν. Κορινθίας-Στόχοι και Προβληματισμοί. Επιμελητήριο Κορινθίας, 2012)

7.1 Ο ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

Ο Νομός Ημαθίας, είναι τμήμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, και ένας από τους πιο δυναμικά αναπτυσσόμενους Νομούς σε ολόκληρη την Ελλάδα. Η έκτασή του είναι 1.701 km², αποτελείται από 3 Δήμους με πρωτεύουσα τη Βέροια και ο πληθυσμός του ανέρχεται στις 150.000 κατοίκους περίπου. Ο Νομός είναι κατά το ήμισυ πεδινός. Το ορεινό του τμήμα αποτελείται από τα όρη Βέρμιο και Πιέρια που τα διασχίζει ο ποταμός Αλιάκμονας, ενώ υπάρχουν άλλα δύο μεγάλα ποτάμια, ο Τριπόταμος και η Αράπιτσα, που διασχίζουν αντίστοιχα τις πόλεις Βέροια και Νάουσα.

Ο Νομός θεωρείται πλούσιος σε φυσικούς πόρους, γιατί έχει μεγάλες και εύφορες πεδινές εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας, άφθονο υδατικό δυναμικό και μάλιστα επιφανειακό. Χαρακτηρίζεται γεωργικός από άποψη κύριας απασχόλησης και πηγής εισοδήματος, με έμφαση στις εντατικές καλλιέργειες (φρούτα, ζαχαρότευτλα, βαμβάκι, κηπευτικά κλπ.). Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις στο Νομό Ημαθίας για τα έτη 2007-2011 έτσι όπως αυτά καταγράφηκαν από τη Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης Ημαθίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 στο Παράρτημα II. Ανήκει στην πρώτη δεκάδα των αναπτυσσόμενων Νομών της Ελλάδας, με κριτήριο το επίπεδο οικονομικής και

κοινωνικής ανάπτυξης. Τα δάση του Βερμίου και των Πιερίων καλύπτουν το 28% (476.500 στρ) της έκτασης του Νομού και αποτελούν χώρους ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Στον Πίνακα 3 του Παραρτήματος Ι παρουσιάζονται οι περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές Natura 2000 στην Κεντρική Μακεδονία. Όπως παρατηρείται στο Νομό Ημαθίας έχουν χαρακτηριστεί ως Natura 2000 δύο περιοχές: Το όρος Βέρμιο και τα στενά του Αλιάκμονα (61,60).

Ανεπτυγμένη επίσης είναι η κτηνοτροφία καθώς και η ελαφριά βιομηχανία και βιοτεχνία, που σχετίζεται άμεσα με τις πρώτες ύλες του Νομού και την παράδοση. Οι εξαγωγικές επιχειρήσεις νωπών και επεξεργασμένων είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες, τόσο σε πλήθος μονάδων, όσο και σε ποσότητα προϊόντος. Επισημαίνεται ότι το 65% της παγκόσμιας παραγωγής κομπόστας, δηλ. περίπου 250.000 τόνοι φρούτων ετησίως, επεξεργάζονται και τυποποιούνται στους Νομούς Ημαθίας και Πέλλας. Σημαντική παρουσία έχουν επίσης οι βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας, που τροφοδοτούν ικανοποιητικά τις ποιοτικές και ποσοτικές απαιτήσεις ολόκληρης της Ελληνικής αγοράς, ενώ ιδιαίτερα σημαντική είναι και η εξαγωγή των προϊόντων της(61).

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται η επιλέξιμη έκταση των καλλιεργούμενων εκτάσεων στο Νομό Ημαθίας για το 2011(ΟΠΕΚΕΠΕ, 2011). Στον Πίνακα 2 στο Παράρτημα ΙΙ παρουσιάζεται η καλλιεργούμενη έκταση στο Νομό Ημαθίας για τα έτη 2007-2011 σύμφωνα με τη Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης του Νομού. Στον Πίνακα 3 στο Παράρτημα ΙΙ παρουσιάζεται η ποσότητα συγκομιδής από τις διάφορες καλλιέργειες στα έτη 2007-2011 σύμφωνα πάλι με τα στοιχεία της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης Νομού Ημαθίας, ενώ στον Πίνακα 4 του Παραρτήματος ΙΙ παρουσιάζεται η καλλιεργήσιμη έκταση, η ποσότητα συγκομιδής και η απόδοση της κάθε καλλιέργειας για το έτος 2011 σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής. Ν. Ημαθίας,

Πίνακας 2: Η επιλέξιμη έκταση των καλλιεργούμενων εκτάσεων στο Νομό Ημαθίας για το 2011

ΦΥΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ha)	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρ)
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	27058,51	270585,1
ΑΓΡΑΝΑΠΑΥΣΗ	40,01	400,1
ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	1838,9	18389
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	948,48	9484,8
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	120,2	1202
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΕΠΙΣΠΟΡΗ	121,69	1216,9

ΚΑΠΝΟΣ	316,4	3164
ΒΑΜΒΑΚΙ	15291,49	152914,9
ΖΑΧΑΡΟΤΕΥΤΛΑ	362,85	3628,5
ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	1793,57	17935,7
ΣΙΤΑΡΙ	3047,04	30470,4
ΣΠΟΡΟΙ ΣΠΟΡΑΣ	12,13	121,3
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	53,04	530,4
ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΑΠΕ	4,67	46,7
ΜΕΛΙΣΣΙΑ	0,97	9,7
ΧΩΡΟΙ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΣΑΛΙΓΚΑΡΙΩΝ	1,69	16,9
ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	2,38	23,8
ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΩΝ ΠΟΙΚΙΛΙΩΝ	11,39	113,9
ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΧΡΗΣΗ	26,03	260,3
ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	427,95	4279,5
ΛΟΙΠΕΣ ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	13810,05	138100,5
ΑΧΛΑΔΙΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	225,5	2255
ΛΟΙΠΑ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	0,28	2,8
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ ΠΡΟΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	1,67	16,7
ΡΟΔΑΚΙΝΙΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	5244,56	52445,6
ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	1048,29	10482,9
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΕΝΣΙΡΩΣΗΣ	28,84	288,4
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	5049,42	50494,2
ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΕΣ ΧΟΡΤΟΝΟΜΕΣ	582,55	5825,5
ΑΝΘΟΚΟΜΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	3,16	31,6
ΦΥΤΩΡΙΑ	100,11	1001,1
ΕΛΑΙΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	0,55	5,5
ΠΡΩΤΕΪΝΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	1,13	11,3
ΚΥΡΙΑ ΨΥΧΑΝΘΗ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	6,76	67,6
ΕΠΙΣΠΟΡΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΨΥΧΑΝΘΩΝ	3675,29	36752,9

ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	233,51	2335,1
ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	133,51	1335,1
ΡΥΖΙ	1207,3	12073
ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	19,71	197,1
ΔΑΣΩΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΓΑΙΩΝ	27,23	272,3
ΓΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	398,1	3981
ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ	20,92	209,2
ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	7,28	72,8
ΝΤΟΜΑΤΕΣ ΠΡΟΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	34,6	346
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ	83339,71	833397,1

(ΟΠΕΚΕΠΕ, 2011)

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζεται το ζωικό κεφάλαιο του Νομού Ημαθίας έτσι όπως δηλώθηκε στον ΟΠΕΚΕΠΕ για το έτος 2011, ενώ στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται κάποια περιγραφικά στατιστικά για το Νομό Ημαθίας το 2011 όσον αφορά τον αριθμό και το ύψος των ενισχύσεων, κατόπιν επεξεργασίας με το στατιστικό πακέτο SPSS των στοιχείων του ΟΠΕΚΕΠΕ για το 2011.

Πίνακας 3: Το ζωικό κεφάλαιο στο Νομό Ημαθίας για το έτος 2011.

ΖΩΪΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ(2011)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ
ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ	95464
ΒΟΟΕΙΔΗ	16600
ΙΠΠΟΙ	95
ΚΥΨΕΛΕΣ-ΜΕΛΙΣΣΟΣΜΗΝΗ	4866
ΟΡΝΙΘΟΕΙΔΗ	32000
ΧΟΙΡΟΙΝΑ	1340

(ΟΠΕΚΕΠΕ, 2011)

Πίνακας 4: Αριθμός δικαιούχων ενισχύσεων και ύψος ενισχύσεων κατά το έτος 2011

	Αριθμός Δικαιούχων	Ελάχιστη Ενίσχυση	Μέγιστη Ενίσχυση	Μέσος Όρος
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ	13814	,00	125515,12	3577,3038
ΑΡΘΡΟ 68 ΦΥΤΙΚΟ	520	24,00	7495,49	234,2097
ΑΡΘΡΟ 68 ΖΩΙΚΟ	178	139,23	14014,00	865,3328
ΕΝΙΑΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ	11469	2,67	125515,12	3420,2114
ΛΟΙΠΑ ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ	159	93,72	5086,00	660,3913
ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΒΑΜΒΑΚΟΣ	3378	98,70	39958,44	2903,9813

(ΟΠΕΚΕΠΕ, 2011)

Το σύνολο του φακέλου για το Νομό Ημαθίας για το έτος 2011 σύμφωνα με τον ΟΠΕΚΕΠΕ παρουσιάζεται στον Πίνακα 5. Σύμφωνα με τον Πίνακα 5 το συνολικό ποσό που λαμβάνει ο Νομός Ημαθίας είναι 65.198.987,67€. Από αυτά οι Άμεσες Ενισχύσεις αφορούν τα 51.512.901,44€ από τα οποία η Ενιαία Αποσυνδεδεμένη Ενίσχυση κυμαίνεται στα 40.143.034,45€.

Πίνακας 5: Το σύνολο του φακέλου για το Νομό Ημαθίας για το έτος 2011 σύμφωνα με τον ΟΠΕΚΕΠΕ

ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΗΜΑΘΙΑΣ 2011 (ΠΕΡΙΟΔΟΣ 16/10/2010-15/10/2011)	
ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ 1782/03	ΒΑΜΒΑΚΙ ΕΘΝ.ΠΡ.ΑΝ.Κ637/08 ΑΡ2 ΠΡ.2009-2013/2017	192,549.76
	ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΒΑΜΒΑΚΟΣ	25,861.88
	ΕΝΙΑΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ	40,143,034.45
	ΠΡΟΣΘ.ΕΝ.ΘΗΛΑΖΟΥΣΩΝ ΑΓΕΛΑΔΩΝ	58,198.83
	ΠΡΟΣΘ.ΕΝ.ΜΟΣΧΙΔΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	2,592.00
	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΠΟΣΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ	10,287,489.94
	ΠΡΟΣΘΕΤΗ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟ	104,839.37
	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΕΝΙΣΧ. ΣΚΛΗΡΟ ΣΤΑΡΙ	283,089.66
	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΖΑΧΑΡΟΤΕΥΤΛΑ	292,073.87
	ΣΥΜΠΛ. ΠΟΣΟ ΕΝ. ΖΑΧΑΡΟΤΕΥΤΛΩΝ 2010 ΑΠΟ ΜΕΤ. ΠΟΣ. ΖΑΧ. 2009	58,545.17

	ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟΜΑΤΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	64,626.51
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ 1782/03		51,512,901.44
ΟΠΩΡΟΠΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΕΚΤΑΚΤΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ (E-COLI)	8,164.80
	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	4,571,642.61
ΣΥΝΟΛΟ ΟΠΩΡΟΠΗΠΕΥΤΙΚΑ		4,579,807.41
ΛΟΙΠΑ	ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΜΠΕΛΩΝΩΝ	197,549.00
	ΜΕΛΙ	10,223.15
	ΠΟΛΥΕΤΕΙΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ	1,772.29
	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΟΙΝΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ	203,357.88
	ΠΡΟΩΘΗΣΗ-ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	402,738.53
	ΠΡΟΩΘΗΣΗ-ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ	851,104.26
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΑ		1,666,745.11
ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΕΓΤΑΑ	Μ.322 ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΩΡΙΩΝ	232,144.79
	Μ.431 LEADER	200,000.00
	Μ.511 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	900.00
	ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ ΦΥΛΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΖΩΩΝ	14,250.00
	ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	227,762.24
	ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	78,897.95
	ΔΑΣΩΣΗ	46,503.24
	ΕΞΙΣΩΤΙΚΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ	1,426,919.80
	Μ.321 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	9,794.69
	ΜΕΤΡΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΚΟΜΙΑΣ	267,348.62
	ΦΠΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	116,951.47
	ΠΡΟΩΡΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ	4,178,750.90
	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΕΓΤΑΑ-ΣΥΝΟΛΟ	
ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΓΤΕ	ΜΕΛΙ	10,223.15
	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΟΙΝΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ	127,549.74
	ΠΡΟΩΘΗΣΗ-ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	161,095.41
	ΠΡΟΩΘΗΣΗ-ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ	340,441.71

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΓΤΕ - ΣΥΝΟΛΟ		639,310.01
ΣΥΝΟΛΟ		65,198,987.67

(ΟΠΕΚΕΠΕ, 2011)

7.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ

Στα πλαίσια της διερεύνησης των πιθανών συνεπειών από την εφαρμογή της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, σύμφωνα με την παρούσα εργασία, ορίζεται αρχικά το σενάριο αναφοράς. Σύμφωνα με το σενάριο αναφοράς όλος ο νομός θεωρείται ως ενιαία περιφέρεια, στην οποία όλες οι καλλιέργειες λαμβάνουν την ίδια βασική ενίσχυση. Κατόπιν ερευνώνται τα αποτελέσματα που θα προκληθούν ανά καλλιέργεια μετά τη μεταφορά: α) του 30% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις και β) του 15% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Η μεταφορά αυτή γίνεται προκειμένου να αντιμετωπιστούν τυχόν ανισότητες που μπορεί να προκληθούν από την καθολική εφαρμογή μιας κοινής βασικής ενίσχυσης (σενάριο αναφοράς) σε όλες τις καλλιέργειες, δεδομένου της έκτασης που καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι. Πρέπει να διευκρινιστεί πως στην παρούσα εργασία η περιφερειοποίηση γίνεται σε επίπεδο Νομού, δηλαδή ο Νομός Ημαθίας αποτελεί μια αυτοτελή περιφέρεια ανάλογη της ευρύτερης περιφέρειας της Ελλάδας στην οποία τελικά θα εφαρμοστεί η περιφερειοποίηση. Τα αποτελέσματα της εργασίας όμως αποτελούν μια καλή προσέγγιση του τι θα ισχύσει τελικά σε επίπεδο χώρας. Οι τυχόν αποκλίσεις είναι πιθανόν να οφείλονται και σε ελλιπή στοιχεία που χορηγήθηκαν από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε όσον αφορά την καλλιεργήσιμη έκταση. Είναι χαρακτηριστικό πως υπάρχει απόκλιση μεταξύ των στοιχείων των καλλιεργήσιμων εκτάσεων που παρουσιάζει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας και ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.(ίδη Πίνακα 2 στο Παράρτημα ΙΙ). Στην εργασία χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία των καλλιεργήσιμων εκτάσεων για το 2011 που χορηγήθηκαν από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.

7.2.1 ΣΕΝΑΡΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ

Με την εφαρμογή του νέου σεναρίου της ΚΑΠ, σύμφωνα με το οποίο ο Νομός θα χωριστεί σε Βοσκοτόπους και Καλλιεργήσιμες Εκτάσεις, ο Γενικός Φάκελος του Νομού θα είναι αυτός που παρουσιάζεται στον Πίνακα 6(Σύμφωνα με το υπόδειγμα στον Πίνακα 1 - Κεφάλαιο 5). Για να υπολογιστεί το ποσό της νέας ενιαίας ενίσχυσης ανά μονάδα έκτασης θα υπολογιστεί το πηλίκο του συνολικού ποσού της βασικής ενίσχυσης (24.211.063) με τη συνολική καλλιεργούμενη έκταση του νομού Ημαθίας αφού όμως αφαιρεθεί η έκταση των επίσπορων καλλιεργειών από αυτή μιας και στην

ουσία αυτές αντικαθιστούν ένα τμήμα ή τη συνολική επιλέξιμη έκταση που καταλαμβάνει ήδη η δηλωθείσα καλλιέργεια για κάθε έτος.

Πίνακας 6: Τα χρήματα που θα δοθούν στο Ν. Ημαθίας μετά το 2013

ΕΠΙΛΟΓΗ	ΕΘΝΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ 2014	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
Παράρτημα II Κανονισμού	51.512.901,44	
Πράσινη ενίσχυση	15.453.870	30% (υποχρεωτικό)
Ενίσχυση περιοχών με φυσικούς περιορισμούς	2.575.645	5% (μέχρι 5%)
Ενίσχυση γεωργών νεαρής ηλικίας	1.030.258	2% (μέχρι 2%)
Συνδεδεμένη ενίσχυση	2.575.645	5% (μέχρι 5%)
Ενίσχυση μικροκαλλιεργητών	5.151.290,14	10% (μέχρι 10%)
Ανώτατο όριο καθεστώτος βασικής ενίσχυσης	24.726.192	48%
Παρακράτηση υπέρ εθνικού αποθέματος	726.331,89	3% (μέχρι 5%)
Βασική ενίσχυση	24.211.063	47%

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα η βασική ενίσχυση υπολογίζεται συνολικά στα 24.211.063€, που σημαίνει πως το ποσό της βασικής ενίσχυσης που θα λαμβάνεται ανά εκτάριο είναι:

$$\text{Βασική Ενίσχυση} = \frac{\text{Σύνολο Βασικής Ενίσχυσης}}{\text{Εκτάριο}} = \frac{24.211.063}{79542,73} = 304,37 \text{ €/ha}$$

<p>Βασική Ενίσχυση = 30,44 €/στρ</p> <p>Στρέμμα</p>

Σύμφωνα με το σενάριο αναφοράς η Βασική Ενίσχυση θα είναι η ίδια για όλες τις καλλιεργούμενες εκτάσεις συν τους Βοσκοτόπους. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι το ότι πλέον οι επιλέξιμοι βοσκότοποι θα λαμβάνουν ενίσχυση κάτι που ως τώρα δε συνέβαινε μιας και οι κτηνοτρόφοι λάμβαναν τα δικαιώματά τους με βάση των αριθμών των ζώων που δήλωναν. Σύμφωνα με το γενικό φάκελο η μέση αξία της Ενιαίας Ενίσχυσης ανά εκτάριο το έτος 2011 είναι $40.143.034,45/79.542,73=504,67$ €/ha ή αλλιώς 50,47 €/στρ. Άρα η αξία της Ενιαίας Ενίσχυσης θα μειωθεί κατά 39,6% μετά το 2013. Όσον αφορά τις άλλες καλλιέργειες, οι μεταβολές σχετικά με τις άμεσες ενισχύσεις¹ που θα λαμβάνουν ανά στρέμμα παρουσιάζονται στον Πίνακα 7.

Πίνακας 7: Το σενάριο αναφοράς και οι συνέπειες του

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΕΝΙΑΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ² (€/στρ)	ΒΑΣΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ (€/στρ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΣΚΛΗΡΟ ΣΙΤΑΡΙ	44,12	30,44	-31%
ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	15,62	30,44	95%
ΡΥΖΙ	76,3	30,44	-60%
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	56,3	30,44	-46%
ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	18,1	30,44	68%
ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	43,18	30,44	-30%
ΒΑΜΒΑΚΙ	96,6	30,44	-68%
ΚΑΠΝΟΣ	379	0	-100%
ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ	150	30,44	-80%
ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	12,075 ³	30,44	152%
ΠΡΩΤΕΪΝΟΥΧΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	5,56 ³	30,44	447%
ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	-	30,44	-
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	-	30,44	-
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	-	30,44	-

¹ Πρέπει να σημειωθεί πως τα στοιχεία για τις άμεσες ενισχύσεις προέρχονται από προσωπική έρευνα στο διαδίκτυο έπειτα από μη χορήγησή τους από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε

² Π. Δ. Πέζαρος: Η τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και η εφαρμογή της στην Ελλάδα. Θεσμικές και πολιτικές διαστάσεις, ΥΠΑΑΤ, Αθήνα, 2005

³ Κανονισμός 73/2009

7.2.2 ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ 30% ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΥΣ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το σενάριο αναφοράς οι βοσκότοποι θα λάβουν το ποσό των 270.585,1 * 30,44= 8.236.610,4€, ενώ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις θα λαμβάνουν το ποσό των 524.842 * 30,44 = 15.976.190€. Με τη μεταφορά του 30% των πόρων από τους βοσκοτόπους, θα μεταφερθεί το ποσό των 2.470.983 € από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Έτσι οι βοσκότοποι θα λαμβάνουν το ποσό των 5.765.627,73€ ενώ οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις το ποσό των 18.447.173€. Η βασική ενίσχυση για Βοσκοτόπους και Καλλιεργούμενες Εκτάσεις υπολογίζεται ως εξής:

Βασική Ενίσχυση Βοσκοτόπων = Σύνολο Χρημάτων Βοσκοτόπων/Εκταση Βοσκοτόπων=
=5.765.627,73€/270.585,1=21,3€στρ

Βασική Ενίσχυση Καλλιεργούμενων Εκτάσεων = Σύνολο χρημάτων για τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις/Συνολική έκταση Καλλιεργούμενων Εκτάσεων=18.447.173€/524.842=35,14€στρ.

Η μεταβολή στο ποσό ενίσχυσης ανά καλλιέργεια παρουσιάζεται στον Πίνακα 8.

Πίνακας 8: Μεταφορά του 30% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργούμενες περιοχές

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΕΝΙΑΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ (€στρ)	ΒΑΣΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ (30% ΠΟΡΩΝ) (€στρ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ(%)
ΣΚΛΗΡΟ ΣΙΤΑΡΙ	44,12	35,14	-20 %
ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	15,62	35,14	125 %
ΡΥΖΙ	76,3	35,14	-54 %
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	56,3	35,14	-38 %
ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	18,1	35,14	94 %
ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	43,18	35,14	-19 %
ΒΑΜΒΑΚΙ	96,6	35,14	-64 %
ΚΑΠΝΟΣ	379		-100 %
ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ	150	35,14	-77 %
ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	12,075	35,14	191%
ΠΡΩΤΕΪΝΟΥΧΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	5,56	35,14	532%
ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	-	35,14	-
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	-	35,14	-
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	-	21,3	-

7.2.3 ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ 15% ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΥΣ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το σενάριο αναφοράς οι βοσκότοποι θα λαμβάνουν το ποσό των 270585.1*30,44=8.236.610,4€, ενώ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις θα λαμβάνουν το ποσό των 524842*30,44=15976190€. Με τη μεταφορά του 15 % των πόρων από τους βοσκοτόπους, θα μεταφερθεί το ποσό των 1.235.491,5 € από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Έτσι οι βοσκότοποι θα λαμβάνουν το ποσό των 7.001.118,9 € , ενώ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις το ποσό των 17.211.681 €. Η βασική ενίσχυση για Βοσκοτόπους και Καλλιεργήσιμες Εκτάσεις υπολογίζεται ως εξής:

Βασική Ενίσχυση Βοσκοτόπων = Σύνολο Χρημάτων Βοσκοτόπων/Εκταση Βοσκοτόπων=
 =7.001.118,9 € /270.585,1= **21,3€/στρ**

Βασική Ενίσχυση Καλλιεργούμενων Εκτάσεων = Σύνολο χρημάτων για τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις/Συνολική έκταση Καλλιεργούμενων Εκτάσεων=17.211.681 € /524.842= **35,14€/στρ.**

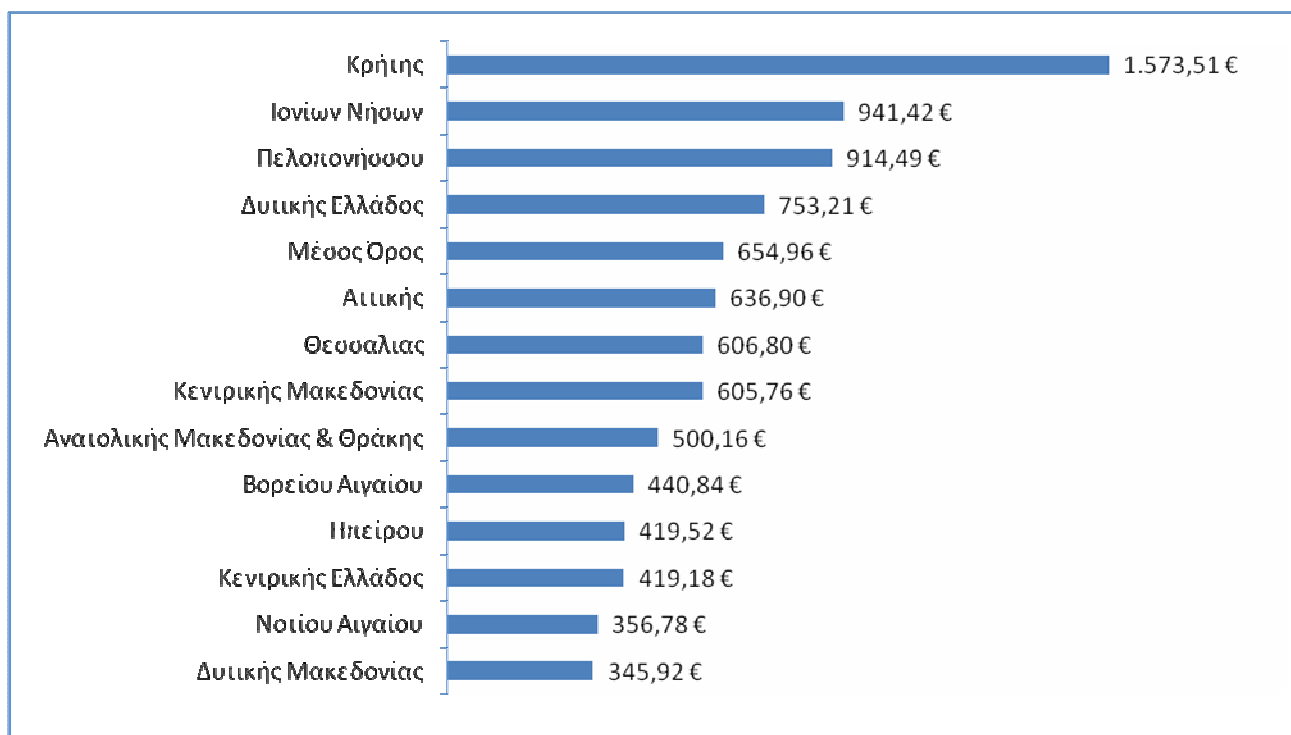
Η μεταβολή στο ποσό ενίσχυσης ανά καλλιέργεια παρουσιάζεται στον Πίνακα 9

Πίνακας 9: Μεταφορά του 15% των πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργούμενες περιοχές

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΕΝΙΑΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ (€/στρ)	ΒΑΣΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ (15% ΠΟΡΩΝ)(€/στρ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)
ΣΚΛΗΡΟ ΣΙΤΑΡΙ	44,12	32,8	-26 %
ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	15,62	32,8	110 %
ΡΥΖΙ	76,3	32,8	-57 %
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	56,3	32,8	-42 %
ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	18,1	32,8	81 %
ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	43,18	32,8	-24 %
ΒΑΜΒΑΚΙ	96,6	32,8	-66 %
ΚΑΠΝΟΣ	379		-100 %
ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ	150	32,8	-78 %
ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	12,075	32,8	171%
ΠΡΩΤ. ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	5,56	32,8	489%
ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	-	32,8	-
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	-	32,8	-
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	-	25,87	-

Όπως κανείς μπορεί να παρατηρήσει γενικά θα σημειωθεί μείωση στην επιδότηση των κυριότερων καλλιεργειών με την εφαρμογή του νέου σεναρίου. Αυτό οφείλεται γενικά στην υψηλή μέση ενιαία ενίσχυση του Νομού Ημαθίας που υπολογίζεται στα 481,68€ (έπειτα από προσωπικούς υπολογισμούς με βάση το αρχείο του ΟΠΕΚΕΠΕ), γεγονός που αποδεικνύει πως ο Νομός ήταν από τους πιο ωφελημένους στην Ελλάδα. Η υψηλή αυτή τιμή οφείλεται γενικά στην καλλιέργεια στο Νομό κατά τα έτη αναφοράς καλλιεργειών που λάμβαναν υψηλές επιδοτήσεις όπως το βαμβάκι και τον καπνό. Προκειμένου λοιπόν να εναρμονιστεί με το μέσο όρο της ΕΕ θα πρέπει να μειωθεί το ύψος της επιδότησης στο νομό. Γενικά όπως φαίνεται και στο Γράφημα 9, λίγο παρακάτω η Κεντρική Μακεδονία χαρακτηρίζεται από δικαιώματα υψηλής αξίας. Πρέπει επίσης να σημειωθεί πως το 2010 η μέση αξία δικαιώματος ήταν για το Νομό Ημαθίας 768,21€ ένα ποσό σχετικά υψηλό σε σχέση με άλλες περιοχές (Ηπειρο, Κ. Ελλάδα κ.α.).

Γράφημα 9: Η μέση αξία δικαιώματος ανά Περιφέρεια (Ε. Κλωνάρης, 2010)

7.3 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΦΕΡΕΙ Η ΝΕΑ ΚΑΠ ΑΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

7.3.1 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟΥΣ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΥΣ

Σύμφωνα με τη νέα κατάσταση οι Βοσκότοποι θα λαμβάνουν:

- Το ποσό των 5.765.627,73€ σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.2 σε σχέση με τον προϋπολογισμό των 24.211.063€. Δηλαδή θα λαμβάνουν το 23,8% του συνολικού προϋπολογισμού για τη βασική ενίσχυση.

- Το ποσό των 7.001.118,9 € σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.3 σε σχέση με τον προϋπολογισμό των 24.211.063€. Δηλαδή θα λαμβάνουν το 28,9 % του συνολικού προϋπολογισμού για τη βασική ενίσχυση.

Σε ολόκληρη την Ευρώπη το θέμα της ενίσχυσης των βοσκοτόπων μετά το 2013 έχει προκαλέσει αμφιβολίες. Ειδικά, όμως, στην Ελλάδα το θέμα είναι ακόμα πιο πολύπλοκο, καθώς μεγάλο μέρος των βοσκοτόπων είτε θεωρούνται (στα χαρτιά) δασικοί είτε δημόσιας χρήσης, οπότε και είτε καταπατούνται, είτε παραχωρούνται. Ο περιορισμός των βοσκοτόπων στη μορφή των χορτολιβαδικών εκτάσεων αποκλείει από την ενίσχυση μεγάλες εκτάσεις στη χώρα μας, που καλύπτονται με αυτοφυή ξυλώδη ή μικτή βλάστηση και χρησιμοποιούνται για τη βόσκηση αιγοπροβάτων. Οι εκτάσεις αυτές και από τη φύση τους αλλά και από τη χρήση τους, δηλαδή την εκτατική αιγοπροβατοτροφία, συνιστούν σημαντικό παράγοντα για την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, μέσω της αποθήκευσης του άνθρακα στο έδαφος. Είναι λοιπόν κατ' εξοχήν εκτάσεις που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στις πρακτικές του «πρασινίσματος» και να δικαιούνται ενισχύσεις για την προσφορά των δημόσιων αυτών αγαθών.

Ταυτόχρονα, τίθεται θέμα σχετικά με το πώς θα δοθούν οι ενισχύσεις στους βοσκότοπους μετά το 2013, αφού υπήρχαν μέχρι τώρα μεγάλες εκτάσεις που δεν συνυπολογίζονταν στο τελικό ποσό των ενισχύσεων, κυρίως γιατί τα δικαιώματα ορίζονταν με βάση τα ζώα και όχι τις εκτάσεις. Το σκεπτικό του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, που μελέτησε ξεχωριστά το θέμα των βοσκοτόπων, έχει ως εξής: *«Η μεταφορά πόρων από τους βοσκότοπους στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις, που περιλαμβάνεται σε αρκετά από τα σενάρια που μελετήθηκαν, αιτιολογείται από τη σημαντικά μεγαλύτερη έκταση βοσκοτόπων που θα λαμβάνεται πλέον υπόψη στις άμεσες ενισχύσεις, από το 2013, σε σχέση με τη σημερινή κατάσταση»*. Παρά την ανάγκη ενθάρρυνσης της κτηνοτροφίας στην Ελλάδα, ένα υψηλό δικαίωμα ενίσχυσης στις εκτάσεις βοσκοτόπων μπορεί να οδηγήσει σε συγκέντρωση των ενισχύσεων, σε κερδοσκοπικές κινήσεις, σε μη ορθολογικές εξελίξεις στις αξίες γης και ιδιαίτερα των βοσκοτόπων. Σε κάθε περίπτωση, η ένταξη μεγάλων εκτάσεων βοσκοτόπων στις ενισχύσεις, που επιτρέπει η νέα ΚΑΠ, υπαγορεύει ένα ορθολογικό και διαφανές καθεστώς διαχείρισης των βοσκοτόπων από το 2014 (www.agronews.gr/business/fakeloi/arthro/72984), (50).

Θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά το θέμα της επιλεξιμότητας των εκτάσεων των βοσκοτόπων οι οποίοι χρησιμοποιούνται από την κτηνοτροφία ιδιαίτερα όσον αφορά στις

προσκρούσεις με την δασική νομοθεσία προκειμένου να εξασφαλίσουμε την βιωσιμότητα της Ελληνικής κτηνοτροφίας (51). Οι Ευρωπαϊκές επιδοτήσεις επηρέασαν τους βοσκοτόπους άμεσα και έμμεσα, λόγω της αύξησης του αριθμού των βόσκοντων ζώων και λόγω της επέκτασης των καλλιεργήσιμων εκτάσεων εις βάρος των βοσκοτόπων, που οδήγησαν τους κτηνοτρόφους στο να επεκτείνουν τη βόσκηση των ζώων τους σε φυσικά λιβάδια. Διάφορες υπηρεσίες και φορείς εμπλέκονται συνήθως στην κτηνοτροφία, ειδικά στην περίπτωση που οι βοσκότοποι δεν ανήκουν στους κτηνοτρόφους αλλά στο κράτος ή την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Στην περίπτωση αυτή, οι συγκρούσεις που προκύπτουν μεταξύ αυτών των φορέων σχετίζονται με το πώς θα δοθεί προτεραιότητα στη χρήση αυτών των εκτάσεων και σε ποια ομάδα. Επίσης υπάρχουν προβλήματα όσον αφορά την ιδιοκτησία (κοινόχρηστα λιβάδια)(13).

Ο ρόλος της ελληνικής πλευράς είναι να θέσει το θέμα ως μία από τις πιο μεγάλες αλλαγές που θα φέρει η νέα ΚΑΠ στους Έλληνες αγρότες και να διεκδικήσει από τώρα μία μεταβατική λύση. Από την άλλη, δεν είναι δυνατόν να θεωρείται επιλέξιμος κάθε είδους «βοσκότοπος» και εκεί θα πρέπει να ασκήσει σοβαρή πολιτική το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Θα προκύψουν μια σειρά από προβλήματα: Οι κτηνοτρόφοι δεν θα βρίσκουν εκτάσεις να μετατρέψουν τα ειδικά δικαιώματα, στους δήμους θα οργιάσουν τα πελατειακά μισθωτήρια και ορισμένα νησιά θα βρεθούν να δηλώνουν βοσκοτόπους μέχρι και στις... παραλίες. Ένα υψηλό δικαίωμα ενίσχυσης στις εκτάσεις βοσκοτόπων, μπορεί να οδηγήσει σε συγκέντρωση των ενισχύσεων, σε κερδοσκοπικές κινήσεις, σε μη ορθολογικές εξελίξεις στις αξίες γης και ιδιαίτερα των βοσκοτόπων. Σε κάθε περίπτωση, η ένταξη μεγάλων εκτάσεων βοσκοτόπων στις ενισχύσεις, που επιτρέπει η νέα ΚΑΠ, υπαγορεύει ένα ορθολογικό και διαφανές καθεστώς διαχείρισης των βοσκοτόπων από το 2014(50).

7.3.2 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ

Η επίδραση από την εφαρμογή του νέου σεναρίου ανά καλλιέργεια θα είναι αναλυτικά η εξής:

ΚΑΠΝΟΣ

Ο καπνός είναι μια καλλιέργεια που πλήττεται επίσης μιας και από το 2014 δε θα λαμβάνει βασική ενίσχυση. Σχετικά με τον καπνό η ΠΑΣΕΓΕΣ επισημαίνει πως το 'κόνημο' στην επιδότηση κατά 50% είχε αποτέλεσμα μεγάλες απώλειες στη βιομηχανία. Τα αρνητικά αποτελέσματα της αναθεώρησης του 2003 είναι πλέον εμφανή. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Καπνοκαλλιεργητών η παραγωγή έχει μειωθεί κατά 80% από το 2006 και ο αριθμός των καλλιεργητών τείνει να ελαττωθεί από 50000 σε 15000. Μόνο 4 εργοστάσια λειτουργούσαν το 2009. Σχετικά με την απασχόληση οι

υπάρχοντες υπολογισμοί δείχνουν πως ο αριθμός των εργοδοτών μειώθηκε κατά 50%, ενώ ο αριθμός των εποχικών εργατών από 7000 σε 2000(24). Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα στοιχεία είναι εύλογο το ερώτημα για το που θα οδηγηθεί στο μέλλον η καπνοκαλλιέργεια.

Πρέπει να σημειωθεί πως η καλλιέργεια καπνού παρατηρείται κυρίως σε άγονες, ορεινές περιοχές όπου δεν ευδοκιμούν άλλες καλλιέργειες και για ολόκληρα χρόνια στήριξε το εισόδημα των μικρών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων. Στις περιοχές αυτές δύσκολα μπορεί να επιλεγεί μια νέα καλλιέργεια που να υποκαταστήσει τον καπνό, όσον αφορά το εισόδημα που αποφέρει. Άρα γεννάται το ερώτημα για το κατά πόσο η νέα ΚΑΠ θα εξισορροπήσει τις ανισότητες η θα οδηγήσει τις ορεινές, άγονες περιοχές στην ερήμωση. Η Ελληνική πλευρά θα έπρεπε κανονικά να επιλέξει τη στήριξη του καπνού δεδομένης της δυσκολίας υποκατάστασης της καλλιέργειας και της σπουδαιότητας του για στη διατήρηση του κοινωνικού ιστού στην ορεινή Ελλάδα στην οποία καλλιεργείται. Ανταυτού επέλεξε την στήριξη του βαμβακιού, μόνο, του οποίου η καλλιέργειά παρατηρείται σε πολύ γόνιμα εδάφη στα οποία θα μπορούσαν να καλλιεργηθούν άλλες καλλιέργειες, το ίδιο προσοδοφόρες.

Τα **ενεργειακά φυτά** και γενικότερα τα μη εδώδιμα φυτά (non food), φαίνεται ότι προσφέρουν μια διέξοδο στη κατεύθυνση της διατήρησης της γεωργικής δραστηριότητας σε περιοχές της περιφέρειας μας με μικρές δυνατότητες για άλλες καλλιέργειες. Επειδή το βιοαέριο φαίνεται να έχει καλύτερες προοπτικές στη χώρα μας από το βιοντίζελ και η βιοαιθανόλη, ορισμένα ενεργειακά φυτά δίνουν διέξοδο προς αυτή την κατεύθυνση.

BAMBAKI

Όσον αφορά το βαμβάκι η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη παραγωγός χώρα στην ΕΕ. με 79.700 περίπου βαμβακοπαραγωγούς κυρίως σε τρεις περιοχές (Θεσσαλία, Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα). Το βαμβάκι μετρά το 9,1% των συνολικών αποδόσεων της αγροτικής παραγωγής. Οι περισσότεροι αγρότες καλλιεργούν 2 ως 5 εκτάρια. Το 99% του ελληνικού βαμβακιού αρδεύεται. Μετά τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ το 2003 πολλοί βαμβακοπαραγωγοί επέλεξαν τη βέλτιστη απόφαση παραγωγής ενός συστήματος χαμηλών εισροών, με μηδενική παραγωγή(24). Στο νομό Ημαθίας καλλιεργήθηκε αρδευόμενη έκταση της τάξης των 152914,9στρ βαμβακιού (45000t) κατά το έτος 2011. Μετά το 2014 η βασική ενίσχυση για το βαμβάκι θα είναι:

I. 35,14 €/στρ σύμφωνα με το σενάριο 7.2.2 (μεταφορά του 30 % των πόρων από τους βοσκοτόπους) δηλαδή το βαμβάκι θα λαμβάνει $35,14 * 152.914,9 = 5.373.429,5$ € από το συνολικό προϋπολογισμό των 24.211.063€ για τη βασική ενίσχυση που αντιστοιχεί στο 22% του προϋπολογισμού.

II. 32,8 €/στρ σύμφωνα με το σενάριο 7.2.3 (μεταφορά του 15 % των πόρων από τους βοσκοτόπους) δηλαδή το βαμβάκι θα λαμβάνει $32,8 \times 152.914,9 = 5.015.608,7$ € από το συνολικό προϋπολογισμό των 24.211.063€ για τη βασική ενίσχυση που αντιστοιχεί στο 21% του προϋπολογισμού. Άρα η εφαρμογή των σεναρίων έχει την ίδια σχεδόν επίδραση στο βαμβάκι.

Σύμφωνα με τη νέα ΚΑΠ στο νομό Ημαθίας η συνδεδεμένη ενίσχυση για το βαμβάκι κυμαίνεται στα 3.259.949,3€, που σημαίνει ότι το βαμβάκι θα παίρνει $3259949,3/152914,9 = 21,3$ €/στρ. ενώ το 2011 λάμβανε 70,675 €/στρ. Προφανώς θα υπάρξει μείωση στην καλλιεργούμενη έκταση, δεδομένης της μείωσης της ενιαίας ενίσχυσης κατά 60%, αλλά ως ένα βαθμό αυτή θα αντισταθμιστεί από τη νέα βασική και συνδεδεμένη ενίσχυση μετά το 2014. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει πως στην καλλιέργεια βαμβακιού μπορεί να μην παρατηρηθούν σημαντικές αλλαγές.

ΣΙΤΑΡΙ

Όσον αφορά το σιτάρι, που λάμβανε ως ενίσχυση το ποσό των 44,12 € /στρ και η συνολική έκταση στην οποία καλλιεργούνταν είναι 30.470,4στρ. Με την εφαρμογή της νέας ΚΑΠ θα λαμβάνει πλέον το ποσό:

- Των 35,14 €/στρ, σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.2, που σημαίνει πως θα λαμβάνει συνολικά το ποσό των $35,14 \times 30.470,4 = 1.070.729,8$ €, δηλαδή το ποσό που λαμβάνει θα μειωθεί σε ποσοστό 20%.
- Των 32,8 €/στρ, σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.3, που αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό των 999.429,12 €, δηλαδή το ποσό ενίσχυσής του θα μειωθεί κατά 26%.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί πως το σκληρό σιτάρι λάμβανε κατά το έτος 2011 το ποσό των 8 €/στρ ως πρόσθετη ενίσχυση, ένα ποσό που το χάνει με την εφαρμογή της νέας ΚΑΠ εάν διατηρηθεί μόνο η συνδεδεμένη ενίσχυση για το βαμβάκι. Εάν δεν συμπεριληφθεί, πέραν του βαμβακιού, στην πρόσθετη συνδεδεμένη ενίσχυση και το Σκληρό Σιτάρι, τότε όπως είναι αναμενόμενο θα διαπιστωθεί αρνητική επίδραση στην καλλιέργεια του σιταριού.

ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ

Τα λοιπά σιτηρά λάμβαναν ως ενίσχυση το ποσό των 15,62 €/στρ και καλλιεργούνταν σε έκταση 17.935,7στρ. Με τη μεταρρύθμιση θα λαμβάνουν το ποσό:

➤ Των 35,14 €/στρ που σημαίνει πως θα λαμβάνεται το ποσό των $35,14 \times 17.935,7 = 630.260,49$ € συνολικά σύμφωνα με το σενάριο 7.2.2, δηλαδή θα αυξηθεί κατά 125% το ποσό που θα λαμβάνει με τη νέα ΚΑΠ.

➤ Των 32,8 €/στρ που σημαίνει πως θα λαμβάνεται το ποσό των $32,8 \times 17.935,7 = 588.290,96$ € συνολικά σύμφωνα με το σενάριο 7.2.3, δηλαδή θα αυξηθεί κατά 110% το ποσό που θα λαμβάνεται με τη νέα ΚΑΠ.

Η αύξηση αυτή θα σηματοδοτήσει την επέκταση της καλλιέργειας σε σημαντικό βαθμό μιας και το ποσό της βασικής ενίσχυσης θα είναι μεγαλύτερο μετά το 2013. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα πως τα λοιπά σιτηρά θα ευνοηθούν σε σχέση με το σκληρό σιτάρι του οποίου η ενίσχυση θα μειωθεί

ΡΥΖΙ

Το ρύζι είναι μια καλλιέργεια που λάμβανε ενίσχυση ύψους 76,3 €/στρ και καλλιεργείται σε έκταση 12.073στρ κατά το έτος 2011. Σύμφωνα με τη νέα ΚΑΠ θα λαμβάνει:

- Το ποσό των 35,14€/στρ σύμφωνα με το σενάριο 7.2.2. Η βασική ενίσχυση που θα λαμβάνει θα είναι μειωμένη κατά 54%, μια αρκετά σημαντική μείωση που θα επηρεάσει την παραγωγή.
- Το ποσό των 32,8€/στρ σύμφωνα με το σενάριο 7.2.3. Η βασική ενίσχυση που θα λαμβάνει θα είναι μειωμένη κατά 57%, μια επίσης σημαντική μείωση που θα επηρεάσει την παραγωγή.

ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ

Ο αραβόσιτος είναι μια καλλιέργεια που λάμβανε ενίσχυση ύψους 56,3€/στρ. Κατά το έτος 2011 καλλιεργούνταν σε έκταση 50.494,2 στρ, που αποτελεί μια αρκετά σημαντική έκταση για το νομό Ημαθίας. Με τη νέα ΚΑΠ το ποσό ενίσχυσης για τον αραβόσιτο θα κυμανθεί στα:

- 35,14€/στρ σύμφωνα με το σενάριο 7.2.2. Η βασική ενίσχυση που θα λαμβάνει θα είναι μειωμένη κατά 38%, μια αρκετά σημαντική μείωση που θα επηρεάσει την παραγωγή.
- 32,8€/στρ σύμφωνα με το σενάριο 7.2.3. Η βασική ενίσχυση που θα λαμβάνει θα είναι μειωμένη κατά 42%, μια επίσης σημαντική μείωση που θα επηρεάσει την παραγωγή.

ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ

Οι ελαιοκαλλιεργητές κατατάσσονται μεταξύ αυτών που έχουν να χάσουν σημαντικές ενισχύσεις από τη νέα ΚΑΠ για την περίοδο 2014-2020 καθώς έχουν κατοχυρώσει ακριβά δικαιώματα τα επίπεδα των οποίων προσιονίζεται ότι θα μειωθούν δραματικά με τη νέα ΚΑΠ. Κατά μέσο όρο υπολογίζεται ότι η αξία των δικαιωμάτων της ελιάς είναι 150 ευρώ το στρέμμα, όταν την επταετία 2014-2020 το ποσό αυτό θα μειωθεί:

- 1) Στα 35,14 ευρώ το στρέμμα. σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.2, δηλαδή η ενίσχυσή του θα μειωθεί κατά 77% μια πολύ σημαντική μείωση που εξηγείται από το πολύ υψηλό δικαίωμα του ελαιόλαδου.
- 2) Στα 32,8 €/στρ σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.3., με μείωση της ενίσχυσης κατά 78%.

Στην περίπτωση της ελιάς, είναι ανάγκη να βρεθεί ένα καινούριο μοντέλο αγοράς, όπου θα αντισταθμίζεται η απώλεια εισοδήματος μέσα από την αύξηση των τιμών παραγωγού. Αντίστοιχα θα πρέπει να αναδιοργανωθεί το σύνολο του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων, ώστε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και να καλύψει, όπου χρειάζεται, τις «τρύπες» από την απώλεια εισοδήματος των παραγωγών. Ειδικά, όπως έχει αποδείξει η ιστορία, το επόμενο βήμα θα είναι η εγκατάλειψη σε μεγάλες και πρώτης προτεραιότητας καλλιέργειες(57).

ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ

Όσον αφορά τις αποξηραμένες ζωοτροφές η βασική ενίσχυση θα παρουσιάσει μείωση από τα 43,18€/στρ στα :

- 35,14 €/στρ σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.2, δηλαδή θα παρουσιαστεί μείωση κατά 19% στο ποσό ενίσχυσης
- 32,8/στρ σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.3, δηλαδή θα παρουσιαστεί μείωση κατά 24% στο ποσό ενίσχυσης

Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεραίνεται πως γενικά η καλλιέργεια των αποξηραμένων ζωοτροφών θα ζημιωθεί αρκετά, ιδίως με την εφαρμογή του σεναρίου 7.2.3.

ΖΑΧΑΡΟΤΕΥΤΛΑ

Σχετικά με τα ζαχαρότευτλα η ΕΒΖ υπολογίζει πως 45000 εκτάρια με μ.ο. παραγωγής τους 62 τόνους ανά εκτάριο καλλιεργούνται στην Ελλάδα. Ολόκληρη η παραγωγή χρησιμοποιείται για την

παραγωγή ζάχαρης και των υποπροϊόντων της. Η EBZ είναι ο μόνος παραγωγός ζάχαρης στην Ελλάδα και συγκαταλέγεται στις μεγαλύτερες βιομηχανίες στην Ευρώπη. Αποτελεί τη σημαντικότερη αγροτική βιομηχανία της Ελλάδος καθώς περισσότεροι από 20000 παραγωγούς εξαρτώνται από τη λειτουργία της. Το ΥΠΑΑΤ σχεδιάζει να μετατρέψει τα δύο από τα πέντε εργοστάσια σε εργοστάσια παρασκευής βιοαιθανόλης(48).

Στο Ν. Ημαθίας εδρεύει το ένα από τα εργοστάσια της EBZ, το εργοστάσιο Πλατέως στο οποίο το 2011 παραδόθηκαν από το νομό Ημαθίας 22500t και καλλιεργήθηκαν συνολικά 3.700 στρ ζαχαρότευτλων, ενώ το 2010 είχαν παραδοθεί 68100 τόνοι και καλλιεργήθηκαν 11.350 στρ, καταγράφηκε δηλαδή μείωση κατά 66% στην παραγωγή των ζαχαρότευτλων. Άρα παρατηρείται μείωση στην καλλιέργεια των ζαχαροτεύτλων κατά 67%, ποσοστό πολύ σημαντικό που οφείλεται στη μείωση των ενισχύσεων(14).

ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ

Οι καρποί με κέλυφος καταλάμβαναν έκταση 1.335,1στρ κατά το έτος 2011 στο Νομό Ημαθίας. Η ενίσχυση που λάμβαναν είναι της τάξης των 12,075 €/στρ. με την εφαρμογή της νέας ΚΑΠ το ποσό αυτό θα αυξηθεί κατά πολύ και θα λαμβάνουν :

- Το ποσό των 35,14€/στρ που σημαίνει το ποσό των $35,14 \cdot 1.335,1 = 46.915,4\text{€}$ συνολικά, σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.2. Η ενίσχυση που λάμβαναν θα αυξηθεί κατά 191% ένα πολύ υψηλό ποσοστό αύξησης που θα προκαλέσει την αύξηση της έκτασης της καλλιέργειας και του αριθμού των ατόμων που θα επενδύσουν στην καλλιέργεια των καρπών με κέλυφος.
- Το ποσό των 32,8€/στρ σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.3, που σημαίνει αύξηση της ενίσχυσης κατά 171%. Τα αποτελέσματα μιας τέτοιας αύξησης είναι ανάλογα της προηγούμενης περίπτωσης.

ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ:

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες αποτελούν το 26,3% των καλλιεργήσιμων εκτάσεων στο νομό Ημαθίας ένα ποσοστό πολύ σημαντικό. Με τη νέα ΚΑΠ οι δενδρώδεις καλλιέργειες θα λαμβάνουν:

- I.** Το ποσό των 35,14€/στρ που σημαίνει το ποσό των $35,14 \cdot 138100,5 = 4.852.851,5\text{€}$ συνολικά, δηλαδή θα λάβουν το 20% του συνολικού προϋπολογισμού σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.2.
- II.** Το ποσό των 32,8€/στρ που σημαίνει το ποσό των $32,8 \cdot 138100,5 = 4.529.696,4\text{€}$ δηλαδή το 19% του συνολικού προϋπολογισμού σύμφωνα με το Σενάριο 7.2.3.

Τα παραπάνω αποδεικνύουν πως αυτοί που θα στραφούν στις δενδρώδεις καλλιέργειες θα είναι αρκετοί δεδομένου του κέρδους. Αυτό για το νομό είναι σίγουρα κάτι πολύ θετικό μιας και αποτελεί μια πολύ καλή διέξοδο για την καταπολέμηση της ανεργίας, ένα πρόβλημα της Ελλάδας γενικά. Βέβαια ένας από τα προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν είναι να μετατραπεί η δενδροκαλλιέργεια σε μονοκαλλιέργεια, λαμβάνοντας υπόψη και την ήδη μεγάλη έκταση που καταλαμβάνουν οι δενδρώδεις καλλιέργειες στο Νομό Ημαθίας.

ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ:

Ένα πολύ ευνοϊκό μέτρο είναι το ειδικό καθεστώς στρεμματικής ενίσχυσης για τους αμπελουργούς που θεσπίζει με ξεχωριστό κανονισμό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πρότασή της για τη νέα ΚΑΠ. Φαίνεται ότι το «ρεύμα» για άμεσες ενισχύσεις στα οινοστάφυλα όχι μόνο δεν κόβεται, αλλά πλέον ενθαρρύνεται και αποκτά ξεχωριστή υπόσταση στην Ε.Ε. Μετά την Ελλάδα, όλο και περισσότερα κράτη-μέλη προσανατολίζονται στην εφαρμογή στρεμματικών ενισχύσεων, με κονδύλια μέσα από τον εθνικό φάκελο του καθενός. Ο λόγος είναι, βέβαια, ότι η παραγωγή κρασιού εντός Ευρώπης χάνει χρόνο με το χρόνο σε ανταγωνιστικότητα. Πάντως, τα επιμέρους μέτρα των εθνικών φακέλων διατηρούνται, όπως η αναδιάρθρωση αμπελώνων, οι επενδύσεις, η απόσταξη υποπροϊόντων οίνου, η χρήση συμπυκνωμένου γλεύκους και η προώθηση. Παραμένει και ο πράσινος τρύγος, τον οποίο είναι ευκαιρία να εφαρμόσει και η Ελλάδα από τη νέα περίοδο(20).

ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ

Τα κηπευτικά είναι μια καλλιέργεια που καλύπτει έκταση 10.686,8στρ(συμπεριλαμβανομένου και των κηπευτικών υπό κάλυψη). Γενικά αποτελούν μια σημαντική και κερδοφόρα επιχείρηση τόσο για το νομό Ημαθίας όσο και για όλη την Ελλάδα. Με τη νέα ΚΑΠ θα λαμβάνουν πλέον βασική ενίσχυση, κάτι που θα εξωθήσει πολλούς να στραφούν σε αυτά, δεδομένου και του κέρδους που αποφέρουν σε σχέση με άλλα προϊόντα. Σύμφωνα με το σενάριο 7.2.2 θα λαμβάνουν το ποσό των 35,14 €/στρ, ενώ σύμφωνα με το σενάριο 7.2.3 το ποσό των 32,8 €/στρ. Πρέπει να σημειωθεί πως στα ορεινά Πιέρια, που είναι ο τόπος καταγωγής μου, έχει δημιουργηθεί η Ομάδα Τοματοπαραγωγών Ορεινών Πιερίων, που τα τελευταία χρόνια έχει κάνει γνωστή την τομάτα Ριζωμάτων στην αγορά της Κεντρικής Μακεδονίας και όχι μόνο. Μια ενίσχυση των κηπευτικών είναι πιθανόν να προωθήσει τέτοιες κινήσεις στο μέλλον και να οδηγήσει στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων στην ευρύτερη περιοχή.

7.4 ΟΙ ΕΥΝΟΗΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ 2014-2020

Πρέπει να σημειωθεί πως από την εφαρμογή της νέα ΚΑΠ θα ευνοηθούν περισσότερο:

- *Οι παραγωγοί βιολογικών προϊόντων*

Σύμφωνα με τον Πίνακα 10 στο Νομό Ημαθίας έχουν ενταχθεί στο 5ετές πρόγραμμα βιολογικής γεωργίας 41 συμβάσεις για ετήσιες καλλιέργειες το 2011 ενώ προϋπήρχαν άλλες 93 μόνιμες καλλιέργειες που αφορούν κυρίως δενδρώδεις καλλιέργειες. Η έκταση της Βιολογικής Γεωργίας για το 2011 στο νομό Ημαθίας είναι 502,07ha. Οι παραγωγοί των εκτάσεων αυτών θα λάβουν το 30% του προϋπολογισμού δηλαδή ένα ποσό της τάξης των 15.453.870€. Αντιθέτως χαμένοι είναι όσοι συνεχίζουν να εφαρμόζουν συμβατικές μεθόδους καλλιέργειας.

Πίνακας 10: Η έκταση της Βιολογικής Γεωργίας για το 2011 και ο αριθμός των συμβάσεων(48)

ΝΟΜΟΣ	Αριθμός Συμβάσεων για το 2011	Έκταση σε εκτάρια ha
ΗΜΑΘΙΑΣ	41(+93 μόνιμες καλλιέργειες)	195,916(+391,8 ha)
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	247	4840,66
ΚΙΛΚΙΣ	404	8367,756
ΠΕΛΛΑΣ	67	381,548
ΠΙΕΡΙΑΣ	21	135,139
ΣΕΡΡΩΝ	160	1844,686
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	266	3355,108
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	1206	19120,813

(ΟΠΕΚΕΠΕ, 2011)

- *Όσοι δραστηριοποιούνται σε περιοχές Natura 2000*

Σύμφωνα με τον Πίνακα 3 του Παραρτήματος Ι στο Νομό Ημαθίας έχουν χαρακτηριστεί ως Natura 2000 δύο περιοχές: Το όρος Βέρμιο και τα στενά του Αλιάκμονα. Όσοι καλλιεργούν σε αυτές θα ευνοηθούν από την πράσινη ανάπτυξη επίσης.

- *Όσοι διατηρούν μονίμως σε αγρανάπαυση το 7% της έκτασής τους*
- *Όσοι μέχρι σήμερα δεν έπαιρναν ενισχύσεις, όπως οι καλλιεργητές φρούτων (δενδρώδεις καλλιέργειες)*

Σύμφωνα με τον Πίνακα 2 οι δενδρώδεις καλλιέργειες στο Νομό Ημαθίας αποτελούν, με έκταση 138100,5στρ, το 26,3% της συνολικής έκτασης των καλλιεργούμενων εκτάσεων (εξαιρούνται οι βοσκότοποι από τον υπολογισμό). Άρα συμπεραίνεται πως με τη νέα ΚΑΠ οι κάτοχοι των δενδροκαλλιεργειών θα ωφεληθούν ιδιαίτερα.

- *Ο μεσαίος αγρότης, εκείνος που είναι νέος ή μικροκαλλιεργητής που θέλει να μεγαλώσει την επιχείρησή του.*

Λόγω γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού, η Ε.Ε. με την πρόταση της Κομισιόν δίνει έως 2% των επιδοτήσεων που θα πάρει κάθε χώρα και διατηρεί το πρόγραμμα ενίσχυσης Νέων Αγροτών κάτω των 40 χρόνων για μια πενταετία. Στις μέρες κρίσης που περνά η χώρα αυτό το μέτρο είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Είναι γνωστό πως πολλοί νέοι εγκαταλείπουν τη ζωή στην πόλη και στρέφονται στην την καλλιέργεια της γης, με σκοπό την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους(58). Στο νομό Ημαθίας το ποσό για τους νεοεισερχόμενους αγρότες είναι 1.030.258€σύμφωνα με τον Πίνακα 6.

8 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή του περιφερειακού μοντέλου ενισχύσεων, στη θέση του ιστορικού, είναι πλέον υποχρεωτική. Το ιστορικό μοντέλο έχει απορριφθεί, καθώς δεν θεωρείται δίκαιο και κοινωνικά αποδεκτό να παρέχεται στήριξη σε κάποιον με βάση ιστορικά δεδομένα μίας μακρινής περιόδου αναφοράς, πολλά από τα οποία μπορεί να μην ισχύουν πλέον. Η περιφερειοποίηση των άμεσων ενισχύσεων της ΚΑΠ είναι μια ευκαιρία για την αναδιανομή και την κατανομή των πόρων με περισσότερο αποτελεσματικά και αναπτυξιακά κριτήρια. Η μετάβαση όμως πρέπει να γίνει με ιδιαίτερη προσοχή γιατί οι επιπτώσεις στους γεωργούς και στις περιφέρειες της χώρας, μπορεί να είναι μεγάλες. Οι αγρότες έχουν ανάγκη από ένα σταθερό πλαίσιο στήριξης που δεν θα ανατρέπει απότομα τα δεδομένα, δυσχεραίνοντας τον προγραμματισμό και τις επενδύσεις στη γεωργία και απειλώντας τη βιωσιμότητα τους. Για το λόγο αυτό θα ήταν προτιμότερη η σταδιακή εφαρμογή της περιφερειοποίησης στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις δυνατότητες που παρέχει ο νέος κανονισμός: περιφερειοποίηση αρχικά του 40% του δημοσιονομικού μας φακέλου άμεσων ενισχύσεων και πλήρη περιφερειοποίηση του 100% του ποσού το 2019.

Η επιλογή των στόχων και η βαρύτητα που θα δοθεί σε κάθε έναν από αυτούς θα καθορίσει το μοντέλο περιφερειοποίησης στην Ελλάδα. Η ίδια αυτή επιλογή θα μας κατευθύνει στην αξιολόγηση των σεναρίων που μελετήθηκαν ή εκείνων που θα μελετηθούν στη συνέχεια. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί καταρχήν να λεχθεί ότι, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, η εφαρμογή μιας ενιαίας ενίσχυσης για όλη τη χώρα (σενάριο Α) δεν φαίνεται ούτε εφικτή ούτε και σκόπιμη, λόγω της μεγάλης ποικιλομορφίας που υπάρχει ως προς την διάρθρωση του αγροτικού τομέα, την σύνθεση των παραγωγικών μας κλάδων αλλά και την παραγωγικότητα και αποδοτικότητα μεταξύ των διάφορων περιοχών(18).

Το καθεστώς που εισάγει η νέα ΚΑΠ (2014-2020), φέρνει τα πάνω κάτω σε όσα ξέραμε για τις κοινοτικές ενισχύσεις. Καταργεί οριστικά το μοντέλο «εισπράττω ένα ποσό, είτε παράγω είτε όχι» που καθιερώθηκε την τελευταία δεκαετία και «σπάει» την ενίσχυση που παίρνει σήμερα ο παραγωγός σε επτά κομμάτια: το 30% θα εισπράττουν όσοι εφαρμόζουν περιβαλλοντικές πρακτικές, έως 10% οι μικροί παραγωγοί, έως 2% οι νεοεισερχόμενοι παραγωγοί ηλικίας έως 40 ετών, έως 5% θα δίνεται προαιρετικά από τα κράτη-μέλη ως συνδεδεμένη ενίσχυση με τον όγκο της παραγωγής, έως 5% επίσης θα δίνεται προαιρετικά σε περιοχές με μειονεκτήματα όπως οι ορεινές, έως 3% ως εθνικό απόθεμα.

Ό,τι ποσοστό απ' αυτά περισσεύει, θα αποτελεί από το 2014 και μετά τη βασική ενίσχυση του παραγωγού, η οποία και δεν θα ξεπερνά το 45% των χρημάτων που παίρνει σήμερα. Μάλιστα, μόνο

το μισό της βασικής αυτής ενίσχυσης θα συνεχίσει να δίνεται με βάση το σημερινό σύστημα, δηλαδή τον μέσο όρο των επιδοτήσεων της περιόδου 2000-2002. Το άλλο 50% θα δίνεται με βάση το όριο που θα ορίσει η κάθε χώρα για καθεμιά από τις περιφέρειες(58).

Στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ως το 2020 να κλείσει το ένα τρίτο της ψαλίδας που χωρίζει τα κράτη-μέλη από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου των ενισχύσεων (Γράφημα 7). Ωστόσο δεν αποκλείεται η αναπροσαρμογή των παραπάνω ποσών, με δεδομένη και τη δυσμενή δημοσιονομική κατάσταση. Κάτι τέτοιο θα γίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναπόφευκτα όμως θα επηρεάσει τα χρήματα που λαμβάνει η χώρα μας. Πάντως δεν σχετίζεται αποκλειστικά με την οικονομική κατάσταση την οποία βιώνει αυτή την περίοδο η Ελλάδα. Η συνολική αξία των χορηγούμενων δικαιωμάτων ενίσχυσης (εθνικό ανώτατο όριο) που θα δοθούν στην Ελλάδα τα επόμενα έτη φαίνονται στον Πίνακα 21 (σε χιλιάδες €)(14).

Πίνακας 11: Η συνολική αξία των χορηγούμενων δικαιωμάτων ενίσχυσης (εθνικό ανώτατο όριο) που θα δοθούν στην Ελλάδα σε χιλιάδες €

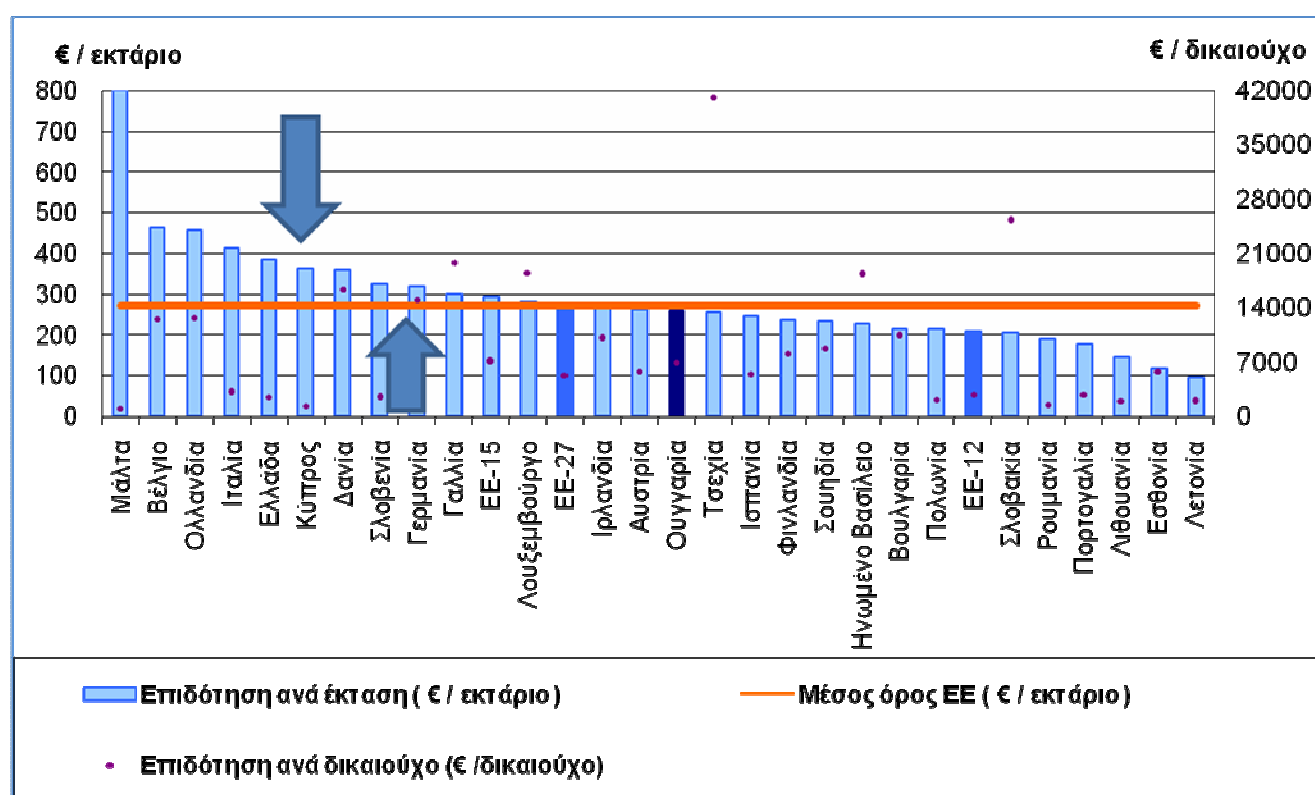
Ημερολογιακό έτος	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ελλάδα	2 099 920	2 071 481	2 043 111	2 014 751	2 014 751	2 014 751

Αν και οι νέες ενισχύσεις φιλοδοξούν να είναι πιο ομοιόμορφες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα κράτη-μέλη θα μπορούν να τις φέρουν στα μέτρα τους, έχοντας λόγο σε καίρια θέματα. Έτσι, θα έχουν τη δυνατότητα να ορίσουν τη στρεμματική ενίσχυση σε περιφερειακό επίπεδο και να αποφασίσουν αν επιθυμούν συνδεδεμένες ενισχύσεις και με ποια χρηματοδότηση, και αν θα δώσουν έξτρα ενίσχυση στις μειονεκτικές περιοχές. Ακόμα στα κράτη ανατίθεται να ορίσουν ποιοι είναι οι «μικροί γεωργοί», τι στήριξη θα λάβουν οι νέοι αγρότες, αλλά και πώς ορίζεται η ελάχιστη «γεωργική δραστηριότητα»(59).

Σύμφωνα με το δεύτερο σενάριο της ΚΑΠ, η βασική ενίσχυση θα διατηρηθεί όμως σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με το τρέχον επίπεδο, που αποτελεί το υψηλότερο στην ΕΕ, αφού η Ελλάδα απολαμβάνει μια μέση ενίσχυση ίση με 384,4€/haεπιλέξιμης έκτασης όταν ο μ.ο. στην ΕΕ-27 είναι 271€/haεπιλέξιμης έκτασης, της ΕΕ-15 είναι 294,5€/haκαι στην ΕΕ-12 208,6€/ha (11). Η μέση αξία της ενιαίας ενίσχυσης ανά εκτάριο και ανά δικαιούχο στην ΕΕ-27 παρουσιάζονται στο Γράφημα 10.

Στην Ελλάδα, η εφαρμογή μιας ενιαίας ενίσχυσης για όλη τη χώρα (εφόσον θεωρηθεί ολόκληρη η Ελλάδα σαν μια περιφέρεια) δεν ενδείκνυται λόγω της μεγάλης ανομοιομορφίας που υπάρχει, ως προς την παραγωγική διάρθρωση μεταξύ των διάφορων περιοχών. Εάν η Ελλάδα θεωρηθεί σαν μια ενιαία περιφέρεια, αυτό θα οδηγήσει σε μεγάλες διακυμάνσεις σε σχέση με την παρούσα κατανομή των ενισχύσεων που γίνεται με βάση το ιστορικό μοντέλο. Σύμφωνα με έρευνες (Ιστορικό ή Περιφερικό Μοντέλο των Ενισχύσεων της ΚΑΠ: Σενάρια και Εφαρμογές) θα υπάρξουν περιοχές με μεγάλες απώλειες γεγονός που μπορεί να προκαλέσει έντονες κοινωνικοοικονομικές ανακατατάξεις(48).

Γράφημα 10: Η μέση αξία της ενιαίας ενίσχυσης ανά εκτάριο και ανά δικαιούχο στην ΕΕ-27

(ΠΗΓΗ: Ε. Κλωνάρης: Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης στο Ν. Κορινθίας-Στόχοι και Προβληματισμοί. Επιμελητήριο Κορινθίας, 2012)

Τη μεγαλύτερη ανατροπή στο ύψος των ενισχύσεων για τους Έλληνες αγρότες θα τη φέρει η ένταξη των βοσκοτόπων στο καθεστώς της βασικής ενίσχυσης. Τα ειδικά δικαιώματα των κτηνοτρόφων, με τη νέα ΚΑΠ, θα πρέπει να μετατραπούν σε στρέμματα και αυτό δεν θα είναι εύκολη υπόθεση. Το να «πατήσουν» π.χ. τα εκατοντάδες χιλιάδες αιγοπρόβατα σε επιλέξιμη γη για ενίσχυση θα σημαίνει αυτόματα ότι πρέπει να δηλωθεί στο ΟΣΔΕ όποια ραχούλα και βουνοπλαγιά

έχει απομείνει ανεκμετάλλευτη. Κι επειδή τα διαθέσιμα χρήματα είναι περιορισμένα, με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα, υπολογίζεται ότι εκεί που οι Έλληνες αγρότες παίρνουν τώρα κατά μέσο όρο 570 ευρώ το στρέμμα, με την ένταξη όλων των «βοσκοτόπων» στο σύστημα της βασικής ενίσχυσης θα παίρνουν 370 ευρώ το στρέμμα. Με αυτή την έννοια, ο στόχος της Κομισιόν για σύγκλιση των επιδοτήσεων μεταξύ των κρατών μελών επιτυγχάνεται, χωρίς καν να εφαρμόσει την οριζόντια μείωση. Όμως αυτό θα δημιουργήσει πολύ μεγάλες ανατροπές στο εισόδημα όσων λαμβάνουν μέχρι τώρα την ενιαία ενίσχυση.

Η μεταφορά πόρων από τους βοσκοτόπους στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις, που περιλαμβάνεται σε αρκετά από τα σενάρια που μελετήθηκαν, αιτιολογείται από τη σημαντικά μεγαλύτερη έκταση βοσκοτόπων που θα λαμβάνεται πλέον υπόψη στις άμεσες ενισχύσεις, από το 2013, σε σχέση με τη σημερινή κατάσταση. Παρά την ανάγκη ενθάρρυνσης της κτηνοτροφίας στην Ελλάδα, ένα υψηλό δικαίωμα ενίσχυσης στις εκτάσεις βοσκοτόπων μπορεί να οδηγήσει σε συγκέντρωση των ενισχύσεων, σε κερδοσκοπικές κινήσεις, σε μη ορθολογικές εξελίξεις στις αξίες γης και ιδιαίτερα των βοσκοτόπων. Σε κάθε περίπτωση, η ένταξη μεγάλων εκτάσεων βοσκοτόπων στις ενισχύσεις, που επιτρέπει η νέα ΚΑΠ, υπαγορεύει ένα ορθολογικό και διαφανές καθεστώς διαχείρισης των βοσκοτόπων από το 2014(28).

Με αφορμή τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα πρέπει να έχουμε κατά νου ότι οδηγός για την στρατηγική της Ελληνικής πλευράς στις διαπραγματεύσεις θα πρέπει να είναι η άρση των δομικών προβλημάτων του Ελληνικού πρωτογενούς τομέα τα οποία χρονίζουν παρά την μέχρι σήμερα εφαρμογή της Κ.Α.Π.. Κανένας δεν αμφισβητεί ότι σήμερα σοβαρά προβλήματα τα οποία χρονίζουν από την δεκαετία 1980 που άρχισε η ροή επιδοτήσεων προς την χώρα μας είναι :

a. **Ο μικρός και διασκορπισμένος κλήρος:** Γερασμένος και συρρικνωμένος αγροτικός πληθυσμός και ανυπαρξία κινήτρων σε ανθρώπους που ενδιαφέρονται να εργαστούν στην ύπαιθρο. Στο Γράφημα 11 απεικονίζεται η εξέλιξη του αριθμού των εκμεταλλεύσεων και της ηλικίας των παραγωγών

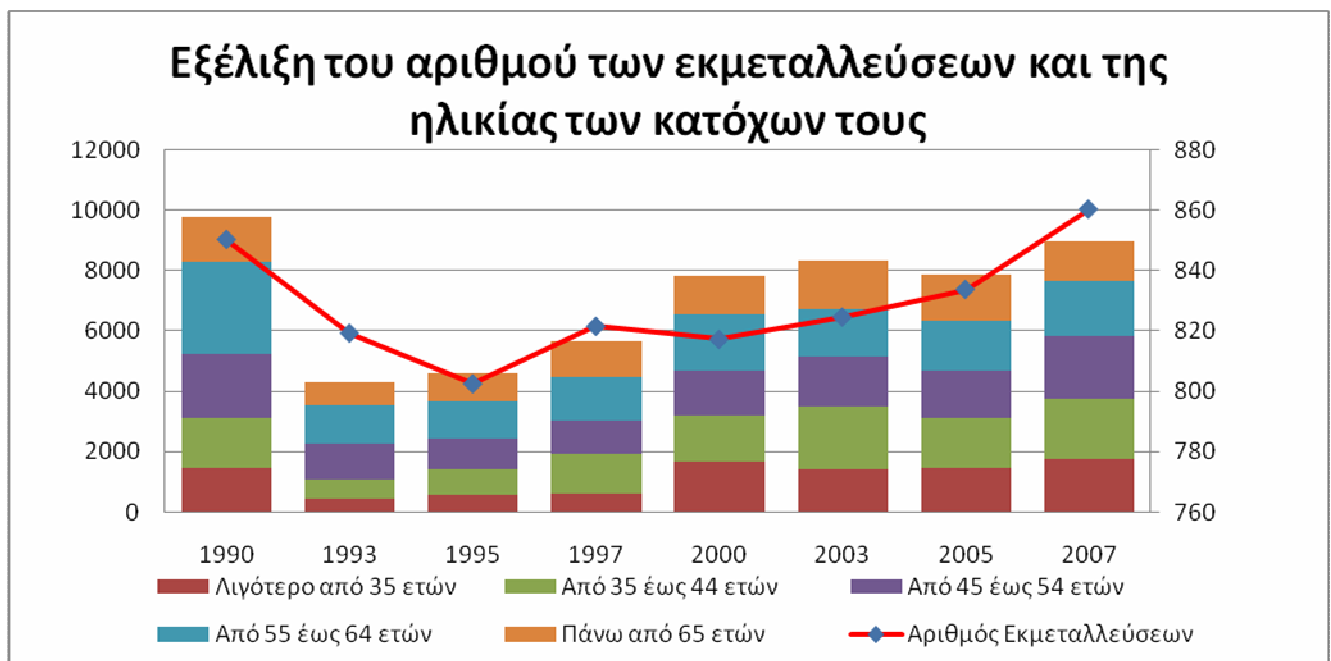
b. **Η μείωση της παραγωγικής γεωργικής γης και η συνεχής πίεση σε βάρος της ιδιαίτερα από την άναρχη οικιστική ανάπτυξη:** Για να αναστραφεί η εγκατάλειψη γεωργικής γης από μικροϊδιοκτήτες θα πρέπει να προβλεφθεί ένα ελάχιστο ποσό επιδότησης και για αυτούς. Στα πλαίσια αυτά «ενεργός αγρότης» πρέπει να θεωρείται το οποιοδήποτε πρόσωπο κατέχει επιλέξιμη έκταση και εκδίδει όμως ανελλιπώς τιμολόγια αγροτικού προϊόντος. Σκοπός η διαφύλαξη της γεωργικής γης από δάσωση(18)

c. **Το γεγονός πως ακόμη και σήμερα δεν έχει ξεκαθαρίσει το καθεστώς των βοσκοτόπων:** Ένα θέμα που προβληματίζει την ελληνική πλευρά είναι οι βοσκότοποι, οι οποίοι, εφ' όσον ενταχθούν στο σύνολό τους στο σύστημα της επιδότησης θα «κλέβουν» από τις παραγωγικές γαίες κάπου το 1/3 των ενισχύσεων. Εκτιμάται μάλιστα ότι έτσι ο μέσος όρος του προϋπολογισμού μειώνεται από τα 57 στα 37 ευρώ το στρέμμα. Σε κάθε περίπτωση, η νέα ΚΑΠ αφήνει σημαντικά περιθώρια επιλογών στα κράτη – μέλη, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι είναι καιρός και η χώρα μας να διαμορφώσει ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας, αφήνοντας πίσω την αδιέξοδη διαχείριση των κοινοτικών ενισχύσεων με βάση την πελατοκεντρική αντίληψη που χαρακτηρίζει την λειτουργία των κομμάτων εξουσίας(54)

d. **Η Ελλάδα δεν είναι διατροφικά αυτάρκης.**

e. **Η έλλειψη αποτελεσματικής συνεργασίας και κατανόησης ανάμεσα στους κρίκους της αγροδιατροφικής αλυσίδας:** Το πρόβλημα εντείνεται από την εντύπωση που επικρατεί ότι τα επιμέρους στοιχεία της αλυσίδας δεν συνειδητοποιούν την αναγκαιότητα συνύπαρξης και επιβίωσης. Η σωστή συνεργασία ανάμεσα στους παραγωγούς και τους μεταποιητές μπορεί να εξασφαλίσει συνέχεια και συνέπεια στην τροφοδοσία με προϊόντα που καλύπτουν τις απαιτήσεις της αγοράς και έχουν συγκεκριμένα και σταθερά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά.

Γράφημα 11: Η εξέλιξη του αριθμού των εκμεταλλεύσεων και της ηλικίας των παραγωγών

f. **Η μειωμένη διαπραγματευτική δύναμη των αγροτών-παραγωγών αγροτικών προϊόντων.** Συνέπεια της μειωμένης διαπραγματευτικής δύναμης των αγροτών-παραγωγών αγροτικών προϊόντων, είναι η πώληση των προϊόντων τους σε πολύ χαμηλές τιμές σε σχέση με τις τιμές που πληρώνει ο καταναλωτής και κατ' επέκταση η απώλεια εισοδήματος.

g. **Οι μεταφορές:** Σημαντικό πρόβλημα στην αγροδιατροφική αλυσίδα για τα ελληνικά δεδομένα είναι οι μεταφορές, κυρίως λόγω του υψηλού κόστους, της ύπαρξης μονοπωλιακών δυνάμεων, της ανομοιομορφίας και μη ισοδύναμης τροφοδοσίας του συνόλου της αγοράς.

h. **Ο αυξημένος βαθμός μονοπωλιακής δύναμης της Ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών:** Σύμφωνα με μελέτες, ο βαθμός μονοπωλιακής δύναμης της Ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών για την περίοδο 1983-2007 είναι πολύ υψηλός. Η ύπαρξη μονοπωλιακής δύναμης υποδηλώνει ότι η τιμολόγηση του προϊόντος επιτυγχάνεται σε επίπεδα υψηλότερα του οριακού κόστους παραγωγής, περιορίζοντας την παραγόμενη ποσότητα, επιβάλλοντας υψηλότερες τιμές στους καταναλωτές και δημιουργώντας μονοπωλιακά κέρδη στους μεταποιητές με συνέπεια την μείωση της κοινωνικής ευημερίας σε σχέση με την ανταγωνιστική περίπτωση(3).

Κάποια άλλα θέματα που πρέπει να εξεταστούν είναι τα εξής:

1. Η οροφή των επιδοτήσεων προς ένα αγρότη ή μια αγροτική οικογένεια είναι θεμιτή με σκοπό να οδηγηθούν τα περισσεύματα σε άλλες δράσεις δημιουργίας δομών υποστήριξης της εγχώριας γεωργίας
2. Πρέπει να επανεξεταστούν εξ αρχής οι ζώνες και τα κριτήρια χαρακτηρισμού περιοχών ως μειονεκτικών(18). Ιδιαίτερη αντιμετώπιση πρέπει να υπάρχει σε ορεινές περιοχές, και περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα. Οι παραπάνω περιοχές είναι λιγότερο ανταγωνιστικές και η γεωργία θα εγκαταλειφθεί αν δεν αντιμετωπιστούν ευνοϊκά. Σημαντικές είναι οι εκτάσεις αυτών των περιοχών στην Ελλάδα και πρέπει να προστατευτούν. Οι περιοχές με έντονο πρόβλημα ερημοποίησης και έλλειψης υδάτινων πόρων και οι αγροτικές εκτάσεις εδαφών χαμηλής οργανικής περιεκτικότητας, οι οποίες συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, θα πρέπει να ενταχθούν σε καθεστώς περιβαλλοντολογικά ευαίσθητων περιοχών(3).
3. Πέραν των παραπάνω θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση γεωργικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας και παραγομένων με περισσότερο φιλικές πρακτικές προς το περιβάλλον όπως είναι η βιολογική γεωργία για να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη ταυτότητας στα προϊόντα που μεσοπρόθεσμα αποτελεί εμπορικό πλεονέκτημα αφού εγγυάται κριτήρια ποιότητας και μεθόδων παραγωγής. Στις πράσινες επιδοτήσεις μπορεί να συμπεριληφθεί:

- ❖ ο εθελοντικός αναδασμός (ανταλλαγή εκτάσεων με σκοπό την δημιουργία μιας ενιαίας έκτασης με συνακόλουθη μείωση μετακινήσεων, εκπομπών αερίων ρύπων, περιορισμό συμπίεσεων εδαφών κ.α.)
- ❖ η υποχρεωτική απασχόληση γεωργικού συμβούλου ο οποίος εκτός των άλλων θα πιστοποιεί ετήσια την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης αλλά και των υπόλοιπων περιβαλλοντικών μέτρων και επιπλέον θα αποτελεί τον σύμβουλο του παραγωγού στην κατεύθυνση της μείωσης του κόστους παραγωγής.
- ❖ η ορθή περιβαλλοντικά διαχείριση των αποβλήτων της γεωργίας (48).

9 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγροτικός Συνεργατισμός. Τεύχος 92. Αθήνα, Νοέμβριος, 2010
2. Αγροτικός Συνεργατισμός. Τεύχος 95. Αθήνα, Φεβρουάριος, 2011
3. Δ. Δημόπουλος, Γ. Φερμαντζής : Κοινή Αγροτική Πολιτική, Α και Β Πυλώνας. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής & Τεκμηρίωσης
4. Διεύθυνση χωροταξίας και προστασίας περιβάλλοντος, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων-Πατησίων 207 και Σκαλιστήρη 19, Αθήνα, 2012
5. Ελληνική Δημοκρατία. Υπουργείο αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων γραφείο υπουργού “Ομάδα εργασίας ΚΑΠ 2013” συμπεράσματα και πρόσφατες εξελίξεις, Οκτώβριος, 2010.
6. Ελληνική Στατιστική Αρχή: Προσωρινά αποτελέσματα απογραφής γεωργίας-κτηνοτροφίας 2009
7. Ευρωπαϊκή ενοποίηση και Ελληνική οικονομία. Εισήγηση με θέμα: Η κοινή αγροτική πολιτική και οι επιπτώσεις στην Ελληνική γεωργία. Αθήνα, Ιανουάριος, 2012
8. Κανονισμός αριθ. 1782/2003 του Συμβουλίου της 29ης Σεπτεμβρίου 2003 για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστάτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ.1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001
9. Κανονισμός (ΕΚ) 73/2009 αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου της 19ης Ιανουαρίου 2009 σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστάτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006,
10. Ε. Κλωνάρης: Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης στο Ν. Κορινθίας-Στόχοι και Προβληματισμοί. Επιμελητήριο Κορινθίας, 2012.
11. Ε. Κλωνάρης, Σ. Κουτσομήτρος: Η ΚΑΠ προς το 2020- Επερχόμενες αλλαγές και ο αντίκτυπος στην Ελλάδα. Τριπτόλεμος, Τεύχος 32^ο, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2011
12. Φ. Μαγγανάρη: Αναθεωρημένη Κ.Α.Π. και ανάπτυξη αγροτικών περιοχών. Συνομοσπονδία Δημοκρατικών Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος. Γιαννιτσά. Νοέμβριος, 2006

13. V. P. Papanastasis: Βοσκές και Βοσκότοποι. Land Care in Desertification Affected Areas. Lucida
14. Γ. Παπαστάμκος: Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική-Κρίσιμα Σημεία των νομοθετικών προτάσεων της Κομισιόν επί τη βάση των οποίων θα συννομοθετήσουν Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο Υπουργών. 2011.
15. Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας - Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής. Ν. Ημαθίας, Φεβρουάριος, 2012.
16. Π.Δ. Πέζαρος: Η ΚΑΠ μετά το 2013-Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Αθήνα, Νοέμβριος, 2010.
17. Π. Δ. Πέζαρος: Η τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και η εφαρμογή της στην Ελλάδα. Θεσμικές και πολιτικές διαστάσεις, ΥΠΑΑΤ, Αθήνα, 2005
18. Δ. Σταθάκης: Προτάσεις για μια Ολοκληρωμένη Στρατηγική για την Περιφερειακή και Αγροτική Ανάπτυξη στην ΠΑΜΘ
19. ΣΗΜΑΙΑ: Καθημερινή Ηλεκτρονική Εφημερίδα της Μεσσηνίας: Το ΓΕΩΤΕΕ για τη νέα ΚΑΠ
20. Α. Στεργίου: Οι ευνοημένοι και οι αδικημένοι της νέας ΚΑΠ. Ελευθεροτυπία, Οκτώβριος, 2011
21. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) μετά το 2013. Αθήνα
22. Τ. Χανιώτης: Η κοινή γεωργική πολιτική προς το 2020- οι νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. COM, Αθήνα, 2011
23. Σ. Χατζηπαντελή: Στρατηγική ΠΑΑ 2007-2013. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2007-2013, ΥΠΑΑΤ. Αθήνα, Μάρτιος, 2011,

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

24. S.L. Anttila: The CAP after 2013. Views of the Finnish Ministry of Agriculture and Forestry
25. J. Baffer, T. Haniotis: Placing the 2006/2008 Commodity Price Boom into Perspective. Development Prospects Group. The World Bank. Policy Research Working Paper. July, 2010
26. J. M. Boussard, A. Trouve: Proposal for a new European Agriculture and Food Policy that meets the challenges of this century. July, 2010

27. V. Chatellier. The future of the CAP after 2013. The reform of market regulation mechanisms INRA SAE2 Nantes (France), European Parliament, Workshop. Brussels. November, 2009
28. Check in: Όσα φέρνει η νέα ΚΑΠ. Agrenda, Απρίλιος, 2012
29. Copa Cogeca: The future of the CAP after 2013. May, 2010
30. European Commission: Situation and prospects for EU agriculture and rural areas. Directorate-General for Agriculture and Rural Development. Brussels, Brussels, December, 2010,
31. European Commission: The CAP in perspective: From market intervention to policy innovation: Agricultural Policy Perspectives Briefs: Brief no1: Agriculture and Rural Development. Brussels January, 2011
32. European Commission: The future of CAP Direct Payments. Agricultural Policy Perspectives Briefs: Brief no 2. Brussels, January, 2011
33. European Commission: The future of CAP market measures. Agricultural Policy Perspectives Briefs: Brief no3, Brussels, January, 2011
34. European Commission: The future of rural development policies Agriculture Policy Perspectives Briefs. Brief no 4. Brussels. January, 2011
35. European Commission: General for internal policies. Policy Department structural and cohesion policies. Directorate. General for Agriculture and Rural Development. Brussels, December, 2007.
36. European Commission: Impact of a change towards flatter rates of direct payments. Directorate-General for Agriculture and Rural Development. Brussels, December, 2007.
37. European Commission: Agriculture and Rural Development, Agriculture in EU, Statistical and Economic Information, Report 2010.
38. European Environmental Bureau: Proposal for a new EU Common Agriculture Policy. Bird LIFE International. European Forum on Nature Conservation and Pastoralism. International Federation of Organic Agriculture Movements. EU Group. WWF. December, 2009
39. Farm Viability in the EU. Assessment of the impact of changes in farm payments
40. J. Helming, S. Jansen, H. Van Meijl, A. Tabeau: European Farming and Post 2013 CAP Measures. A quantitative impact assessment Study. LEI Report 2010-085, Alterra Report 2013. LEI, part of Wageningen, UR, The Hague, December, 2010

41. Institute of European Environmental Policy: The provision of public goods through agriculture in the EU.
42. A. Jambor, D. Harvey. CAP Reform options: A challenge for analysis and synthesis. Centre of Rural Economy Discussion Paper Series no 28. April, 2010.
43. V. Jahrnt: A guide to CAP reform politics: issues, positions and dynamics. European Centre for International Political Economy. Brussels, March, 2011.
44. S. Klonaris, S. Koutsomitros: Dilemmas of the CAP reform. Between competitiveness and public goods: can farmers deliver both. The Greek Experience of the CAP Reform of 2003. April,8 Agricultural University of Athens
45. C. Mendez, J. Bachtler, and F. Wislade: Setting the stage for the reform of cohesion policy after 2013. European Policy Research Paper. No 77. April, 2011. University of Strathcldege, Glasgow. UK.
46. Q&A: The reform of Common Agriculture Policy in EU. BBC News, Europe. October, 2011
47. G. Vlahos, S. Klonaris: Synthesis and assessment of the public debate on the reform of the CAP after 2013. Athens, 2013
48. G. Vlahos, S. Klonaris , D. Dimopoulos. The Greek Government's Position on Future CAP Reform

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

49. <http://www.agrir.gr>
50. <http://www.agronews.gr/business/fakeloi/arthro/72984>
51. <http://www.DG Agriculture and Rural Development>
52. <http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/index-el.htm>
53. <http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/communication/index-en.htm>
54. <http://www.Eurostat.eu>
55. <http://www.filiatranews.blogspot.gr/2012/06/blog-post 03.html>
56. <http://old.law.uoa.gr>
57. <http://www.olivenews.gr/el/article 25/-2014-2020>

58. <http://www.tanea.gr>
59. [tromaktiko.blogspot.gr/2012/07/blog-post 5500.html](http://tromaktiko.blogspot.gr/2012/07/blog-post_5500.html)
60. <http://www.unibas.it>
61. <http://www.veriaon-line.gr/tourismos/imathia.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Πίνακας 1 : Οι κανόνες ορθής γεωργικής πρακτικής

A. ΟΡΘΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ
Διάβρωση εδάφους
1. Διατήρηση φυτικής κάλυψης σε εδάφη με κλίση άνω του 10%
2. Πραγματοποίηση άρωσης κατά τις ισοϋψείς, ή διαγώνια σε αγροτεμάχια με κλίση άνω του 10%. Απαγόρευση άρδευση με κατάκλυση
3. Απαγόρευση καταστροφής αναβαθμίδων/αναχωμάτων στα όρια των αγροτεμαχίων
Οργανική ύλη εδάφους
4. Ορθή διαχείριση υπολειμμάτων καλλιεργειών (ενσωμάτωση, βόσκηση, mulching). Η καύση επιτρέπεται μόνο κατόπιν άδειας και μόνο σε περιοχές εκτός δικτύου Φύση 2000.
Δομή εδάφους
5. Απαγόρευση μηχανικής κατεργασίας παγωμένου ή πλημμυρισμένου εδάφους
Ελάχιστο επίπεδο συντήρησης
6. Τήρηση ελάχιστης πυκνότητας βόσκησης 0,2 MMZ ανά εκτάριο
7. Διατήρηση μόνιμων βοσκοτόπων: Απαγόρευση άρωσης βοσκοτόπων – Τήρηση μέγιστης πυκνότητας βόσκησης 3 MMZ ανά εκτάριο
8. Ελάχιστες καλλιεργητικές παρεμβάσεις για διατήρηση καλής κατάστασης αγροτεμαχίου και αποφυγή επέκτασης ανεπιθύμητης βλάστησης
B. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Οδηγία 79/409)
1. Ενσωμάτωση στο έδαφος κοκκωδών αγροχημικών και δολωμάτων τρωκτικοκτονίας
2. Απαγόρευση καταστροφής φυσικής αυτοφυούς βλάστησης στα σύνορα αγροτεμαχίων με υδάτινους αποδέκτες και δρόμους
Οδηγία 80/68
3. Τήρηση όρων εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων
4. Απαγόρευση έκπλυσης μηχανημάτων σε απόσταση μικρότερη 30 μέτρων από γεώτρηση, τάφρο ή υδατοσυλλογή
5. Απαγόρευση καθαρισμού της βλάστησης εντός των αρδευτικών δικτύων με χημικά μέσα
6. Καθορισμός χώρου συγκέντρωσης όλων των απορριμμάτων στην εκμετάλλευση

7. Διατήρηση αγροτικών εγκαταστάσεων σε καλή κατάσταση – Αποφυγή πρόκλησης ρύπανσης
Οδηγία 86/278
8. Ύπαρξη σχετικής αδείας για χρήση ιλύος για γεωργικούς σκοπούς
Οδηγία 91/676 - Υποχρεώσεις γεωργών εντός ευπρόσβλητων στη νιτρορύπανση ζωνών
9. Τήρηση προγραμμάτων δράσης εντός ευπρόσβλητων ζωνών
10. Τήρηση γενικών ανωτάτων ορίων αζωτούχων λιπασμάτων στις ευπρόσβλητες ζώνες Στρυμόνα, Άρτας-Πρέβεζας, μέχρι την έκδοση των αντίστοιχων προγραμμάτων δράσης
11. Ορθή διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης εντός ευπρόσβλητων ζωνών
12. Τήρηση ανώτατου ορίου προσθήκης αζώτου (17 κιλά/στρέμμα) από κοπριά στο έδαφος
13. Αποφυγή χρήσης αζωτούχων λιπασμάτων σε απόσταση < 2μ από υδάτινα στοιχεία ή 6μ για εδάφη με κλίση > 8%
14. Αποφυγή διάθεσης αποβλήτων σε εδάφη με κλίση > 8%
15. Τήρηση ελάχιστων αποστάσεων (20μ ή 50μ κατά περίπτωση) από υδάτινα στοιχεία για την εφαρμογή υγρών αποβλήτων
Οδηγία 92/43 - Υποχρεώσεις παραγωγών εντός περιοχών Δικτύου Φύση 2000
16. Τήρηση διαχειριστικών σχεδίων ή μέτρων όπου αυτά υφίστανται
17. Θερισμός από το κέντρο προς το εξωτερικό του αγροτεμαχίου περιστροφικά ή σε λωρίδες εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν
18. Απαγόρευση θήρας σε συγκεκριμένα αγροτεμάχια μετά από αντίστοιχη άδεια από οικείο Δασαρχείο
19. Απαγόρευση καταστροφής φυσικής βλάστησης στα όρια αγροτεμαχίων
20. Ύπαρξη άδειας για καλλιέργεια ξενικών ως προς την περιοχή ειδών
21. Συγκέντρωση κοπριάς σε καλυμμένο χώρο για αποφυγή έκπλυσης ρυπαντών
22. Απαγόρευση βόσκησης νησίδων φυσικής βλάστησης (1 Μαρτίου ως 31 Αυγούστου)
23. Διατήρηση φυσικών υδατοσυλλογών
24. Απαγόρευση καλλιέργειας γενετικά τροποποιημένων φυτών

(ΠΗΓΗ: Δ. Δημόπουλος, Γ. Φερμαντζής : Κοινή Αγροτική Πολιτική, Α και Β Πυλώνας. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής & Τεκμηρίωσης)

Πίνακας 2: Υπολογισμός των ποσών αναφοράς της Ενιαίας Αποδεδειγμένης Ενίσχυσης ανά προϊόν

Σιτηρά:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 0,63 €/τον. X απόδοση περιφέρειας 2002 X συντελεστής πληρωμής περιφέρειας ανά έτος
Σκληρό σιτάρι:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 28,5 €/βτρ. X συντελεστής πληρωμής ανά νομό ανά έτος
Καλαμπόκι:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 0,63 €/τον. X απόδοση περιφέρειας 2002 X συντελεστής πληρωμής περιφέρειας ανά έτος
Ρύζι:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 76,3 €/βτρ
Βαμβάκι:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 96,6 €/βτρ
Πρωτεϊνούχοι σπόροι:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 0,63 €/βτρ. X απόδοση περιφέρειας 2002 X συντελεστής πληρωμής περιφέρειας ανά έτος
Φακές Ρεβίθια:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 18,1 €/βτρ
Αποξηραμένες ζωοτροφές:	Μέσος όρος των τόνων που παραδόθηκαν τα έτη 2000-2002	X 21,59€/τόνο
Αποξηραμένες Ζωοτροφές:	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 1.101.000 €/μέσο όρο εκτάσεων της χώρας 2000-2002
Βόειο κρέας:	Μέσος όρος ζώων 2000-2002	X πριμοδοτήσεις 2002 (βασική ενίσχυση + ειδική ενίσχυση + εθνικός φάκελος)
Αιγοπρόβειο κρέας:	Μέσος όρος ζώων 2000-2002	X πριμοδοτήσεις 2002 βασική ενίσχυση + ειδική ενίσχυση + εθνικός φάκελος)
Γάλα αγελαδινό:	Ποσόστωση 2006	X 24,49 €/τον.
Καπνός:	Μέσος όρος επιδοτήσεων 2000-2002	
Ελαιόλαδο:	Μέσος όρος επιδοτήσεων 2000-2002	
Αγρανάπαυση	Μέσος όρος στρεμμάτων 2000-2002	X 0,63€/τον. X απόδοση περιφέρειας 2002 X συντελεστής πληρωμής περιφέρειας ανά έτος

(ΠΗΓΗ: Δ. Δημόπουλος, Γ. Φερμαντζής : Κοινή Αγροτική Πολιτική, Α και Β Πυλώνας. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής & Τεκμηρίωσης)

Πίνακας 3: Περιοχές Natura Κ. Μακεδονία

Κωδικός Περιοχής	Όνομα Περιοχής	Είδος Προστασίας
N. Ημαθίας		
GR1210001	Όρος Βέρμιο	SCI
GR1210002	Στενά Αλιάκμονα	SCI
N. Θεσσαλονίκης		
GR1220001	Λίμνες Βόλβη και Λαγκαδά-Ευρύτερη περιοχή	SCI
GR1220002	Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα-Ευρύτερη περιοχή	SCI
GR1220003	Στενά Ρεντίνας-Ευρύτερη περιοχή	SCI
GR1220005	Λιμνοθάλασσα Αγγελοχωρίου	SCI-SPA
GR1220009	Λίμνες Βόλβη και Λαγκαδά και Στενά Ρεντίνας	SPA
GR1220010	Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα-Αλυκή Κίτρους	SPA
GR1220011	Λιμνοθάλασσα Επανομής	SPA
GR1220012	Λιμνοθάλασσα Επανομής και Θαλάσσια Παράκτια Ζώνη	SCI
N. Κιλκίς		
GR1230001	Λίμνη Πικρολίμνη	SCI
GR1230002	Υδροχαρές δάσος Μουριών	SCI
GR1230003	Λίμνη Δοϊράνη	SPA
GR1230004	Λίμνη Πικρολίμνη - Ξυλοκερατέα	SPA
N. Πέλλας		
GR1240001	Κορυφές Όρους Βόρας	SCI-SPA
GR1240002	Όρη Τζένα	SCI-SPA
GR1240003	Όρος Πάικο	SCI
GR1240004	Λίμνη Άγρα	SCI
GR1240005	Στενά Αψάλου-Μογλενίτσας	SCI
GR1240006	Λίμνη και φράγμα Άγρα	SPA
GR1340004	Λίμνες Βεγορίτιδα - Πετρών	SCI
GR1340007	Λίμνη Πετρών	SPA
N. Πιερίας		
GR1250001	Όρος Όλυμπος	SCI-SPA
GR1250002	Πιέρια Όρη	SCI
GR1250003	Όρος Τίταρος	SCI
GR1250004	Αλυκή Κίτρους-Ευρύτερη περιοχή	SCI
GR1420001	Κάτω Όλυμπος - Καλλιπεύκη	SCI
GR1420008	Κάτω Όλυμπος, Όρος Γοδαμάνι και Κοιλιάδα Ροδιάς	SPA

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Πίνακας 1: Οι ενισχύσεις που λαμβάνουν τα ΚΜ στην ΕΕ-27 (€/ha).(Eurostat, 2011)

ΚΜ	% των δικαιούχων	% ποσοστό των επιδοτήσεων	Μ.ο. Ενισχύσεων
Αυστρία	0,752	1.65	236
Βέλγιο	0,615	1.35	447
Δανία	1,049	2.30	394
Φιλανδία	0,571	1.25	249
Γαλλία	8,521	18.70	310
Γερμανία	5,853	12.84	346
Ελλάδα	2,217	4.86	544
Ιρλανδία	1,341	2.94	324
Ιταλία	4,37	9.59	343
Λουξεμβούργο	0,37	0.08	283
Ολλανδία	0,898	1.97	469
Πορτογαλία	0,606	1.33	174
Ισπανία	5,139	11.28	206
Σουηδία	0,771	1.69	247
Η.Β.	3,988	8.75	247
ΕΕ-15	37,061	80.58	295
Βουλγαρία	0,742	1.63	243
Κύπρος	0,53	0.12	366
Τσεχία	0,909	1.99	258
Εσθονία	0,101	0.22	112
Ουγγαρία	1,319	2.89	312
Λετονία	0,146	0.32	83
Λιθουανία	0,380	0.83	143
Μάλτα	0,5	0.01	494
Πολωνία	3,045	6.68	197
Ρουμανία	1,62	3.55	118
Σλοβακία	0,388	0.85	200
Σλοβενία	0,144	0.32	295
ΕΕ-12	9,824	19.42	185

Πίνακας 2: Η καλλιεργούμενη έκταση στο Ν. Ημαθίας για τα έτη 2007-2011(34)

Καλλιεργούμενη έκταση (στρ)	2007	2008	2009	2010	2011
Κηπευτικά	21.420	20.280	17.945	17.075	19.140
Δενδρώδεις	258.620	259.030	258.850	265.270	265.665
Σιτηρά	156.100	190.900	174.200	162.200	175.400
Αμπέλια	9.499	9.605	9.755	9.350	8.600
Αρωματικά Φυτά	0	0	0	0	0
Βιομηχανικά φυτά	161.830	252.100	162.900	169.620	177.200
Κονδυλώδη	550	500	500	500	600
Ενεργειακά	0	0	0	0	0
Όσπρια	1000	1000	0	0	0
Κτηνοτροφικά φυτά	35.300	43.500	41.400	51.500	51.600
Σύνολο	644.319	776.915	665.550	675.515	700.205

(ΠΗΓΗ: Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας-Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής. Ν. Ημαθίας)

Πίνακας 3 : Η ποσότητα συγκομιδής στο Ν. Ημαθίας για τα έτη 2007-2011(34)

ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ	2007	2008	2009	2010	2011
Κηπευτικά	62.725	62.465	50.564	49.028	58.550
Σιτηρά	129.710	284.500	120.246	114.620	124420
Δενδρώδεις	501.307	5691.69	483.659	476.734	447.157
Αμπέλια	7.135	8.155	6.985	6.940	6.380
Αρωματικά	0	0	0	0	0
Βιομηχανικά φυτά	187.300	191.240	190.215	108.470	67.900
Κονδυλώδη	2.200	1.800	1.800	1.800	2.100
Ενεργειακά	0	0	0	0	0
Κτηνοτροφικά φυτά	86.200	86.900	88.000	92.100	103.200
Σύνολο	1.205.769	959.337	941.469	850.492	809.707

(ΠΗΓΗ: Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας-Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής. Ν. Ημαθίας)

Πίνακας 4: Η καλλιεργούμενη έκταση, η συγκομισθείσα παραγωγή και οι αποδόσεις για το Νομό Ημαθίας το έτος 2011

	2011	2011	Απόδοση καλλιέργειας (σε t/στρ)
Κηπευτικά			
Αγγούρια υπαίθρου	180	400	0,45
Αγγούρια υπό κάλυψη	110	1.100	10,00
Αγκινάρες			
Άνιθος			
Αντίδια	350	1.050	3,00
Αρακάς	500	250	0,50
Καρότα	100	190	1,90
Καρπούζια	600	1.650	2,75
Κολοκύθια	160	440	2,75
Κουκιά	100	190	1,90
Κουνουπίδια και Μπρόκολα	200	750	3,75
Κρεμμύδια νωπά	300	390	1,30
Κρεμμύδια ξερά	150	250	1,66
Λάχανο	800	2.200	2,75
Μαϊντανός			
Μαρούλια υπαίθρια	400	830	2,10
Μαρούλια υπο κάλυψη	230	460	2,00
Μελιτζάνες υπαίθρου	700	2.100	3,00
Μελιτζάνες υπό κάλυψη	150	1.100	7,33
Μπάμιες	3.500	2.500	0,71
Ντομάτες βιομηχανικές	950	4.800	5,05
Ντομάτες νωπές υπαίθρου	1.400	5.500	3,93
Ντομάτες νωπές υπό κάλυψη	320	9.100	28,44
Παντζάρια	100	160	1,60

Πεπόνια	250	370	1,48
Πιπεριές υπαίθρου	1.400	5.500	3,93
Πιπεριές υπό κάλυψη	1.400	11.000	7,86
Πράσα	350	1.050	3,00
Ραδίκια	90	160	1,80
Ραπανάκια			
Σέλινο	10	20	2,00
Σελινόριζα	10	20	2,00
Σκόρδα	30	20	0,67
Σπανάκι	1.100	1.500	1,36
Σπαράγγι	1.800	1.000	0,56
Φασολάκια νωπά υπαίθρια	900	1.400	1,56
Φασολάκια νωπά υπό κάλυψη	500	1.100	2,20
ΣΥΝΟΛΟ	19.140	58.550	
Σιτηρά			
Αραβόσιτος	70.000	77.000	1,10
Αραβόσιτος ενσίρωσης			
Βρώμη	700	850	1,21
Κριθάρι	17.000	8.500	0,50
Τριτικάλε			
Σίκαλη	700	270	0,39
Σιτάρι μαλακό	7000	2.800	0,40
Σιτάρι σκληρό	60.000	19.000	0,32
Ρύζι	20.000	16.000	0,80
Σόργο			
ΣΥΝΟΛΟ	17.5400	124420	
Δενδρώδεις			

Μηλοειδή			
Αχλάδια	8.500	15.000	1,76
Μήλα	23.100	68.000	2,90
Κυδώνια	450	1000	3,10
ΣΥΝΟΛΟ	32.050	84.000	
Ελαιόδενδρα			
Ελαιόδενδρα ελαιολάδου	2.900	75	0,03
Ελαιόδενδρα επιτραπέζιων ελιών		17	
ΣΥΝΟΛΟ	2.900	92	
Πυρηνόκαρπα			
Βερούκοκα	1.700	2.800	1,65
Βύσσινα			
Δαμάσκηνα	3.300	3.500	1,06
Κεράσια	7.900	5.500	0,70
Κορόμηλα	35	120	3,43
Νεκταρίνια	35.000	55.000	1,57
Ροδάκινα	92.000	130.000	1,41
Ροδάκινα συμπύρηννα	82.000	150.000	1,83
ΣΥΝΟΛΟ	221935	346.920	
Λοιπές δενδρώδεις			
Ρόδια	10	20	2,00
Σύκα	20	30	1,50
Λωτοί	300	1.100	3,67
Φράουλες			
Ακτινίδια	7.300	14.500	1,99

Βατόμουρα			
ΣΥΝΟΛΟ	7.630	15.650	
Ακρόδρυα(Καρποί με κέλυφος)			
Αμύγδαλα	630	225	0,36
Καρύδια	400	70	0,80
Κάστανα	120	200	1,67
Φιστίκια			
Φουντούκια			
ΣΥΝΟΛΟ	1.150	495	
ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΝΔΡΩΔΩΝ	265.665	447.157	
Αμπέλια			
Σταφύλια για κρασί ΠΓΕ	1.900	1.380	0,73
Σταφύλια για κρασί ΠΟΠ	1.800	1.300	0,72
Αμπελώνες επιτραπέζιων σταφυλιών	500	480	0,96
Αμπελώνες κρασιού	4.400	3.220	0,73
ΣΥΝΟΛΟ	8.600	6.380	
Βιομηχανικά φυτά			
Βαμβάκι σύσπορο	170.000	45.000	0,26
Καπνός	3.500	400	0,115
Ζαχαρότευτλα	3.700	22.500	6,10
Σόγια			
Σησάμι			
ΣΥΝΟΛΟ	177.200	67.900	

Κονδυλώδη			
Πατάτες	600	2100	3,50
Κτηνοτροφικά φυτά			
Αραβόσιτος	2.000		
Σανός σιτηρών			
Κτηνοτροφικά και Μπιζέλια			
Μηδική, Τριφύλλι	51.600	103.200	2,00
Σύνολο			
Σύνολο	53.600	103.200	
Φυτοπολλαπλασιαστικό υλικό		63.548	
ρύζι			
πατατόσπορος			
κοκκάρι		88.000 τεμ	
Έρριζα μοσχεύματα αμπέλου		28.100 τεμ	
Ελιές		5.094.520 τεμ	
Οπώρες			
Ανθοκομία			
Δρεπτά άνθη			
Βολβοί	62	76.864 τεμ	
Γλαστρικά μονοετή			
Γλαστρικά πολυετή			
Φυτά εσωτερικών χώρων	10	356.413 τεμ	
Φυτά κηποτεχνίας			
	566,4		

Όσπρια			
Μπιζέλια αποφλοιωμένα			
Όσπρια			
Ρεβύθια			
Φακές			
Φασόλια ξερά			
Βίκος			
ΣΥΝΟΛΟ	70.0843,4		

(ΠΗΓΗ: Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας-Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής. Ν. Ημαθίας)